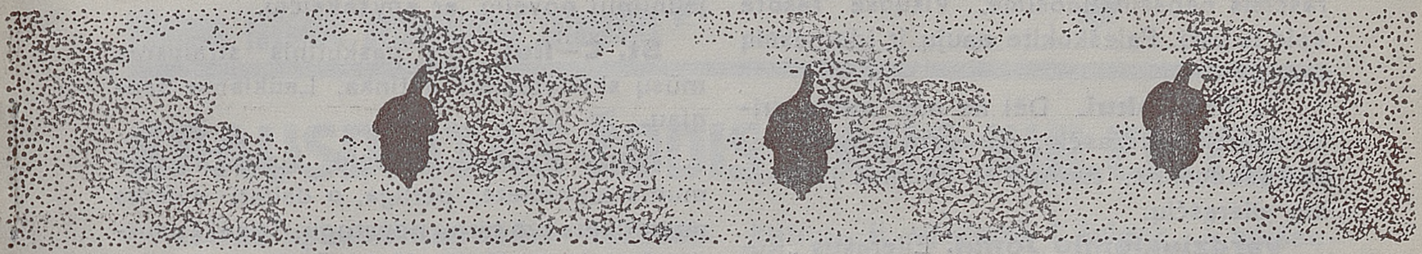
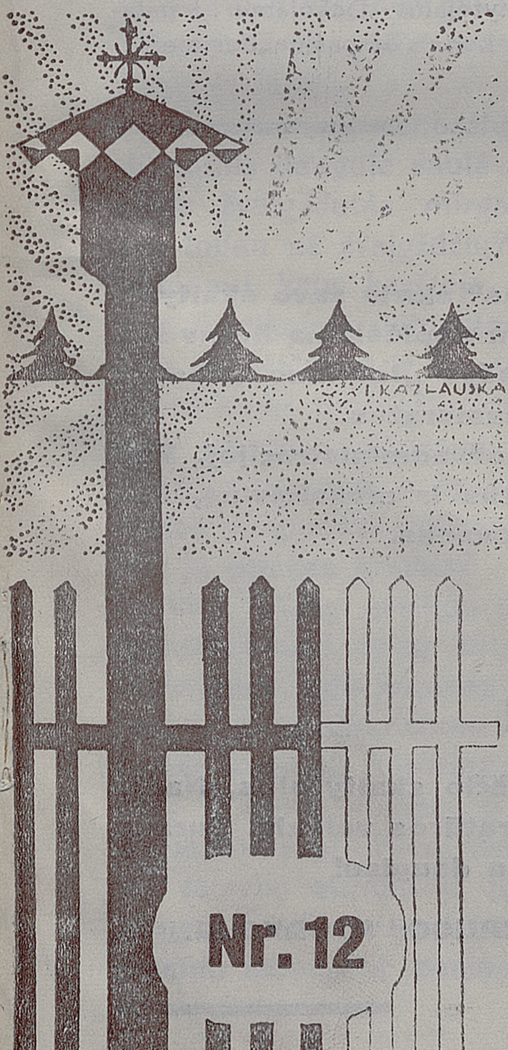
JAUNIMO

DRAUGAS

Nr. 12

Pirmasis šių metų sniegas

VILNIUS, 1936 m.

REDAKCIJA ATSAKO

L. Burokui. Šiuo kartu Draugo eilėraščiais nepasinaudosime. Visuose rašote apie tą patį. Paieškokite naujų ir įdomesnių temų.

V. Trečiokui. Dėl ne nuo mūsų priklausančių priežasčių, Draugo poezija nepasinaudosime. Atsiųskite daugiau įvairesnių eilėraščių.

Vardziukiemio Jonui. Eilėraštis „Ruduo“ — neblogas, todėl pataisę — dedame. Antrajame „Aš nelaukiau“ labai nesklandžiai reiškiate mintis, negalima suprasti, ką norite pasakyti.

Sodo Gegutei. Draugės vieną eilėraštį pataisę — dedame. Laukiame daugiau.

P. Kar. Novele: „Užmiesčio ruduo“ gan graži, bet trūksta joje gilesnės minties, todėl nespausdinsime. Tikimės, kad Draugas pajėgsite parašyti ir turiningesnių, skirtų jaunimui novelių, ar apysakaičių.

St. Č—liui. Šis paskutinis straipsnis mūsų skaitytojams netinka. Laukiame daugiau.

Jonui Petkui. Novelė, kurią Draugas mums atsiuntėte, perilga, o dalinti dviems numeriams tuo tarpu nepatogu. Todėl spausdinsime ją po Naujų Metų. Prašome ir ateityje mums rašinėti.

V. P—kui. Draugo straipsnį dėl vietos stokos atidėjome kitam numeriui. Prašome šios srities straipsnių parašyti daugiau.

Naniškių, Voriškės, Erzveto, Tverečiaus ir Pečiurkų jaunimui bei mūsų laikraščio skaitytojams. Dėkojame už patarimus. Gal kai kuriais ir pasinaudosime

MŪSŲ DOVANA

Kaip kasmet, taip ir šiemet „Jaunimo Draugas“ skiria savo skaitytojams ir prenumeratoriams gražią dovaną—kasdien nuplėšiamą lietuvišką sieninį kalendorių. Dovaną gaus tie, kurie išsirašys „Jaunimo Draugą“ visiems 1937 metams ir sumokės bent pusę prenumeratos.

Dovanos jau galima atsiimti „Jaunimo Draugo“ administracijoj. Tad prašykite ir įgaliokite savo pažįstamus: studentus ir moksleivius, kad jie, važiuodami atostogų, parvežtų jums skirtas dovanas.

SKAITYTOJŲ ŽINIAI!

Kas suras bent penkius naujus mūsų laikraščio skaitytojus, Naujų Metų proga gaus dovanų — naujausią lietuvių literatūros veikalą. Suradę didesnį prenumeratorių skaičių gaus tokių veikalų daugiau!

„JAUNIMO DRAUGO“ REDAKCIJA.

Jaunimo Draugas
1936 m. Lapkričio m. XI metai
Nr 12 (132)
Vilniaus jaunimo dvisavaitinis laikraštis

SPAUSDINTAS ŽODIS DAUG NULEMTŲ...

Geras spausdintas žodis—tai kiekvieno raštingo jaunuolio lengvai pasiekiama mokslinimosi priemonė ir kiekvienam lygiai gausus reikalingų žinių šaltinis. Lietuviškas spausdintas žodis yra kartu stipri jungtis tarp tautiečių, kad ir toli vienas nuo kito, kad ir įvairiose sąlygose gyvenančių. O apšvietoje ir vienybėje mūsų tautos gerbuvis ir laimė.

Kas jaunųjų nenorėtų žinoti, kodėl dienomis danguje saulė šypso, o naktimis žvaigždutės mirga, o ypač kas ten toliau už žvaigždžių? Kam mūsų neįdomu, kaip karštoje Afrikoje, šaltoje Arktikoje ir kitur žmonės gyvena, kuo jie sielojasi ir ko siekia? Kieno jauna širdis netrokšta praskleisti žilosios praeities uždangą ir peržvelgti istorijos nubriežtus žmonijos ir mūsų tautos vingiuotus kelius, o ypač įžiūrėti jų ateities kryptis?

Visi. Visas sveikas ir galvojantis jaunimas nori daug žinoti ir mokėti. Kiekvienas jėgų kupinas jaunuolis norėtų ir dangaus erdves išmatuoti, ir žemės kamuolį apskrieti, ir praeitį ištirti, ir ateitį atspėti, o visų pirma kievienam rūpi žmonių trokštamą tiesą bei teisybę surasti ir ją gyveniman įkūnyti. Žodžiu sakant, jauna siela, paprastai, nemėgsta paslapčių ir neaiškumų, ji veržiasi į šviesą, į neišsemiamą žinių lobyną—mokslą.

Bet, deja, tik retas mūsų tautiečių gali savo moksliškąsias svajones gyveniman vykdyti, ilgus metus mokyklos suole patogiai įsirėmęs. Didžiulė dauguma mūsų jaunimo vos suskumba gimtojo sodžiaus pradžios mokykloje kojas apšilti—ir mokslas baigtas. Kitus gi tik motutė prie ratelio „per elementorių pervaro"—ir po mokslui. Gerai būna, jei tiek pasimokęs vyrukas susivokia, kad jis beveik nieko nežino, kad gyvenimas iš jo daug žinių pareikalaus ir kad jis privalo tų žinių kaip nors įsigyti.

Lengviausia tą išsimokslinimo spragą užpildyti spausdinto žodžio pagalba. Tik reikia tas spaudos žodis pamilti, jo nešama šviesa pasinaudoti, tuomet daugelis tariamų paslapčių virs paprastais gyvenimo reiškiniais, daug negirdėtų dalykų taps gerai žinomais daiktais. O kai akyse šviesiau, tai ir su vargais lengviau prasilenkti.

Mūsų krašto jaunimui neša spausdintą žodį lietuviškoji knyga ir lietuviškasis laikraštis. Tiesa, knyga rečiau ir sunkiau sodžiaus jaunuolio rankosna patenka, bet laikraštis tuo tarpu lengvai gaunamas. Maža rastum krašte skurdžių, kuriems pritrūktų tų nedau-

gelio skatikų laikraščiui išsirašyti. Jei kas laikraščio neišsirašo, tai greičiau dėl dvasinio, o ne medžiaginio neturto.

Lietuviškame laikraštyje, o ypač jaunimui skirtame, lietuvis jaunuolis gali rasti visa, kas tik jam įdomu ir naudinga. Čia jis ras ir neribotų erdvių mįsles atspėtas, ir plataus pasaulio įdomiausių užkampių slėpinius išaiškintus ir daug kitokių įdomių mokslo tiesų. Savame laikraštyje lietuvis jaunuolis ras savo gimtąjį kraštą su jo visais vargais, o kartu ir su galimybėmis tuos vargus nugalėti. Čia jis ras ir savo tautiečius su jų negalavimais, o kartu ir su kilnaus atgimimo pradais. Kas visa tai žinos, tam bus lengviau susivokti, kurio darbo imtis ir kaip veikti, kad mūsų dalia palengvėtų ir ūkanos iš mūsų padangės išnyktų.

Be to, savasis laikraštis buria skaitytojus tamprion bendrijon ir iš pakrikusios minios sudaro lyg ir organizuotą tų pačių tikslų ir tomis pačiomis priemonėmis siekiančią galingą jėgą. Mat, laikraštis, derindamas paskirų tautiečių bei jų grupių nuomones ir siekimus ir nuolat primindamas bendruosius tautos reikalus, sukelia didelę tautinę srovę, kuri sugeba daug kūrybinio darbo nuveikti.

Per laikraštį vieni kitus geriau pažįstame ir tarpusavyje suartėjame. Iš laikraščio sužinome, kur mūsų tautiečiai džiaugiasi, o kur kenčia. Tuo būdu ir laime ir liudėsiu pasidaliname. O bendrai ir džiaugtis smagiau, ir kentėti lengviau. Iš tokio dvasinio bendravimo ilgainiui išauga tautinis vieningumas, kiekvienos tautos atsparumo ir pajėgumo laidas.

Nežiūrint taip svarbaus laikraščio vaidmens paskiro asmens ir tautos gyvenime, iki šiol mūsų krašte dar daugelis jaunimo savo laikraščiu nesinaudoja. Jie lieka šuoliais bėgančio gyvenimo užpakalyje. Jei tai nebūtų mūsų broliai, ranka numotume — tesižino. Bet taip negalime pasielgti netik todėl, kad jie mūsų širdžiai artimi, bet ir todėl, kad jie sulaiko mūsų tautos pirmyneigą.

Kas jau pažino spausdinto žodžio galią savišvietos ir tautinio atgimimo darbe, tejaučia pareigą įtikinti kitaip manantį tautietį, kad ir jis tą spausdintą žodį savo laimei ir savo tautos ateičiai kurti panaudotų. Kiekvienas šviesus lietuvis turi tapti naujosios gadynės knygnešiu ir tuo pačiu geležiniu rižtumu, kaip spaudos draudimo laikų didvyriai, vyti tamsą iš mūsų krašto ir tol nenurimti, kol bus nors viena apylinkėje lietuviška šeima, kuri neišsirašytų savojo laikraščio.

Spaudos platinimo reikalas visuomet buvo aktualus, bet šiuo metu, kada kitų priemonių savo kultūrai ugdyti ir tautiniam atgimimui vykdyti kaip ir neturim, — spausdinto žodžio skleidimas tapo gyviausias ir svarbiausias visuomeniškas reikalas. Jį dabar primename mūsų jaunimui dar ir todėl, kad spaudos platinimo talka įmanoma tik rudenį ir žiemą. Šviesiųjų talkininkų visuomet nemaža turėjome, tikimės, kad šiemet kiekvienas susipratęs lietuvis dalyvaus mūsų talkoje.

Spausdintas žodis—lengvai pasiekiamas mokslo ir žinių šaltinis. Spausdintas žodis—tautiečių bendravimo ir tautinės vienybės ugdymo priemonė. Jis turi vykdyti savo didįjį paskyrimą, mes jam padėsim, o mums padės Aukščiausias.

Miltauta.

Bendras Vilniaus miesto vaizdas. Apačioje matosi Katedra, Šv. Jono bažnyčia ir kitos Vilniaus įžymenybės.

Tautinis auklėjimas ir šeima*)

Gyvename tautiškumo ir nacionalizmo laikais. Nuolat minimi žodžiai: „tauta", „tėvynė", „patriotizmas". Su šiais žodžiais rišamos gilios sąvokos ir jausmai, kurie nurodo šių dienų kultūriniam gyvenimui linkmes. Kultūrinė, visuomeninė ir politinė veikla eina tautine ir nacionaline kryptimi. Tautos stengiasi išugdyti savo tautiečiuose gerą susipratimą, sąmoningumą. Nori išauklėti gerus patriotus. Kultūros vaisiais norima sustiprinti tautiškumas, uždegti savo tėvynės meilė. Valstybės stengiasi savo politine veikla patikrinti tautiškumo pradus, sudaryti palankias sąlygas tautiškam savo piliečių auklėjimui. Rūpinamasi net ir tais tautiečiais, kurie jau nuo seniau gyvena svetimuose kraštuose. Nors kūnu atskirti nuo savo tėvynės, bet dvasia ir širdimi turi jungtis su savo tauta. Turi suprasti ir jausti, koks kraujas teka jų gyslomis. Šiuo atveju įsidėmėtinas Musolini'o obalsis: ten yra italas, kur plaka itališka širdis. Kitaip sakant, ten turi būti italas, kur plaka itališka širdis. Ne kitaip yra ir su vokiečiais. Jų vidaus, vadinama populiacinė politika vedama ta kryptimi, kad kuo daugiau susikurtų vokiškų šeimų, padidėtų vokiškose šeimose gimimų skaičius. Nemažiau rūpinamasi ir tais vokiečiais, kurie gyvena svetimose šalyse. Šiandieną vokiečiai skelbia vokiečių tautos bendruomenę. Toji bendruomenė turi jungti visus vokiečius, kur jie begyventų — savo ar svetimoje valstybėje. Bendra vokiečių tautos idėja turinti vienyti visus vokiečius. O štai vokiečių mokyklų auklėjimo dėsnis: išmokyti vokiškai skaityti, rašyti, vokiškai galvoti, vokiškai jausti, vokiškai norėti. Vokietis turi gerai žinoti, kad jis esąs vokietis. Jis turi tvirtai jaustis vokiečiu. Tai yra pamatiniai vokiečių tautinio auklėjimo reikalavimai, kurie ypatingai pastaruoju laiku tiksliai vykdomi gyveniman. Tokioje dvasioje išauklėtam vokiečiui nėra pavojaus nutautėti.

Jeigu didelės tautos taip brangina ir saugoja nuo nutautėjimo savo narius, juo labiau juos turi branginti mažesnės tautos. Jei didelės tautos, norėdamos savo narius sujungti į stiprų vienetą, ugdo savo tautiečiuose sąmoningumą, susipratimą, auklėja patrijotinį jausmą, tai juo labiau tomis priemonėmis turi pasinaudoti mažesnės tautos, kuriom dažnai atsiranda daugiau pavojaus. Tautinis auklėjimas—tai laidas tautai sustiprėti. Jei tuo būdu stiprinasi gausios tautos, juo labiau turi stiprintis ir mažiau gausios.

Tautinė sąmonė ir tėvynės meilė — tai svarbiausi tautinio gyvenimo ramsčiai, sti-

*) Paskaita, skaitytina jaunimo susirinkimuose.

priausios tautos narių jungtys. Kas gerai žino, kurios jis tautybės, kam plaka širdyje savo tėvynės meilė, tas savo tautos, savo tėvynės niekuomet neužmirš, nors gyventų svetimame krašte.

Sąmoninga tautinė mintis, gilus patriotizmas nežino nuotolio, nežino ribų. Jų neužtversi valstybių sienom, neatskirsi tolimiausiais pasaulio kraštais. Tikras tautos ir tėvynės sūnus ir duktė neužmiršta savojo krašto, savųjų žmonių, savosios kalbos, gyvendamas toli — tarp svetimųjų.

Tautiškumas žmogui yra įgimta savybė. Gimstame ir augame tautoje. Paveldime savo tautos būdo ypatybes, kurios paskui vystosi tautinės kultūros įtakoje. Paveldime ilgais amžiais sukurtą, tobulintą, dailintą tautos kalbą — priemonę savo mintims ir jausmams reikšti. Gauname bendrą būdą galvoti, jausti ir veikti. Tai yra mūsų dvasinės prigimties savybės. Mes jas gauname iš tėvų ir atiduodame savo ainiams. Tai yra natūralu. Paveldime savo tautos kultūrą, naudojamės ja, stengiamės ją praturtinti, įdėti į bendrą tautinės kultūros lobyną vieną, kitą savo kūrybinio darbo vaisių ir visa tai padedame ateinančioms kartoms.

Žmogus negali būti visai be tautos. Taip pat jis negali priklausyti kelioms tautoms. Žmogus negali būti visai atskiras, nepriklausąs jokiai tautai, neturįs jokios tautos būdo bruožų. Tai būtų žmogus be veido, be dvasinio atspalvio. Jis negali priklausyti ir kelioms motinoms.

Pasitaiko, kurie išsižada savo tautos, atskyla nuo jos. Kartais tai įvyksta sąmoningai, kartais nesąmoningai. Bet ir jie atskirai gyventi negali. Nepriklausomai kurti nesugeba. Turi naudotis kurios nors tautos sukurtais kultūros vaisiais—kalba, literatūra, menu, papročiais. Ir taip, atskilę nuo vienos tautos, šliejasi prie kitos, pametę savąją eina prie kitos. Be tautos neapseisi. O mesti savoji ir plaktis prie svetimos yra nenormalus reiškinys. Tai išsigimimo ženklas. Dvasinio sumenkėjimo ir nupuolimo požymis. Susmukimo faktas. Jei tautoje daugiau pasirodo tokių ženklų, ji pradeda silpnėti. Jei tauta tokiems reiškiniams laiku neužkerta kelio, jeigu ji leidžia išsigimimui giliau įleisti šaknis savo organizman, tokia tauta ilgainiui ima nykti, merdėti, ir pagaliau atsiranda jai rimto pavojaus anksčiau ar vėliau visai žlugti. Todėl kiekvienas išsigimėlis yra didžiausia tautos nelaimė.

Nutautėjimo priežastimi beveik visuomet būna kultūrinė tautų nelygybė. Vienos tautos daugiau, kitos mažiau kultūringos. Atsilikusios tautos vieton ugdyti, vystyti savo kultūrą ir tuo būdu turtinti bendrą visos žmonijos kultūrinį lobyną, ima ir pasiduoda kultūringesnių tautų įtakon. Tai vergiškumo reiškinys. Tauta, kuri pati nekuria, neatlieka savo paskirties, nenuveikia jai skirto kultūrinio darbo. Tauta lygi žmogui, užkasusiam talentą į žemę. Kas gera, reikia pasiimti iš kultūringų tautų, bet už tai nereikia vergiškai savęs atiduoti. Kultūra turi būti žmonių gerovės, o ne vergijos šaltinis.

Sąmoninga tauta, kuri gerai supranta savo kultūrinę paskirtį, savo uždavinį, niekuomet nesutiks merdėti, rūsėti be kilnaus savarankiško kūrybinio darbo, geruoju pasiduoti aklai vergauti kitiems. Sąmoninga tauta nori gyventi ir stiprėti. Ji nenaikina savo kūrybinių jėgų, bet stengiasi jas išugdyti. Ji neužkasa to, kas jai duota, bet nuo savęs dar tiek prideda. Ji savo kūrybiniu darbu atneša dideles ir brangias kultūrines gėrybes. Tokia tauta nusipelnija sau garbingą vardą ir gauna teisę dalyvauti kitų kultūringų tautų šeimoje. Ji pasidaro naudinga bendram pasaulio kultūros gyvenimui. Ji tampa lygiu kultūringų tautų bei valstybių bendruomenės nariu.

Kodėl gi mūsų tautybė yra mums labai brangi? Visų pirma dėl to, kad ji yra didelė dvasinė gėrybė.

Mūsų tautybė yra taip pat *galingas visuoke iopo progreso*) akstinas**)*. Kaip tik mes supratome esą skirtingi nuo kitų tauta, turinti savų ypatingų uždavinių, mūsų tautinė ambicija verčia mus gražiai pasireikšti pasaulio tautų šeimos gyvenime. Iš vienos pusės mes negalime atsilikti nuo kitų kultūringų kraštų nė vienoje gyvenimo srityje. Mes turime kilti apšvietoje, ugdyti dorovę, mokslą ir meną, kelti ekonominę krašto gerovę, gy-

*) Pažangos.

**) Autoriaus pabraukta.

dyti socialines*) žaizdas ir trūkumus — žodžiu, mes turime laimėti kultūringo krašto vardą — tikra to žodžio prasme.

Tačiau visa tai mes darysime savaip, lietuviškai, aklai nepamėgdžiodami kitų, o kurdami savąją *lietuviškąją kultūrą***), atitinkančią mūsų dvasią ir papročius. Iš kitų kraštų mes rinkimės gerus pavyzdžius ir venkime blogų. Mes turime sudaryti savąjį lietuviškąjį kultūros tipą, kuris į pasaulio tautų koncertą įvestų naują gaidą, žinoma, tinkančią visuotiniam kultūros turiniui"***).

Dalis mūsų tautos gana sparčiai nuėjo kultūros ir civilizacijos keliu. Per trumpą laiką daug padarė visose gyvenimo srityse. Kita dalis taip pat darė, ką galėjo. Steigėme lietuviškas liaudies mokyklas, kūrėme lietuviškas draugijas, organizavome tų draugijų skyrius sodžiuje, steigėme skaityklas, ruošėme kartais suaugusiems kursus, šaukdavome susivažiavimus. Kėlėme apšvietą ir tautinį susipratimą. Per keliolika metų kultūros darbe padaryta gana daug. Pradžioje labai sunkiai ėjo kultūrinis veikimas. Sunku buvo išjudinti sodžius. Bet išjudintas gana smarkiai pažengė priekin. Sodžiaus žmonės, ypatingai jaunimas suprato apšvietos ir kultūros reikšmę, įvertino organizacinio gyvenimo svarbumą. Pats jaunimas pradėjo dirbti. Ėmė skaityti knygas, laikraščius, ruošti paminėjimus svarbesnių mūsų tautos gyvenimo įvykių, rengti akademijas pagerbti įžymiems mūsų visuomenės veikėjams. Nuo puikių, kultūrinių pramogų—lietuviškų vakarų su vaidinimais net žvangėdavo sodžius. Nebuvo skirtumo tarp sodžiaus jaunimo ir inteligento. Visi kartu dirbom kultūrinį ir tautinį darbą. Bet tie laikai neilgai tvėrė... Šiandieną jau beveik neturime liaudies mokyklų, netekome skaityklų, nustojome lietuviškų draugijų skyrių.

Kas belieka daryti?

Negalime leisti, kad visas mūsų darbas dingtų. Ne tam aukota tiek medžiaginių ir dvasinių jėgų, kad jos žūtų. Jos turi atnešti

*) Visuomines.

**) Autoriaus pabraukta.

***) Prof. F. Kemėšio str. Religija ir tautybė mūsų gyvenime „Naujoji Romuva" Nr. 153.

NAUJOSIOS ITALIJOS PAJĖGOS

Italija nuolat ginkluojasi. Šiemet italai pasistatydino 300 bombanešių orlaivių. Štai Italijos diktatorius Musolini, generolų ir spaudos atstovų lydimas, apžiūri naujuosius orlaivius.

vaisių. Negalime dirbti organizuotai, privalome veikti pavieniui. Tik reikia daugiau vilties, noro, valios ir ištvermės. Nors darbo sąlygos sunkios, bet juo sunkiau, juo garbingiau veikti. Jau negalime skųstis, kad nėra, kas galėtų veikti. Darbininkų turime. Šiandieną jau beveik kiekviename lietuviškame sodžiuje rasime daugiau ar mažiau apsišvietusių žmonių. Tai yra buvę mūsų mokyklų mokiniai, lietuviškų draugijų skyrių pirmininkai, valdybų nariai. Tai gražaus mūsų buvusio kultūrinio ir tautinio veikimo darbininkai. Netekę savų mokyklų, skaityklų, organizacinio gyvenimo atramos, pasijutome išblaškyti. Bet nedirbti negalime. Turime vėl susikaupti rimtam ir ištvermingam kultūros darbui. Veikėme viešai, turime pradėti dirbti kas sau, privatiškai, savo namuose. Švietė, auklėjo mus, jaunąją kartą, o dabar mes privalome pradėti auklėti. Įgytas žinias turime kaskart papildyti naujomis ir perduoti jas būsimoms kartoms.

Tas mūsų švietimo ir tautinio auklėjimo darbas turi pasireikšti šeimynoje. Iki šio laiko mūsų šeimyninis gyvenimas buvo visai apleistas. Tėvai rūpindavosi savo vaikus išmaitinti, apvilkti, apauti, o apie jo auklėjimą visai negalvodavo. O jau tų vaikų užaugę broliai, seserys ir nepamanydavo apie jauniausios kartos tinkamą globojimą. Tai labai didelis nenormalumas. Mes patys dirbom pakilusiu ūpu. Veikėm labai naudingą visuomeninį darbą, bet nepagalvodavom apie tai, kas dirbs, kai mes nustosime krutėti. Buvom pamiršę apie tą mažiausiąją mūsų kartą—vaikus. Dirbome visuomeninį darbą viešai, bet neveikėme auklėjimo darbo šeimynoje. Tiesa, tas trūkumas anksčiau iš dalies išsilygindavo. Jauniausioji karta, bent kiek paaugus, matydama, kaip mes veikiame, pasekdavo mūsų pėdomis. Ji auklėjosi visai savaimingai. Bet šiandieną, kai mes negalime dirbti viešojo, kultūrinio darbo, toji mažiausioji karta neturi prieš save jokio gero pavyzdžio. Todėl ir savaimingas auklėjimas išnyko. Bet taip ilgiau pasilikti negali. Turime suprasti, kad šeima yra vienas svarbiausių visuomeninio ir tautinio auklėjimo veiksnių. Istorija gali paliudyti, kokį vaidmenį vaidino šeima mūsų tautos nelabai tolimoje praeityje. Rusų laikais neturėjome nei savų lietuviškų mokyklų, nei skaityklų, nei organizacijų. Tais laikais priaugančioji karta taip pat neturėjo pavyzdžio iš savo vyresniųjų brolių ir seserų. Bet mažuomene rūpinosi motinos. Jos, sukdamos ratelį, mokino savo vaikus lietuviškai skaityti. Tai puikiai vaizduoja mūsų skulptorius Rimša savo veikale „Lietuvos mokykla". Motina prie kasdieninio darbo sekė savo vaikams pasakas, niūniavo daineles, mokė mylėti savo tėvų kalbą, papročius, savo kraštą. Ir taip vaikas buvo auginamas tikroje lietuviškoje dvasioje. Taip vaikui buvo skiepijama tėvynės meilė, patriotizmas. Iš geros, auklėjančios lietuviškos šeimos yra kilę mūsų tautos veikėjai. Lietuviška šeima mums išauklėjo gerų patriotų, kurie savo tautą pažadino iš miego ir praskynė jai laisvės kelią. Jei seniau lietuviška šeima galėdavo atlikti taip gražų ir kilnų savo vaikų auklėjimą, tai kodėl ji negalėtų tai padaryti šiandieną. Aišku, kad galėtų. Ir dar geriau. Juk šiandieną ne vienoje šeimoje rasime ir tėvą ir motiną, kurie jau mokinosi lietuviškoje mokykloje. Jei tėvams neteko mokintis, tai jų vyresnieji vaikai mokinosi. Jie galėtų savo mažus broliukus ar seseles daug gero išmokinti. Seniau motinos visai nematė mokyklų ir išaugino mums didžių veikėjų. O mums iš tikrųjų būtų gėda, jei nesugebėtumėm išauklėti savo tautai naudingų žmonių. Be abejonės, viskas galima padaryti. Ir mūsų šeimos tautinėje auklėjimo dirvoje labai daug gali nuveikti. Tik reikia gerai suprasti, ką reiškia šeimos auklėjimas. Reikia atjausti savo visuomenės ir tautos kultūriniai reikalai. O manau, kad mums nesunku tai suprasti ir atjausti. Juo labiau, kad mes patys dirbome kultūrinį darbą. Stenkimės, kad mūsų šeimos būtų pavyzdingos. Rūpinkimės, kad mūsų šeimos spindėtų tikra lietuviška šviesa, kad jos būtų geru pavyzdžiu ir kitoms, mažiau susipratusioms šeimoms.

St. M.

Didžiausias kiekvieno žmogaus priešas — tai jo paties ydos ir geiduliai; todėl būtinai turime juos nugalėti. Kam pasiseks tai padaryti, tam ir gyvenime seksis.

M. Harvey.

Japonija, kaip ir kitos valstybės, ginkluojasi, mankština ir stiprina savo karines pajėgas. Čia parodoma, kaip japonų pėstininkai manevrų metu brenda per plačią upę.

ANTANO ŽMUIDZINAVIČIAUS 60 METŲ SUKAKTUVĖS

Š. m. spalių mėn. pabaigoje Kaune buvo minėtos garsaus mūsų dailininko ir visuomenės veikėjo Antano Žmuidzinavičiaus 60 metų amžiaus sukaktuvės. Garbingas Jubiliatas yra daug nusipelnęs mūsų tautai. Karšta ir nepaprastai gili tėvynės meilė spindėti spindėjo netik jo meniškoje veikloje, bet ir visuomeniškame darbe.

A. Žmuidzinavičius gimė 1875 m. Seirijų miestelyje. Nepaprastai graži Dzūkijos gamta, kuri ne vienam mūsų rašytojų įkvėpė kūrybinės galios, stipriai veikė nuo mažens palinkusiam į tapybą dailininkui. Neišdildami gimtojo krašto vaizdai su savo gražiais miškais, giliais, paslaptingais ežerais, padavimai, kurie liudijo apie garsią Dzūkijos praeitį, pažadino jį tapybos meno studijoms. A. Žmuidzinavičius mokinosi tapybos Lenkijoje, Vokietijoje ir Prancūzijoje. 1901 m. jis pirmą kartą pasirodė viešai.

Suruoštoje tais metais Varšuvoje dailės parodoje A. Žmuidzinavičius išstatė savo paveikslus, kurie palankiai buvo kritikos sutikti, ir turėjo didelį pasisekimą parodos lankytojų tarpe.

Kaip matome, šie metai yra ne tik jo 60 metų amžiaus, bet ir 35 metų jo meninės veiklos sukaktis. 1906 m. A. Žmuidzinavičius persikelia iš Paryžiaus į Vilnių. Tai labai svarbi mūsų meno istorijoje data. A. Žmuidzinavičius pradeda II subrendusios ir gausingiausios darbuoties laikotarpį. Kupina energijos ir gražių sumanymų G. Jubiliato asmenybė nesiriboja vien tapyba. Jis metasi visuomeniško darbo sūkurin. Pirmas meta mintį suruošti lietuvių dailininkų darbų parodą. Be to, jo iniciatyva 1907 m. Vilniuje įsteigiama „Lietuvių Dailės Draugija". Tos draugijos steigėjai buvo M. K. Čiurlionis, Petras Rimša, Jonas Vileišis, M. Putvinskaitė, S. Gimbutaitė ir Jubiliatas.

Buvo smarkiai imtasi darbo. Greitu laiku į šią jaunutę meno draugiją įsirašo nariais daug Lietuvos inteligentų. „Lietuvių Dailės

Draugija" rūpinosi mūsų menu. Mūsų meno istorijoje šios draugijos nuopelnai yra milžiniški ir neišdildomi. Tos draugijos steigėjai įsirašė aukso raidėmis mūsų tautos kultūros istorijos lapan. A. Žmuidzinavičius buvo tos draugijos ilgametis pirmininkas. Jo pastangomis „Lietuvių Dailės Draugija" surengė 8 lietuvių dailės parodas Vilniuje, 2 Kaune, 1 Rygoje.

Nemaža buvo rūpintasi, kad mūsų genijalaus tapytojo M. K. Čiurlionies paveikslai nepatektų svetimųjų rankosna, o pasiliktų mūsų tautos nuosavybe. Vilniuje buvo šios draugijos pastangomis ir rūpesniu suruošta nuolatinė šio dailininko paveikslų paroda. Tada pirmą kart buvo susirūpinta mūsų liaudies menu. A. Žmuidzinavičius daug pasidarbavo berinkdamas liaudies meno eksponatus.

1914 m. sudunda pirmieji pasaulinio karo kanuolių šūviai. Karo metu A. Žmuidzinavičius nenuleidžia bejėgiškai rankų, bet tęsia ir toliau savo mėgiamą darbą su dideliu pasiaukojimu ir pasišventimu. Vokiečiai, užėmę Vilnių, susižavėjo netik miesto architektūrinėmis puošmenomis, bet ir mūsų liaudies menu. Susipažinimo tikslams leidžia okupantai vokiškai „Das litauische Buch". A. Žmuidzinavičius parūpina jiems medžiagos apie liaudies meną.

1919 m. A. Žmuidzinavičius apleidžia Vilnių ir apsigyvena Kaune. Pradžioje jis buvo kurį laiką švietimo ministerijos dailės departamento direktoriumi. Uoliai dirba teatro, meno mokyklos ir muziejų organizavimo srityje. Drauge su V. Putvinskiu organizuoja Šaulių s-gą.

1919 m.—1921 m. tautos nepriklausomybė buvo dideliame pavojuje. Aibė priešų iš visų pusių veržiasi į Lietuvą ir kardu nori nuslopinti mūsų tautos laisvę. A. Žmuidzinavičius stoja į savanorių eiles ir dalyvauja kovose už laisvę. Vėliau, 1922 m. A. Žmuidzinavičius, šaulių sąjungos siunčiamas, važiuoja į užjūrį Amerikos lietuvių lankyti ir brolišką laisvos tautos pasveikinimą nuvežti. Belankydamas lietuvių kolonijas, išmėtytas po visą Ameriką nuo Atlanto pakrančių iki Didžiojo vandenyno beribių plotų, automobiliu padarė per 12.000 klm. kelionės, piešdamas visur gražesnius ir įdomesnius gamtos vaizdus. Baigęs tą savo kelionę, A. Žmuidzinavičius suruošė savo paveikslų parodą Vašingtone, Čikagoje, Naujorke. Šios parodos amerikiečių tarpe turėjo milžinišką pasisekimą. Grįžęs į Lietuvą, jis dirba meno mokykloje, mokindamas tapybos jaunuosius mūsų menininkus.

Bet A. Žmuidzinavičius vien menu nepasitenkina. Jis pakankamai turi laiko ir visuomeniškai veiklai. Be to, jis yra Vytauto Didžiojo muziejaus komiteto vicepirmininku ir statybos komisijos nariu.

Nepaprasta tėvynės meilė matyti ir Garbingo Jubiliato tapyboje. Jis yra peizažistas—krašto vaizdų tapytojas. Daugiausia paveikslų—Lietuvos krašto vaizdai. Minint šią sukaktį, Kaune buvo surengta G. Jubiliato dailės paveikslų paroda, ryškiai vaizduojanti A. Žmuidzinavičiaus kūrybą.

Toje parodoje aiškiai išsiskiria Vilniaus laikotarpio tapyba. Daug paveikslų motyvų—Vilniaus miesto bei jo apylinkių vaizdai. Ši paroda kauniečių tarpe turėjo didelį pasisekimą ir buvo atidaryta paties Lietuvos Respublikos Prezidento Antano Smetonos, kuris ta proga pasakė kalbą, suminėdamas Jubiliato didžius nuopelnus lietuvių tautai.

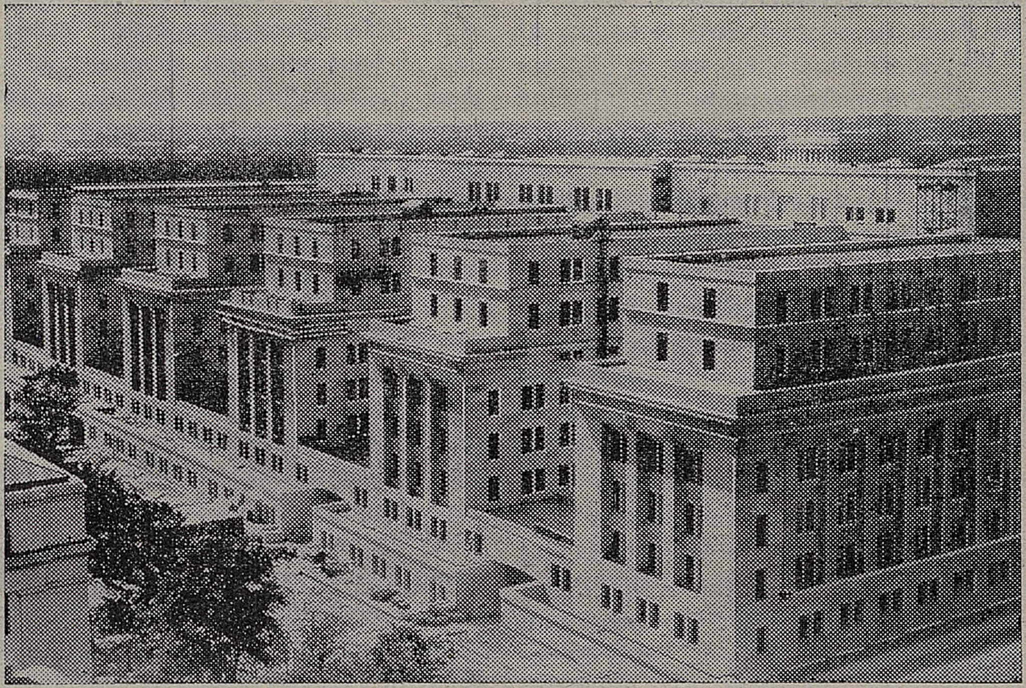
Ž. V.

VYTAUTAS

Žodis jaunimui

O, jaunime, pagalvok,
Save dora apšarvok:
Kas gyvena be doros,
Tas pridaro daug žalos.
Būki linksmas, mandagus,
Tavo vardas bus garbus,
Gal saulėta ateitis
Vėl padangėje nušvis.

Dievą, Tėvynę mylėk,
Jai jėgų nesigailėk,
Ir išnyks nakties tamsa,
Užtekės šviesi diena.
Tavo dainos te skambės,
Griaus vargus mūsų šalies,
Šuoliais žengsime pirmyn,
Drąsiai žvelgsim ateitin.

Prezidento Roosevelto laikais Amerikoje pagyvėjo statyba. Šimtai tūkstančių bedarbių gavo užsiėmimo ir duonos, o miestai pasipuošė gražiais pastatais. Vaizdely matome rūmus, statytus Roosevelto laikais. Jų pastatymas kaštavo 11 milijonų dolerių.

NOBELIO PREMIJOS

Nedaug terasime istorijoje žmonių, panašių Nobelio asmenybei. Tai nepaprastas žmogus, kurio vardas nuolatos minimas viso pasaulio kraštuose.

Alfredas Nobelis buvo mokslininkas, išradėjas. Jis paliko žmonėms žiaurų karo pabūklą—dinamitą ir didžiausius turtus. Tačiau jis šiandieną minimas ne kaipo pasaulinės taikos ir ramybės ardytojas. Nūdien Alfredas Nobelis yra žinomas jo vardo premijomis, kurios kiekvienais metais yra duodamos žymiausiems medicinos, fizikos ir chemijos srities mokslininkams, garsiausiems rašytojams bei pasaulinės taikos darbuotojams, gynėjams.

Šiemet sueina lygiai 40 metų nuo šito mokslininko mirties ir 35 metai, kai pradėta vykdyti jo kilnus testamentas ir duoti garsios Nobelio vardo premijos. Šių sukaktuvių proga pravartu būtų ir mums nors trumpais bruožais pažinti tauri Nobelio asmenybė, jo išradimai ir jo nepaprastas testamentas.

Alfredas Nobelis buvo švedas. Gimė jis 1833 metais Švedijos sostinėje Stokholme. Jo tėvas Emanuelis labai domėjosi mokslu, o ypatingai traukė jį technikos išradimų pritaikymas. Kalbų nemėgęs, o vis svajojęs apie sprogstamąsias medžiagas, kurių srityje jo sūnus padarė didžiausius išradimus ir labai pagarsėjo. Teturėdamas vos 14 metų, jis iškeliavo į pasaulį pasižvalgyti. Nukeliavo net Egiptan ir tarnavo pas valdovą Ali. Iš čia po kurio laiko grįžo Švedijon ir netrukus pagarsėjo, kaipo gabus statytojas. Vėliau Emanuelis Nobelis tapo Stokholmo Technikos Instituto asistentu. Tačiau jį vis domino sprogstamosios medžiagos. Kartą, bedarant bandymus įvyko toks smarkus sprogimas, kad net namų langai išbirėję. Po to jis daugiau panašių bandymų nebedaręs.

1837 m. Emanuelis Nobelis vyksta į Rusiją ir laikinai apsigyvena Petrapily. Būdamas Petrapily, Nobelis sukonstruavo torpedas, už kurias rusų valdžia sumokėjo jam 25 tūkstančius rublių. Nobelis iškarto praturtėjo ir įsteigė Petrapily mechanikos dirbtuves ir geležies liejyklas. Greitu laiku pagarsėjo kaip 3 žymus pramonininkas ir įsteigė Rusijoje kelias dideles pramonės įmones.

Jaunas Alfredas Nobelis savo tėvynėje neilgai tebuvo. Atvažiavo su tėvu Rusijon ir jaunystės dienas praleido Petrapily, čia jis mokėsi ir rodė didelių gabumų svetimoms kalboms. Turėdamas 16 metų, būsimasis didysis išradėjas iš mokyklos išstojo ir tapo tėvo padėjėju.

Po kurio laiko Alfredo tėvas išsiuntė savo sūnų į Jungtines Amerikos valstybes, kad išmoktų savarankiškai gyventi ir užsigrūdintų. Apsigyveno jis Naujorke ir dirbo pas žymų laivų statytoją, savo tautietį inž. Joną Ericeconą.

Į Petrapilį sugrįžo 1854 m. Krymo karo metu. Rusų vyriausybė, bijodama, kad anglų laivynas neužpultų Petrapilio, pavedė E. Nobeliui Nėvos upės žiotis minornis užspęsti. Nobelis tą darbą atliko gerai, anglai prie miesto bijojo prisiartinti.

Pasibaigus karui, Nobeliui Rusijoje pradėjo nebesisekti ir visa jų šeima sugrįžo savo tėvynėn.

Dar Petrapily būdamas, jaunas Alfredas Nobelis padarė kai kuriuos technikos srity išradimus. Vėliau tačiau viską metė ir ėmėsi tirti vien tik sprogstamas medžiagas.

Ilgą laiką žmonės vartodavo technikos ir karo reikalams primityvią sprogstamą medžiagą—paraką, kurį atsitiktinai Europoje išrado Bertoldas Švarcas. XIX amžiaus viduryje buvo išrasta sprogstamoji medvilnė. Šios sprogstamos medžiagos jėga buvo žymiai stipresnė už paraką ir jį išstūmė. 1847 m. buvo išrasta dar stipresnė sprogstamoji medžiaga—nitroglicerinas. Išrado jį chemikas Sobrero Paryžiuje. Pasirodė, kad ši sprogstamoji medžiaga turi milžiniškos jėgos, tik nemokėta su ja elgtis ir techniškai panaudoti.

Ši naujai išrasta medžiaga buvo skysta. Todėl žmonės ilgą laiką nežinojo, kaip suvaldyti nitroglicerino jėga. Skystame stovy jį vartoti buvo pavojinga, nes ir silpnas sutrenkimas iššaukdavo sprogimą. Kartais atrodė, kad žmogui nepavyks suvaldyti nitroglicerino jėgą. Tačiau Alfredas Nobelis ją įveikė. Jis sumaišė nitrogliceriną su paraku ir tuo būdu jį sustiprino. Dar po kurio laiko Nobelis pritaikė uždegiką, kurio pagalba galima buvo iššaukti sprogimas. Tada nitroglicerino pritaikymas technikai buvo išspręstas ir galima buvo manyti apie didžiulę tos sprogdinamosios medžiagos gamybą.

Alfredas Nobelis stvėrėsi darbo. Tačiau jis neturėjo priemonių realizuoti savo sumanymus. Bet jaunas išradėjas savo protu domino pasaulį. Atsirado greit žmonių, kurie jam padėjo. Napoleonas III suprato Nobelio išradimo svarbą ir jo dėka Nobelis gavo 100.000 frankų paskolos. Netrukus Stokholmo priemiesty — Heleneborge išaugo nitroglicerino fabrikas. Tačiau jis veikė tik trejus metus. 1864 m. rugsėjo mėn. 3 d. fabrikas virto pelenų ir plytgalių krūva. Darant bandymus, sprogo. Sprogimas buvo baisus. Šios katastrofos metu žuvo Nobelio brolis Oskaras, žymus chemikas Harcmanas ir daug žmonių. Šis liūdnas įvykis labai paveikė mokslininką. Be to, įsikišus valdžiai buvo uždrausta statyti panašūs fabrikai arti gyvenamų vietų. Po to baisaus sprogimo tos rūšies dirbtuvėse niekas nebenorėjo dirbti. Nobelio tėvas, sujaudintas baisios nelaimės, kuri tiek daug padarė sūnui nuostolio, buvo suparaližuotas.

Tačiau Alfredas Nobelis rankų nenuleido ir toliau dirbo. Po kiek laiko įsteigė nitroglicerino gamybos bendrovę, pastatė naują fabriką Vintervikine ir įsteigė Švedijoje visą eilę jo skyrių. Po kelerių metų Nobelis išrado dinamitą. Buvo šitaip. Kartą, būdamas savo dirbtuvėje, Nobelis pastebėjo, kad iš vieno indo pilasi glicerinas smėlin. Išradėjui tuoj atėjo galvon mintis, ar nitroglicerina persisunkęs smėlys turi tas pačias savybes, kaip ir pati nitroglicerina. Jis padarė keletą bandymų ir įsitikino, kad iš tikrųjų nitroglicerina sudrėkintas smėlys turi didelės sprogstamosios jėgos, nė kiek nesilpnesnės už gryną nitrogliceriną. Beliko tik surasti medžiaga, kuri daugiausiai nitroglicerino sugertų. Pasirodė, kad geriausiai tiko infuzorinė žemė iš Hano-

vero apylinkės, susidariusi iš smulkių gyvūnėlių kiautų. Tuo būdu buvo išrastas dinamitas. Buvo tai 1866 metais.

To išradimo dėka sprogdinamoji nitroglicerino jėga buvo apribota ir jo pavojingumas iki minimumo sumažintas. Netrukus dinamito gaminimas buvo dar patobulintas. Išsprogdinti dinamitą galima įkaitinus jį iki 180°, arba smarkiai sutrenkus tarp dviejų metalinių plokštelių. Šiaip vežamas medinėse dėžėse arba statinėse visai nepavojingas. Be to, reikia dar pažymėti, kad 1875 m. Alfredas Nobelis išrado sprogstamąją želiatiną, kuri turi dar didesnę sprogdinamą galią už dinamitą. Ši medžiaga tuoj buvo pavartota kasant San-Gotardo tunelį Šveicarijoje. 1888 m. pagamino beveik visai bedūminį paraką, kurį visuose kraštuose ėmė gaminti.

Nobelis visą gyvenimą dirbo, išrasdamas ir tobulindamas sprogstančias medžiagas. Tačiau, nežiūrint to, jis buvo vienas didžiausių pacifistų—taikos šalininkų. Mat, jis buvo tos nuomonės, kad lengviausia bus išvengti karo, jeigu duosi žmonėms į rankas baisų ginklą, kuris karą padarys negalimu. Jis rodė pasaulio taikai įvykinti šviesos kelią. Pasak jo, reikia visus apšviesti, tada žmonės ir patys suprasią karo žalingumą.

Nobelis buvo labai kuklus žmogus, nieko kito taip nemėgęs, kaip darbą. Labai domėjosi mokslu, laisvomis valandomis rašė eiles. Be to, parašė švediškai „Beatrix Cenci" dramą. Tačiau apie savo raštus mažai kalbėjo ir juos slėpė. Buvo išrinktas Stokholmo Mokslo Akademijos nariu, o Upsalos universitetas (Švedijoje) suteikė jam garbės daktaro laipsnį. Apskritai, Nobelis mokslą vertino ir jį rėmė. Pav., Andrės šiaurės ašigalio ekspedicijai (išvykai) davė 80.000 frankų.

Įdomu, kad Nobelis taikos įgyvendinimo klausimą laikė labai skubiu, neatidėliotinu. Pasak jo, jeigu dar bus delsiama ir laukiama, tai pasaulis vėl grįšiąs prie barbariškumo. Viename savo laiške, rašytame 1893 m. sausio mėn. 7 d. baronienei Zutnerienei, jis sako: „Mielai atiduočiau savo turto dalį, jeigu kas penkeri metai tikriesiems taikos veikėjams būtų davinėjamos tam tikros premijos. Sakysime, kad iš viso reikėtų šešių tokių premijų, nes jeigu per 30 metų nepavyks šių dienų sistemos sureformuoti, pasaulis vėl pradės barbariškėti. Premijuojami galėtų būti tie, kurie Europą didžiausiu žingsniu pastūmėtų priekin amžinosios taikos kriptimi".

Iš tų jo žodžių matome, kad Nobeliui iš tikrųjų rūpėjo taika.

MANEVRAI JŪROJE

Taip atrodo tylioji jūra, kada jos lygų paviršių raižo karo laivai, o padanges nušviečia raketos ir prožektoriai, ieškodami priešo lėktuvų.

Šių metų literatūros Nobelio premiją laimėjo amerikietis rašytojas Eugene O. Neill, kurio atvaizdą matome šioje nuotraukoje.

Kol buvo gyvi tėvai, Nobelis gyveno drauge su jais Stokholme, tik jiems mirus išvažiavo Paryžiun ir jame ilgesniam laikui pasiliko. Paskutines savo gyvenimo dienas Alfredas Nobelis praleido San-Remo miestely (Italijoje). Čia jis ir mirė. 1896 m. gruodžio mėn. 10 d. atrado jį labaratorijoje nebegyvą.

Mirus Nobeliui, visi susirūpino jo palikimu. Jis buvo turtingiausias žmogus pasauly. Jo paliktas turtas siekė 37 milijonus švedų kronų (40 suviršum milijonų aukso frankų). Niekas neabėjojo, kad tie milžlniški turtai turėjo atitekti giminėms. Tačiau išradėjas Nobelis iš anksto parašė savo testamentą, pagal kurį 1 mil. švedų kronų teko giminėms, o visi likusieji pinigai susilaukė iki šiol negirdėto paskyrimo.

Testamentas skamba šitaip:

„Likęs nuosavas man priklausomas turtas (atmetus milijoną kronų palikimo visiems giminiečiams), turi būti sunaudotas šitaip: Mano testamento vykdytojų kapitalas turi būti surašytas visiškai patikimuose vertybiniuose popieriuose ir įsteigtas fondas, kurio procentai kasmet išdalinami premijomis už tokius darbus, kurie per paskutiniuosius metus žmonijai buvo naudingiausi. Procentai dalyti į penkias lygias dalis ir skirti šitaip:

Dalis tam, kuris padarys didžiausį išradimą fizikos ar chemijos mokslo srityje.

Dalis tam, kuris padarys išradimą fiziologijos ar medicinos srityje.

Dalis tam, kuris sukurs vertingiausią literatūros kūrinį.

Dalis tam, kuris labiausiai nusipelnė arba daugiausiai dirbo tautoms sujungti, esančioms kariuomenėms pašalinti bei sumažinti, kartu taikos kongresams organizuoti ir plėsti.

Premijos už fizikos ir chemijos mokslų dalykus bus išdavinėjamos Švedų Mokslo Akademijos; premijos už fiziologiškus ir mediciniškus darbus — Karaliaus Instituto Stokholme; premijos už taikos ugdymą bus skiriamos 5 norvegų Storthingo (parlamento) narių komisijos. Už literatūrą — Literatūros Akademijos.

Aiškiai pabrėžiu savo valią, kad, skirstant premijas, nebūtų kreipiama dėmesio į apdovanojamojo tautybę, bet kad premijos būtų suteikiamos vertingiausiems, neatsižvelgiant į tai, ar jis bus skandinavas ar koks kitas“.

Tačiau premijos pradėta duoti tik 1901 metais, vadinasi, po 5 metų nuo išradėjo mirties. Mat, tolimesni mirusio giminaičiai buvo iškėlę bylą, kurią teisme pralaimėjo.

Kiekviena Nobelio premija siekia apie 250.000 auksinų. Iki šio laiko iš viso yra išmokėta premijų apie 35 milijonai auksinų. Nobelio laureatų priskaitoma 184. Bet premija ne tik pinigas. Ji suteikia apdovanotam pasaulinę garbę. Nobelio premijos yra kaip ir saikas tautų kultūringumui ir darbštumui matuoti. Iki šiol daugiausiai premijų gavo vokiečiai, paskui anglai, prancūzai, amerikiečiai, švedai, danai, olandai, šveicarai. Kitos tautos po mažiau.

Šiemet Nobelio premijas gavo: literatūros—amerikietis dramatūrgas Eugenijus Onelis (O'Neill), chemijos — olandų mokslininkas P. Debye, Vilhelmo Instytuto Berlyne profesorius. Fizikos premija padalyta tarp austrų mokslininko Hess, Insbruko profesoriaus ir amerikiečio Karolio Andersono, Kalifornijos Technologijos Instituto profesoriaus Pasadenoje. Medicinos premija pripažinta austrų profesoriui Otonui Leoven iš Grazo. Į taikos premiją kandidatais yra garsus vokiečių pacifistas von Osietzky ir Raudonojo Kryžiaus D-jos pirmininkas kun. Karolis.

Vaimaras.

VARDŽIUKIEMIO JONAS

Ruduo

Apdaro žalio neteko gamtužė,
Jau šalnos nudraskė jos rūbus žalius,
Tik medžių šakose dar vėjas vis ūžia,
Toks liūdnas ir pilkas beribis dangus.

O aš dar svajojau išeit anksti rytą,
Parnešti sesutei margųjų žiedų.
Ir štai jau pagelto, visi jie nuvyto,
Daržely ir pievoj taip liūdna, klaiku.

Vasaros dienos, tarytum svajonės,
Lyg mano lankose margieji drugiai,
Nuskrido į tolį su vėjais galiūnais,
Neskamba laukuose jų eiklūs aidai,

Kaip gėlės, nuvyto ir manosios viltys,
Krūtinėje liūdna, vis blaškos širdis,
Paklausti norėčiau klajojantį vėją,
Ar džiaugsmas saulėtas sielon vėl sugrįš.

Jugoslavijoj ir Bulgarijoj

(Iš ciklo: „Mūsų kelionė po Europą").

Aną kartą pradėjome lankyti Balkanų pusiasalio šalis, tačiau nesuspėjome iš karto visų šalių aplankyti. Teko būti tiktai Graikijoje ir Albanijoje. Dabar aplankysime likusias dvi Balkanų šalis: Jugoslaviją ir Bulgariją.

Jugoslavija.

Savo didumu Jugoslavija yra didžiausia Balkanų valstybė. Ši valstybė iš tikrųjų atsirado tiktai po Didžiojo karo. Ligi karo nebuvo jokios Jugoslavijos. Buvo tik Serbija, Juodkalnija, Bosnija ir Hercogovina. Po karo betgi visos šios valstybės susijungė ir sudarė vieną valstybę — Jugoslaviją. Ilgainiui serbai ėmė kilti aukštyn, nustelbdami kitas tautas. Kilo nesusipratimas. Prasidėjo netgi tam tikri tarpusavio trynimaisi, kurie nekartą baigėsi ir kraujo praliejimu. Taip antai prieš keletą metų buvo nužudytas Prancūzijoje chorvatų sąmokslininkų Jugoslavijos karalius Aleksandras.

Jugoslavijos sostinė — Belgradas.

Žmonės verčiasi gyvulių auginimu ir žemės ūkiu.

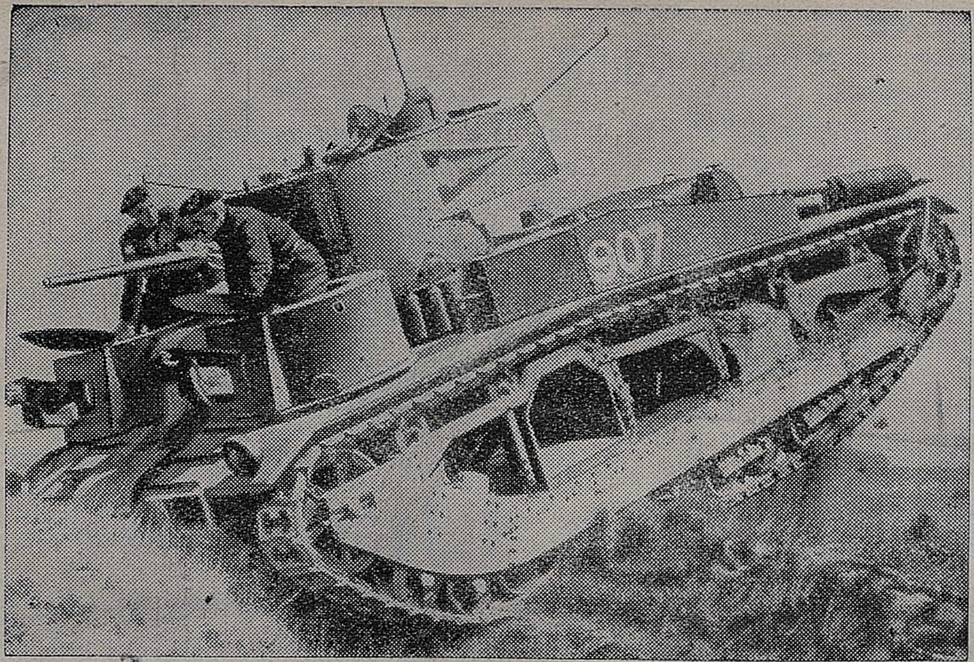
O dabar užeikim drauge su Matu Šalčium į vadinamąjį jugoslavų kafaną arba kavinę.

„Į kafaną ateina ir išeina visokių žmonių: miestiečių, valdininkų, kaimiečių, darbininkų, policistų ir sunkiai įspėjamų verslų asmenų. Jie sėdos prie staliukų, užsakydavo „červeno"—prasto raudono vyno, arba mažytį puoduką kavos, prie kurio duodavo didelį stiklą vandens. Man tai buvo nepaprastas daiktas— visai mažytis puodukas juodos kavos ir labai didelis stiklas vandens! Europoj iki šiol niekur tokio vaišinimos būdo neteko matyti. Čia buvo pirmutinė vieta, kur taip darė. Vėliau paaiškėjo, kad tatai yra visų Rytų vaišinimosi būdas. Vadinas, Jugoslavijoj, arba lietuviškai tariant, Pietų Slavijoj jau aiškiai dunksteli Rytais".

Valgiai Jugoslavijoj gaminami su česnakais ir raudonais pipirais. Paprasčiausias ir mėgiamiausias valgis yra troškinta aviena su raudonais pipirais. Tai yra vadinamasis „paprikažas". Šis valgis nepratusiam išdegina visą burną. „Červenas" gi kaip tik tinka praplauti burną.

Kafanų lankytojai yra vien tik vyrai. Moterų Jugoslavijoj apskritai viešumoj retai kada pamatysi. Jos laikosi savo papročių ir paprastai sėdi namie.

„Pabuvęs kafane valandėlę, iš drabužių pradedi pažinti žmonių tautybę. Pilkom namų darbo milinėm, primenančiom seniau vartotas Lietuvoje rudines, ir tokiom pat kelnėm, apskrita, be matiko, kaip rėčkutė kepurė ant viršugalvio, aukšti, tamsios odos ir liesi—tai serbai; europiškais rūbais drūti ir balti — tai vokiečiai; nedidelėm apvaliom avies kailiu apvedžiotom kepurėm arba žemomis skrybelėmis ir baltais tūbiniais apsiaustais, apvadžiotais juodais ar raudonais kraštais, ir raštais ant nugaros — tai batnatiečiai, vadiną save kartais rumunais, kartais „kucovalakais"

„TAIKOS PAUKŠTELIS“

Nūdienė techni!a milžiniškais žinksniais žengia priekin. Naujausias jos padarinys—tankas. Šios rūšies tankai nugali įvairias kliūtis: perbrenda upes, perlipa kalnus ir keliauja per miškus.

ir kitaip. Gražiausia, kai visų šių tautų po vieną ar keletą žmonių apsėda vieną staliuką. Gyvas serbas plačiai mosuoja rankomis ir garsiausiai kalba, judrus kucovalakas trumpai ir lėčiau jam prieštarauja, o storas vokietis klauso jų abiejų ir kartas nuo karto linksmai žvingtelia“.

„Į kafaną atėjo kažin kokie du linksmi serbai. Jiedu prisėdo prie manęs, sako M. Šalčius, ir ėmė kalbinti rusiškai, pasisakę, kad karo metu buvę Sibire. Paskui užsakė „červeno“ ir ėmė raginti gerti. Buvau jau kartą mėginęs jo ir daugiau nenorėjau, bet juodu pasiryžo mane „banatiškai“ pavaišinti. Banatiečių vaišinimas yra toks: visi susirinkusieji čiumpa svečią į glėbį ir pražiodinę supila jam iš karto visą „červeno“ butelį į gerklę. Paskui svečias čiumpa šeimininką ir jam tokiu pat būdu supila kitą „červeno“ butelį ir taip kartoja su kiekvienu susirinkusiu, kol „červenas“ netelpa juose. Jiedu jau buvo besirengią šį būdą ant manęs išmėginti, kai man atėjo laiminga mintis:

— Jei pats svečias negali, tai jis gali pastatyti vietoj savęs pavaduotoją! — tariau jiems. Nežinau, ar aš įspėjau Banato vaišingumo papročius, ar ta mano mintis jiems šiaip patiko, bet tuodu sutiko, ir aš jiems nurodžiau vienišą pilietį, sėdėjusį prie durų ir nesuradusį sau jokios draugijos. Juodu čiupo „Janko“ (tuo vardu buvo sakytasis pilietis) ir suvertė jam butelį vyno į gerklę. Išgėręs tas linksmai nusišypsojo. Pabaigėm tas vaišes tuo, kad vienas dalyvių pats pareikalavo, kad jam būtų supilta butelis į gerklę ir nepatenkinus to jo noro, tiek ėmė triukšmauti, kad šeimininkui teko jis išprašyti iš kafono“.

Važiuodami per Jugoslavijos kaimus ir miestelius, matėme, kaip mergaitės po pamaldų „vaikščiojo dideliais būriais, išsirikiavusios lygiomis glitomis nuo vieno gatvės krašto iki kito, kad niekas negalėtų pereiti per jų eiles, jų nepastebėjęs. Galvas jos buvo užsiklėstusios šilko skarelėm arba pasipuošusios baltais, šimtais raukšlių suraukytais kiklikais, kaip kadaise kai kur ir Lietuvoj dėvėjo; ilgom rankovėm balti marškiniai buvo gausiai išsiuvinėti raštais; liemenės juodos ir ilgi, marginiai didelėm gėlėm (čigoniškų spalvų) palaidi sijonai. Visa tai — savo namų darbo. Krūtinės nuo kaklo iki juosmens apkarstytos suvertais sidabriniais arba auksiniais pinigais. Iš auksinių pinigų čia labiausiai mėgiami Austrijos imperatorienės Marijos Teresės dukatai, atnešą, pasak jų, laimę. Pristigus tų dukatų karo metu, imta karstyti ant kaklo auksuotas skardeles su Marijos Teresės at-

vaizdu. Dukatus kabinasi merginos, kurios yra jau pribrendusios tekėti... Nė vargingiausia mergaitė negali apsieiti be šių papuošalų: jei ji neturi savų, tai pasiskolina, kol prisivilioja sau jaunikį. Auksiniai pinigai ant mergaitės kaklo turi dvejopą reikšmę: jie sudaro jos pasiturėjimo įspūdį ir kartu jaunikaičiui lyg sakyte sako: kiek gėrybių ji pati turi savyje — paimk ją per žmoną, ir visos tos gėrybės bus tavo! Merginos klegėdamos eina nuo vieno kaimo galo iki kito; iš ten grįžta atgal ir taip visą priešpietį ir popietį.

Paskui jas seka taip pat pulkais išsirikiavę vaikinai. Jie apsivilkę baltais, dailiai išsiuvinėtais ant nugaros tūbo apsiaustais; užsivožę ėrių kailio be matikėm kepuraitėm „rėčkutėm", naujom naginėm ir baltais, apivarom apraišiotais autais. Kiti vietoj tūbinių apsiaustų užsimetę ant pečių baltus avikailius, taip pat išsiuvinėtais ryškių spalvų raštais. Jie renkasi sau gražuoles ir kartais nuo karto persimeta su jomis lakiais žodeliais. Seniai, tuo tarpu susėdę krūvomis prie savo namų ir taip pat šventadieniškai pasipuošę, švampia pypkes, kalbasi ir daboja jaunimą. Saulei nusileidus, motinos pašaukia jaunuoles namo, o jaunikaičiai jas nusižiūrėję eina paskui ir, senu papročiu, klausia „paklydusios avies" ženklui, kad atėjo piršlis. Jei tėvai atsako, kad „pažiūrėsią, gal ir yra įsimaišiusi kur tarp jų avių", tai reiškia, kad jaunikaitis priimamas piršlis, o jei atsako, kad nesą jokių paklydusių avių, tai jam reikia kuo greičiausia nešdintis iš pirkios. Merginos čia taip pat turi savotišką teisę pasipiršti. Jei vaikinas jas per ilgai ir per meiliai kalbina lauke, bet neateina piršlis, tai mergina, mėgdama vaikiną, atbėga pati į vaikino tėvų namus, užkopia ant krosnies ir nuo ten nelipa tol, kol vaikinas nepažada jos vesti. Toki atsitikimai sudaro „nepaprastus įvykius" šio krašto gyvenime ir jie ne dažnai atsitinka... Kai kur važiuojant per šiuos kaimus tarp susirinkusių gatvėse nuaidėdavo daina rytų girgsėjimo — dejavimo ir Alpių šūkavimo gaidomis arba suskambėdavo duslios, panašaus į gitarą instrumento, stygos".

Bulgarija.

Gyventojų Bulgarijoje yra apie 5 milijonai. Iš visų Balkanų valstybių Bulgarija yra kultūringiausia. Bulgarai daugiausia verčiasi žemės ūkiu. Kadaise Bulgarijoj buvo daug stambių žemininkų, bet po karo ten buvo pravesta plati žemės reforma. Daugiausia sėjama kviečių, kukuruzų, paskui rugių, miežių ir avižų.

Privažiavę kryžkelę, kartu su Matu Šalčiumi klausiame sutiktą pakeliui bulgarą:

— Kuris kelias į Dragomaną? —Kaimietis parodė ranka ir kartu papurtė galvą. Parodymas reiškė, kad ten buvo kelias į Dragomaną, bet ką reiškė galvos papurtymas toks, kaip pas mus ir kitose Europos šalyse sakant „ne' ? Pakartojom dar kartą klausimą, rodydami tą patį kelią, ,,ar tai tikrai į Dragomaną?" Jis vėl papurtė galva ir atsakė:

— Tuk, tuk — da, da! (bulgariškai reiškia: „čia, čia — taip, taip"). Iš kalbos reiškė, kad kelias tikrai buvo čia, bet iš galvos kratymo, kad ne! Suprask tu dabar jį, jei gudrus esi. Pakartojom dar kelis kartus klausimą, kaimietis atsakinėjo taip pat, kas kartą purtindamas galvą. Norėdamas įsitikinti geriau, sako Matas Šalčius, ką reiškė tas purtinimas, parodžiau pirštu sau į krūtinę, kad jam aiškiau būtų, ir sakau: „kai aš tariu taip, aš linksiu galva žemyn", ir parodžiau, kaip tai darau. Jis supratęs mane atsakė:

— „O kai bulgarai sako „taip", tai krato galvą, kaip mes sakydami „ne". Tuomet ir mes supratome jų keistą, išvirkščią paprotį. Keista, ką? Bet papročių yra visokių.

Bulgarijos sostinė—Sofija. Tai nelabai didelis miestas, didumo toks, gal būt, kaip Vilnius, bet žymiai dailiau ir prabangiau atrodo. Mieste pastebima Rytų įtaka. Šaligatviai apstatyti staliukais su visokiom prekėm. Tarp kitų prekių daugiausia matyti sauliažolių sėklos. Mat, bulgarai jas labai mėgsta lukštenti. Bulgarų valgyklose daugiausia rytų valgiai, ypač visoki saldumynai. „Katajif" — kviečių lokšenos valgomos su medum, „ošaf"—džiovintų vaisių šiupinys, „boza" arba stačiai buza tai tam tikras škipetarų gėralas, daromas iš medaus ir raugintų lęšiukų. Galima rasti taip pat ir „paprikažo".

Bulgarija yra konstitucinė monarchija.

Paruošė *A. P.*

MUZIKA IR MŪSŲ KOMPOZITORIAI

Kas tai yra muzika—sunku keliais žodžiais apibrėžti. Kai kurie muzikos žinovai bandė duoti jos definiciją (apibriežti ją), bet nepavyko. Daugumas tvirtina, kad į šį klausimą išsemiamai, keliais sakiniais sunku yra atsakyti. Jie sako: „Jei kas tavęs paklaustų, kas yra muzika, tai imk ir uždainuok jam arba sugrok ir pasakyk — tai yra muzika".

Muzika yra viena dailiųjų meno šakų. Ji yra artima poezijai, nes vieną ir kitą galime tik išgirsti, jausti. Tuo tarpu kitas meno šakas pav., tapybą, skulptūrą, architektūrą — galime pamatyti, net ir paliesti. Muzikos nei matome, nei apčiuopiame, tik girdime ir jaučiame. Taip pat ir poezija. Todėl muzika ir poezija priskiriama prie vadinamųjų idealiųjų, kilniųjų meno šakų.

Jau senų senovėje muzika buvo žinoma—vartojama. Netgi laukinis žmogus ją turėjo. Pradžioje ji buvo prasta, neturtinga, kaip ir jos kūrėjas. Platonas tvirtina, kad pradžią muzikai davė riksmas. Žmogus, norėdamas išreikšti savo džiaugsmą arba liūdėsį — rėkdavo. Laikui bėgant ši primityvė muzika tobulėjo, vystėsi ir pasiekė mūsų laikų poaukštį.

Prisiklausę dabartinės muzikos, patirsime, kad viena yra linksma, kita liūdna, greita, lėta ir t. t. Taip pat pajusime jos pradžią ir galą. Tas rodo, kad ji turi savo turinį, charakterį ir stilių. Atsižvelgiant į aukščiau minėtas ypatybes muzika daloma į bažnytinę ir pasaulinę. Pastaroji dar skirstoma į lirinę, dramatinę. Be to, dar gali būti operinė, simfoninė, koncertinė, saloninė, charekteristinė (šokių, humoristinė ir karo), fantastinė ir pedagoginė.

Kai kurie ir dabar mano, kad muzika yra tik žaislas, tinka pramogoms, pasilinksminimams. Jie klysta. Muzika yra dvasinis penas. Jos pagalba galima žmogų auklėti. Jos svarbą pastebėjo jau graikai. Platonas sakė: „Kaip gimnastika reikalinga kūnui, taip muzika dvasiai". Graikai, klausydami savo mokslininko patarimų, muzika auklėjo savo jaunuomenę, ypač kareivius. Muzikos pagalba įskiepydavo jiems tėvynės meilę ir drąsą. Iš istorijos žinome, kad graikų kariai buvo labai narsūs. Muzikos svarbą pastebėjo ir kitos tautos. Kiniečiai tvirtina: „Muzika gali nuramint širdį, todėl turi būti mėgiama". Arabai irgi brangino muziką. Anot jų, ji galinti pagydyti ligonį, sušvelninti piktą žmogų. Muzika yra švelni, kaip pienas, karšta kaip vynas, kas nejaučia muzikos, tas nėra žmogus".

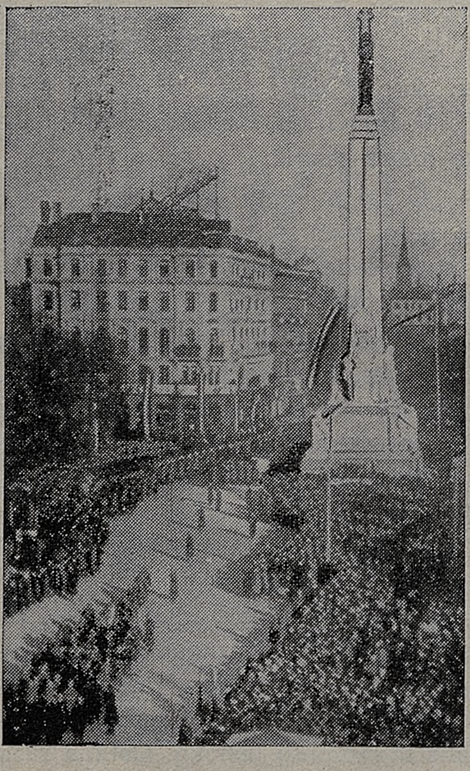
Muzika, sujungta, pritaikinta prie žodžių, dar labiau veikia klausytojus.

Kur turime reikalo su žmogaus viduju gyvenimu, ten visuomet sutiksime muziką. Bažnyčioje ji ne vienam išspaudžia ašarą, kare priduoda drąsos, palengvina darbą.

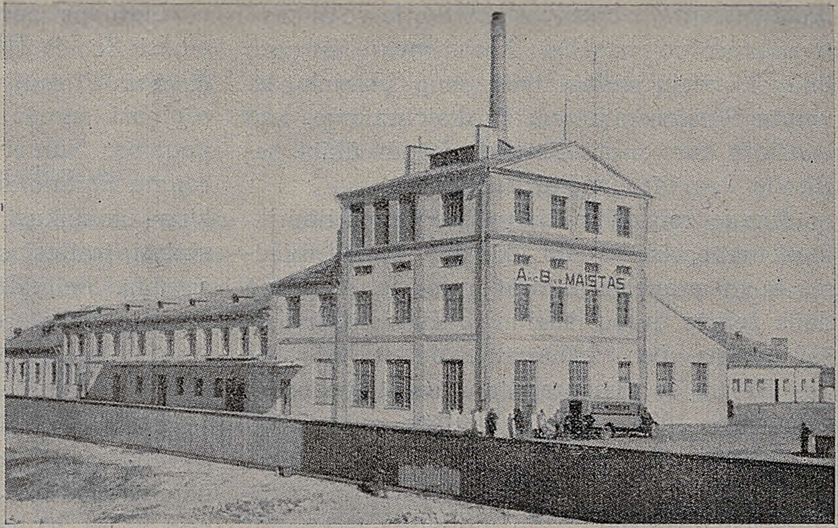
Kiekviena tauta turi savo muziką. Joje atspindi tautos dvasia, būdas ir kiti privalumai.

Mes lietuviai irgi turime savo turtingą muziką. Kaip ji vystėsi ir kas ją kūrė, panagrinėsime kitą kartą. *Vargutis.*

TAUTOS ŠVENTĖ

Šio mėn. 18 d. visoje Latvijoje buvo iškilmingai paminėta Latvijos nepriklausomybės paskelbimo 18 metų sukaktuvės. Vaizdely latvių minia prie laisvės paminklo Rygoje.

„Maisto" b-vės bekono ir mėsos gaminių fabrikas Panevėžyje. Toki fabrikai yra dar Kaune, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Tauragėje.

Lietuvos Valstybės ekonominės sąlygos

Paskutiniame „J. D-go" numeryje buvo rašyta apie dabartinę Lietuvos Valstybę geografiniu atžvilgiu. Ten buvo parodytas Lietuvos Valstybės didumas, apibūdinta krašto paviršius, jo klimatas, augmens, gyvuliai žvėrys, paukščiai ir gyventojai. Dabar galima susipažinti su Lietuvos Valstybės ekonomine būkle. Pažiūrėkime, kaip dabar ten kyla žemės ūkis, pramonė, prekyba ir švietimas.

Žemės ūkis

Kaip žinome, mūsų tauta yra žemdirbių tauta. Žemę dirbo mūsų tėvų tėvai dar prieš Kristų. Tai patvirtina įvairios iškasenos, mūsų liaudies dainos ir kai kurie seni tautiški papročiai. Tuo besiremiant jau yra išaiškinta, kad dar Kristui negimus lietuviai buvę sėsliai, žemdirbiai. Jau tuomet jie žemelę arę, akėję ir sėję rugius, kviečius, soras. Lietuviai jau tuomet buvę geri žemdirbiai. Jie žemdirbystės yra išmokę ir kitas Baltijos tautas: latvius, estus. Tatai rodo įvairūs šių tautų iš lietuvių pasiskolinti augalų, ūkio darbų įrankių pavadinimai bei padavimai.

Lietuviai, besiversdami žemės ūkiu, dar žiloje senovėje gyveno kaimuose, sodžiuose—daugiausia prie ežerų ir upių, kur rasdavo labiau derlingą žemę. Jau tuomet turėjo įvairius ūkio trobesius: gyvenamąsias trobas, tvartus, svirnus, kluonus, jaujas ir kit. Vyrai žemę ardavo, javus kuldavo, gyvulių žiūrėdavo, o moterys—šeimininkaudavo, verpdavo, ausdavo. Visa tai buvo dirbta, gamintasi ne vien sau, bet ir parduoti bei mainams.

Bet istorija rodo, kad lietuviai negalėjo visą laiką ramiai verstis žemės ūkio darbu. Jiems trukdydavo karai. Tryliktame amžiuje Prūsų žemėje įsikūrę kryžiuočiai, o Padauguvyje kardininkai dažnai užpuldavo ir apiplėšdavo lietuvių gyvenamus plotus. Jiems reikėdavo atsispirti, reikėdavo visa mesti, sėsti ant arklių ir kovoti su priešais. Suprantama, tokiais neramiais laikais žemės ūkis negalėjo gerai vystytis.

Vėlesniais laikais Lietuvos žemės ūkiui pakenkė baudžiava, kuri kaimiečius lietuvius buvo pavertusi vergais, apkrovusi juos sunkiais darbais ne jų, bet ponų, dvarininkų prabangai. Kaimiečiai turėjo pirmiau nudirbti dvarininkų, paskui jau savo laukus. Dėl to beveik visuomet turėdavo daug nuostolių.

Lietuvos žemės ūkiui daug pakenkė ir rusų valdžios priespauda. Rusai, bevaldydami lietuvių gyvenamus plotus, tik mokesčius imdavo, o žemės ūkio pakėlimu visai nesirūpindavo. Tuo tarpu kituose kraštuose žemės ūkis vis kilo ir darė didelę pažangą.

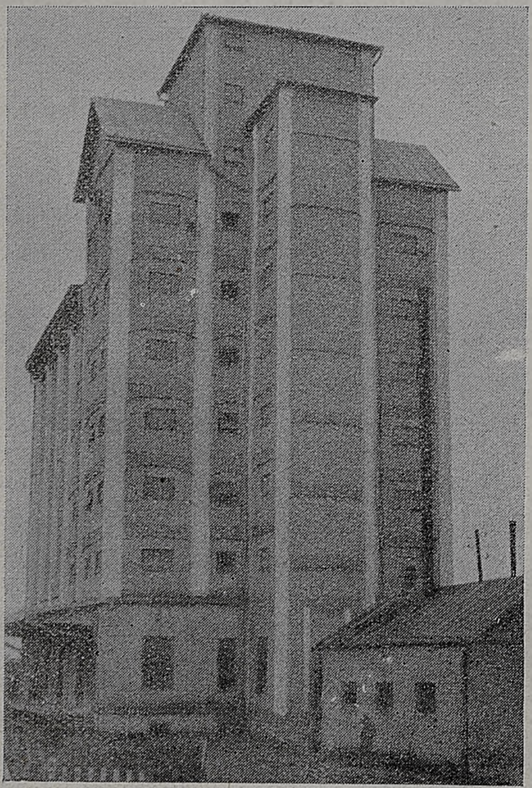
Didžiojo karo metu Lietuvos žemės ūkis

labai nukentėjo: Lietuvos kraštas buvo apkasų išraižytas, jo pasėliai kariuomenių ištrypti, daug trobesių sudeginta ir daug ūkininkų išvaryta Rusijos gilumon. Apskaičiuojama, kad Didžiojo karo metu Lietuvos žemės ūkiui padaryta 2 milijardai litų nuostolio.

Karui praūžus ir Lietuvai atgavus nepriklausomybę, viso krašto ūkis atsigavo. Pirmiausia buvo pravesta žemės reforma. Didesnė dalis žemės dvarų išdalinta bežemiams ir mažažemiams. Iki 1936 metų išdalinta 534.252 ha. Be to, sodžiai pradėta skirstyti į viensėdžius. Iki 1936 metų išskirstyta apie 5.010 sodžių ir sudaryta apie 119.760 ūkių, kurie apima 1.343.436 ha plotą. Dar yra neišskirstyta 4.595 sodžiai, kurie numatyta išskirstyti ligi 1942 metų.

Šalia skirstymo į vienkiemius visą laiką buvo varomi nusausinimo darbai. Iki šiol jau yra nusausinta 347.922 ha ir iškasta bemaž 13.000 kilometrų griovių. Visam tam išleista daugiau kaip 40 milijonų litų.

LIETUVOS ARUODAS

Milžiniškas „Lietūkio" javų sandėlis (elevatorius), kuriame telpa tūkstančiai centnerių grūdų.

Lietuvos žemės ūkio kultūros kėlimu rūpinasi *Žemės Ūkio Ministerija* ir *Žemės Ūkio Rūmai*. Pirmoji vykdo žemės ūkio reformą, rūpinasi žemės ūkio kėlimu ir veterinarine pagalba. Rūmai turi savo žinioje apskričių ir rajonų agronomus ir instruktorius, kurie mokina ūkininkus dirbti žemę, laikyti gyvulius, statyti trobesius ir kit. Rūmai veikia ir per spaudą. Jie leidžia ūkininkams skirtą laikraštį „Ūkininko Patarėją" ir žurnalą „Žemės Ūkį". Nuo 1929 m. Rūmai organizuoja jaunuosius ūkininkus, kurių dabar yra 23.000.

Lietuvos Valstybėje apie 85% gyventojų gyvena sodžiuose ir viensėdžiuose. Žemės ūkiu verčias 80%. Ūkiai daugiausia vidutiniai — nuo 5 ligi 30 ha. Mažiau kaip po 5 ha yra nedaug, taip pat nedaug ir didesnių kaip po 50 ha, o daugiau kaip po 100 ha nėra nė vieno procento.

Dirbamosios žemės visame krašte yra beveik pusė viso ploto, pievų ir ganyklų — ketvirtadalis. Visa kita—netinkamos žemės: krūmai, durpynai, balos, miškai, upės ir ežerai. Bet, kylant žemės ūkio kultūrai, dirbamosios žemės plotai kasmet vis didėja, nes nederlingos ir nenaudojamos vietos dabar jau paverčiamos derlingais laukais.

Prekyba

Lietuvos žemės ūkį kelia ir palaiko dar šios įstaigos: „Lietūkis", „Maistas" ir „Pienocentras".

„Lietūkis" veikia nuo 1923 m. Jo įsteigėjas yra dabartinis ministeris pirmininkas Juozas Tūbelis. „Lietūkis" — priekybinė įstaiga. Ji pargabena ir išgabena javų sėklas, trąšas, ūkio mašinas ir įvairius ūkio įrankius. „Lietūkiui" dar pavesta ir linų prekyba.

„Pienocentras" veikia nuo 1926 metų. Jo tikslas — skatinti ir tobulinti pieno gamybą visame krašte. Steigia ir palaiko pienines, užkandines ir pieno kuoperatyvus. Šalia to jis suorganizavo pieno produktų pardavimą krašte ir užsienyje. Į užsienį kasmet jis išgabena už kelias dešimtis milijonų litų.

„Maistas" įkurtas 1923 m. Jo veikla pradėta plėsti 1930 metais. Dabar jis verčiasi bekonų, gyvulių ir paukščių prekyba. Kaune, Panevėžyje, Klaipėdoje, Šiauliuose ir Tauragėje turi bekonų ir mėsos gaminių fabrikus,

kurie paruošia mėsą visam kraštui ir užsienio prekybai. Per paskutinius 12 metų „Maistas" išvežė užsienin mėsos ir gyvulių už 189.677.722 litus.

Žemės ūkio švietimas

Lietuvos Valstybėje žemės ūkio švietimas skleidžiamas per tam tikras ūkio mokyklas. Aukščiausia jų yra Žemės Ūkio Akademija Dotnuvoje. Dabar ši akademija turi 4 skyrius: 1) žemdirbystės, 2) gyvulininkystės, 3) ekonomijos, ir 4) namų ruošos. Per 12 metų akademija paruošė šimtus ūkio specialistų-agronomų ir namų ruošos instruktorių.

Be Dotnuvos akademijos dar veikia 5 specialios žemės ūkio vidurinės mokyklos, būtent: gyvulininkystės, sodininkystės ir daržininkystės, pienininkystės, kulturtechnikų ir miškininkystės mokyklos.

Žemesniųjų ūkio mokyklų yra 10. Jose mokosi tik tie, kurie nori patys pavyzdingai ūkininkauti. Be šių yra 20 žieminės žemės ūkio mokyklos, kur mokslas eina tik žiemos metu.

Šalia to viso įvairiose krašto vietose dažnai rengiami specialūs namų ruošos ir namų pramonės kursai.

Jurėnas.

JUOZAS KĖKŠTAS

Motinai

Žinau, kad naktimis nemiegi,
kad skausmas ašarom akis tau čiulpia,
žinau, kad soduos paukščiai tau, taip kaip
ir man,
linksmų dainų jau nebečiulba.
Žinau, kad motinišką tavo jausmą peiliai
raižo, —
juk paėmė nevalion sūnų.
Atsimenu—kai ėmė—ašaras stengeis paslėpt
nuo to, kurį širdy pavadinai tu „palaidūnu".
Mačiau...
Ir tu tai pastebėjai.
Atsisukei. Paskui nusišypsojai.
Kai išvedė — ilgai prie lango dar stovėjai...

Atsigrįžau —
dar skarele šlapia pamojai.
O, motin,
motin!
Tavo sūnus taip sunkiai serga...
Širdy jo Meilė dega, didelė kaip saulė!
Taip noris jai išsprukt, nuvyt šešėlį sargo,
priglausti prie savęs išniekintą pasaulį!
Neverki, motin, ir nekeik tu jo, —
jis grįš. .
jis, mama, grįš...
Jei tik rūsyse nesupus.. .
jei nepamiš...

Mūsų krašto jaunieji poetai*)

(Kritikos šviesoje)

Visuomeninių, istorinių ir kitos srities mokslinių veikalų turime gana daug. Ne maža yra jau ir dailiosios literatūros, rašytos proza. Paskutiniu metu ir drama kaskart gausiau pradeda rodytis viešumoje, tik dar negausi poezija. Tiesa, yra nemaža mėgėjų ir jau mėginančių rašyti, bet iki šiol dar nė karto nebuvo aptarta jų kūryba. Tad panagrinėkime ją dabar ir susipažinkime su dažniau pasirodančiais mūsų poetais.

Ona Miciūtė, kaip ir daugelis poetų, pradėjo rašyti dar gimnazijos suole. Jau tada jos eilėraščiai išsiskirdavo iš kitų gražia savo forma ir nuodugniu išbaigimu. Poetė kukli. Ji spausdina savo eilėraščius mūsų periodikoje nedažnai, taip pat nedažnai ir deklamuoja savus eilėraščius.

Jos eilėraščiuose artistinis poaukštis išlai-

*) Ištrauka iš stud. J. Karoso paskaitos: „Vilniaus krašto lietuviai poetai kritikos šviesoje", skaitytos 1936—XI—10 d. Liet. Meno ir Literatūros D-jos susirinkime.

kytas. Rimas taisyklingas, ritmas švelnus, bet tvirtas, eiliavimas, palyginti, gražus ir įvairus. Paimkime, pavyzdžiui, iš šių metų „Jaunimo Draugo“ 9 n-rio eilėraštį „Žodžiai—maištininkai“. Eilėraštis gražus, vaizduojąs poetės vidujinį pergyvenimą.

Miciūtės tematika nėra įvairi. Vyrauja religiniai, refleksiniai, aprašomieji ir vidujiniai pergyvenimai. Žmonijos skausmai, gyvenimo audra, tautos likimas, jos aplinka—poetei svetimi dalykai.

Miciūtės eilėraščių religingumas nė kiek nemažina jų poaukščio ir meninės vertės. Bet čia poetė („J. Dr.“ nr. 9 „Kame tu esi?“) jau ne tiek laisva, kaip refleksiniuose eilėraščiuose. Tačiau kai kuriuose jos eilėraščiuose ypač visuomeniškuose pasireiškia banalumas, nenuoseklumas, o kai kur ir stoka ritmo, pav., eilėraštyje „Gatvė“.

ŠVIESOS ŽIDINYS

Liet. Šv. Kaz. D-jos skaitykla Švenčionyse ir jos vedėja E. Tunkūnaitė. Šiomis dienomis storastos įsakymu ši skaitykla uždaryta.

Reikia pažymėti, kad neatsižvelgiant į kai kuriuos eilučių trūkumus Miciūtė savo bare daro kas kart ryškesnę pažangą. Paskutinis jos eilėraštis „Rudens tyla“, įdėtas „Jaun. Draugo“ 10 n-ry, aiškiai liudija apie jos tobulėjančią kūrybą. Šiame tikrai gražiame eilėraštyje lyg ir matosi visa poetė. Šioje tylioje autorės dainoje bene geriausiai bus įžiūrimas charakteringas jos bruožas—užsidarymas savyje, melancholiškai refleksinis tonas, tonas svetimas paniūrusiai, griežtai ir žiauriai dabarčiai. Skaitant jos poeziją savaime prisimena A. Mickevičiaus posakis apie tūlo rašytojo kūrybą: „Šventykla be Dievo“.

Greta Miciūtės moterų tarpe senai jau rašo ir *Jūratė*. Bet ši, matyt, mažai domisi poezija. Ji toli atsilikusi nuo Miciūtės ir vargu ar mėgins ją vytis, nes paskutiniu metu jos naujų eilėraščių niekur nematyti, o šiemet įdėti „J. Dr.“ 3a n-ry „Lelijos“, „Graži esi, Tėvyne“ nebyloja apie jos pažangą. Iš anksčiau įdėtų jos eilučių matyti, kad Jūratė ne eilėdirbė, o poetė. Bet podraug pastebima jos eilėraščiuose stoka gilesnės minties ir idėjos, o tėra vien žaidimas žodžiais.

Be mieste gyvenančių jaunųjų poetų nemaža turime poezijos mėgėjų ir bandančių rašyt mūsų sodžiaus jaunuolių tarpe. Jų yra gana daug. Jų visų aptarti nebeįmanoma. Tad susipažinkime nors su ryškesniais ir dažniau rašančiais.

Jonas Čekauskas savo prastuose (natūraliuose) eilėraščiuose yra gan laisvas ir vertingas, bet kai mėgina pasirodyti kažkuo nepaprastesniu, nublunka ir kartojasi. Mėgdamas sekti kitų peotų pavyzdžiu, neįstengia nuodugniai pažinti jų kūrybos, o pasisavinęs tik kai kuriuos jų savumus, pakenkia savo kūrinių vertei. Čekauskas kai kada pamėgina sekti Vaičiūną, bet tada tampa jau nebe poetas, bet eiliadirbis. Dauguma jo eilėraščių karingos nuotaikos, pav., „Mes eisim“, „Jaunimui“, „Mes“, „Sustok, Jaunyste“ ir t. t. Kiti, pav., gamtos aprašymai, religiniai bei refleksiniai sudaro mažumą. Apskritai, Čekauskas ***daug žadąs poetas***, tik jam reikalingos bent kiek geresnės gyvenimo sąlygos, kad galėtų geriau pažinti senųjų mūsų poetų kūrybą.

Vincas Kuolaitis J. Čekauskui konkuren-

tas. Tai bene daugiausiai mėgstąs rašyti jaunas, ištvermingas poetas. V. Kuolaitis anksčiau ryškiai sekė senuosius mūsų poetus, vėliau pradėjo rašyti visai laisvai, net gi be jokios įtakos. Jo ankstyvesnieji kūrinėliai: „Kol jaunas, lietuvi", „Jis vis dar laukia" ryškiai primena Kudirkos ir Maironio kai kuriuos kūrinius.

V. Kuolaičio eilėraščiuose pilna liūdesio, jautrumo ir net nusiminimo. Paskutiniuose jo eilėraščiuose skamba vien minoriniai akordai, net ir tada, kai mėgina vyti lauk nusiminimą („Nenusimink"). Daugumoje jo eilėraščių veržiasi Vienožinskio dvasia. Kuolaitis jaučiasi vienišas, lyg koks vienuolis, gyvenąs dykumoje, o ne tarp žmonių.

Be šių dviejų poetų dar yra nemažas skaičius ir kitų, gan gražiais eilėraščiais pasireiškusių „Jaun. Draugo" puslapiuose, jaunųjų kūrėjų: *J. Maleiška F. Giriūnas, J. Paluševičius, P. Č. Berželis, J. Žižmaitis, Karigirdas, P. Sudnickas, L. Burokas, Naras, K. Č. Lietuvis, Randamonių Petrelis, L. Aukštaitis, Lietuvmylis, V. Žibintas, F. Petkelis, V. Genys, Sodo Gegutė. E. P. — Mira* ir daug kitų.

Daugumas jų gyvena sodžiuje, todėl jiems statomi visai kitoki reikalavimai ir visai kitu mastu vertinama jų kūryba. Apskritai, šiems kaime gyvenantiems poetams trūksta sodžiaus motyvų, jie yra linkę ieškoti visokių prašmatnybių ir vartoti įvairius, kartais net keistus palyginimus. Jie mėgina sekti didžiuosius poetus ir pasisavinti netik jų formas, bet linkę aprašyti net tuos pačius daiktus, asmenis, vietas ir rašyti visai ta pačia tema. Savo gi kasdienio gyvenimo, jo aplinkumos daugumas mūsų jaunųjų poetų vengia.

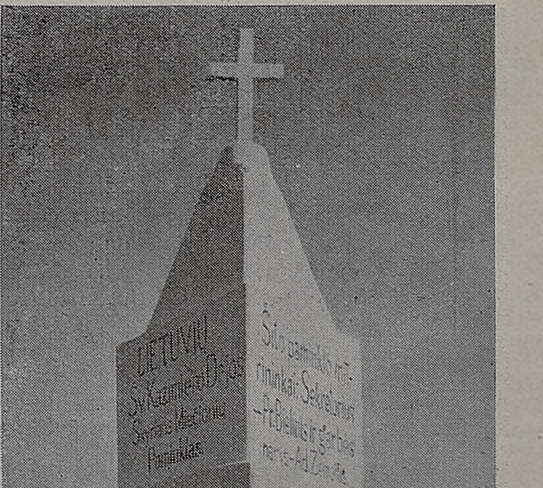
„Ramu... ramu... ramu...
aš nuo Kalėdų duonos neturiu!"

Tai *Zigmo Tureikos* pirmas viešai pasirodęs eilėraštis. Šis poetas mėgina duoti pradžią valstietiškai poezijai. Jis stengiasi atvaizduoti žmonių skurdą, jų išnaudojimą, troškimus ir rūpesčius. Jis nesistengia ieškoti keistenybių, „madnų" išsireiškimų, bet visa atvaizduoja natūraliai, realiai, kaip kad pastebi pačiame gyvenime. Anksčiau jis pajėgdavo gražiai aptarti mūsų kraštą, žmones ir tikrąjį jų gyvenimą, paskutiniuose eilėraščiuose beliko Tureikos tik šešėlis. Darosi banalus ir skystas. Reikia tikėtis, kad pirmasis jo poezijos laikotarpis dar nepalaidotas, ir kad poetas dar grįš ir susiras save paklydusį.

Tenka dar suminėti bene jauniausias, gražiai pasireiškęs ir daug žadąs poetas *Jonas Kėkštas*. Jis skirtingas nuo visų kitų mūsų poetų. Jo kūryba pasižymi savitumu. Jo tematika gan įvairi, tik kartais per daug krapštinėjasi apie save („Skundas", „Manoji Vasara", „Tuomet ir dabar" ir kit.) Jis bręsta naujosios poezijos įtakoje, tačiau gausus svetima lietuvių poetams ornamentacija ir eiliavimu.

Trumpa mūsų jaunųjų poetų apžvalga tenka baigti *Vlado Radziulio* kūrybos aptarimu. V. Radziulis, tai ryškiausias iš jaunųjų tarpo poetas. Vienas iš drąsiųjų ir laimingųjų, pajėgęs atspausdinti savo eilėraščių rinkinėlį —

MŪSŲ ŠALIES KRYŽIAI

Šį gražų kryžių — paminklą pernai pastatė uolūs Liet. Šv. Kaz. Draugijos Miečionių (Mielagėnų vals.) skyriaus nariai.

„Pirmais Sparnais". Platesnis šio rinkinėlio aptarimas buvo įdėtas „J. Dr." 7 n-ry.

Individualus akstinas, poetiška reakcija prieš pilkąją kasdienybę iškėlė V. Radziulį aukštai, gal net per aukštai, nes pats poetas prisipažįsta: „Nors nežinau, kur nusileisiu"... Čia glūdi visa Radziulio nelaimė. Čia reikia ieškoti priežasties, kodėl poetas „Žvelgs pro uždarus vartus", eis į „dykumą žmonių ieškoti" ir kodėl neras savo juodbėrio kur pagirdyti. Tiesa, Radziulis dažnai nutolsta nuo temos, vietomis iki abstrakcijos ir tada pasirodo nerealumas, keistenybės ir pamegdžiojimai. Radziulio aprašomieji žmonės nėra tai tikri mūsų krašto žmonės, bet tai žmonės tokie, kokius poetas nori matyti.

Didžiausia poeto nelaimė būna tada, kai neranda tinkamos formos savo minčiai išreikšti. Mat, forma turi atitikti turinį. Turinys ir forma tai du neperskiriami broliai. Poeto uždavinys—jas suderinti. Tik tuomet autoriaus mintis prabils į skaitytoją, į jo jausmus ir pasieks savo tikslą.

Vertinant iš šios kertės Radziulio kūrybą, jo rinkinėly randame įvairios vertės kūrinėlių. Daugelis jų neaiškūs, nenuvesta iki galo mintis ir stoka tarp paskirų posmų sąryšio („Jos pažadai"). Autorius net gilias mintis ne visada sugeba perduoti skaitytojui. Nemokėjimą išvystyti minties parodo dažnas tų pačių posmų kartojimas, pav., „Manoji laimė" 5 kartotiniai posmai, o „Giesmė laisvei", susidedanti iš 3 posmų, turi 2 kartotiniu.

Bet vis dėlto Radziulis yra sukūręs ir labai gražių eilėraščių, kuriuose jaučiama jo laisva, gabi, be jokio dirbtinumo bei spaudimo kūrybinė jėga. Kai kurie jo eilėraščiai („Valio, dalgele", „Lietuva", „Lietuviškos juostos") rodo, kad jis turi nemažus poeto gabumus, tik kol kas jie dar nesubrendę, neišvystyti. Aplamai imant, Radziulis turi rasti save ir tematikos, ir formos atžvilgiu, turi mesti šalin dirbtinumą, daugiau pasijusti laisvai ir mažiau pamėgdžioti kitų trukumus. Kai kurie jo eilėraščiai rodo, kad jis tai pajėgtų padaryti.

SAUGOKIME TAUTOS TURTUS!

„Jei Lietuva iki šiai dienai gyva dar liko, tuo mes kalti esam stiprybei mūsų garbingųjų prosenių bei pražilusiems mūsų piliakalniams".
Dr. Jonas Basanavičius.

Tokiais žodžiais mūsų tautinio atgimimo patriarchas apibūdina praeities svarbą ir jos įtaką tautiniam mūsų tautos atgimimui.

Iš tikro! Gražus gimtasis mūsų kraštas, graži jo praeitis. Daug lietuvių ir kitataučių poetų yra apdainavę garbingą Lietuvos praeitį, lygiuosius laukus, gražiuosius piliakalnius, vingiuotus upokšnius.

Nemažas ir mokslininkų skaičius kropščiai tyrinėjo senovės liekanas, bet dar daug yra mūsų krašte senienų, piliakalnių ir kitų brangenybių, kurių nelietė nei poetų plunksna, nei mokslininkų kastuvai.

Mažai mes žinome ir mūsų krašto miestų, miestelių bei įžymesnių vietų praeitį. Ne vienoje šiaudinėje pastogėje išgyventų metų naštos slėgiamas tūno ne vienas tautinio atgimimo ir lietuviško žodžio skleidėjas knygnešys, daraktorius ar koks kitas pilkasis didvyris.

Ne vienose kapinėse žole ir kerais apaugę dyla Šarkauskų, Matulių ir kitų lietuvybei nusipelnusių kunigų bei pasauliečių veikėjų kapai. Jie šiandie mums nebyliai. Deja, daug jie mums pasakytų apie netolimą praeitį ir ryžtingus jų žygius dėl šviesesnio mūsų krašto ir savo tautiečių rytojaus.

Mes, jaunimas, privalėtume nuodugniau pažinti savąjį kraštą, jo praeitį ir didžiųjų tautinio atgimimo budintojų darbus ir žygius.

Tad kviečiame darbštųjį jaunimą į šią talką. Kiekvienas privalėtume savo apylinkėj surankioti medžiagą apie miestų, miestelių, sodžių, knygnešių, daraktorių ir kitų brangių mums vietų bei asmenybių praeitį, vietinių žmonių papročius, padavimus, vietines legendas ir kita...

„Jaunimo Draugo" redakcija noriai duos vietos šios srities straipsniams ir nuotraukoms.

Tad visi į darbą!

Liet. Šv. Kazim. D-jos Marcinkonių (Gardino apskr.) skyriaus nariai ir jų vadovybė. Šiame jaunimo būrely nemaža yra „Jaunimo Draugo" skaitytojų ir platintojų.

Iš netolimos praeities

„Šiandieną jų kapo jau nieks nebelanko,
Visi jau pamiršo ir jųjų vardus,
Tik retkarčiais vėjas aplink pasitranko
Ir mėto pageltusius medžių lapus".

(„J. D." 1936 m 4 nr.).

Ir tautos gyvena lyg žmogaus gyvenimą. Tauta, kaip ir žmogus, pasirodo istorijos horizonte, vystosi, bręsta, pergyvena gražiąsias jaunystės dienas, sensta ir nyksta. Tai tiesa, galiojanti nuo neatmenamų laikų. Kas šiandien suskaitys tautas, kurios netgi savo vardo istorijoj nepaliko? Kur šiandien tie Egipto piramidžių statytojai? Kur garsusis turtais Babilonas ir žiaurioji Asirija? Kur pagaliau „auksinės ir amžinosios" Romos Imperijos kūrėjai? Dingo! Likimo slibinas nunešė jas amžinybėn. Šiandien tik kropštus istorikas, vartydamas senienas, gali stebėtis tų tautų nuveiktais darbais.

Jau ir lietuvių tautos kūnas buvo dedamas į karstą ir giedama jam „Libera". Bet skaidrios „Aušros" šviesa perskrodė tamsius mirties debesis, pasigirdo „Varpo" gaudimas ir tauta vėl atsikėlė.

Lietuvių tauta pabudo ir nužengė laisvės taku, pakilo iš miego savo sūnų žadinama. Tautos priešai migdė ją ir netgi neleido jos budinti. Kas drįso garsiau prabilti, ar drąsiau sušukti, tam gręsė kančios, persekiojimai ir trėmimai. Bet kilnieji tautos sūnūs nepabugo. Jie nuklojo savo lavonais tautos prisikėlimo kelią. Nebijojo nei žiauraus žandaro plakimų, nei tamsių kalėjimo rūsių; nebaisus buvo jiems ir pats Sibiras.

„Daugel žūva, daugel pūva,
— Kas apverks jų dalį —
už Uralo, žemės galo.
ne po savo šalį".

Ėjo ir mirė už savo tėvynę ne plieno kardu ginkluoti, ne mokslo šviesa šarvuoti, bet karštos tėvynės meilės vedami.

Buvo tai mūsų tautos didvyriai. Jų vardai amžiams liko įrašyti į mūsų tautos prisikėlimo istoriją.

Daugelio kapus jau sergsti granito paminklai, daugelio asmenybes aptaria storos knygos, bet nemaža yra ir tokių, kurių kapą „vien tik vėjas aplanko ir mėto pageltusius medžių lapus".

Tad mes, jaunoji karta, turėtume ir šiuos dėl geresnio rytojaus kovotojus prisiminti ir, kiek galima, išsamiau surankioti apie juos medžiagą ir viešai aptarti.

Vienas tokių dėl skaidresnės šio krašto ateities kovotojų buvo Antanas Juršėnas. Tad nors prabėgomis žvilgterkime į šiurkščias jo gyvenimo dienas ir drąsias jo pastangas bei veiksmus.

Antanas Juršėnas gimė 1867 mt. rugsėjo 9 dieną Dvarapievio sodžiuje, Mielagėnų val., Švenčionių apskr., Jo tėvas buvo Antanas

Urša arba Juršėnas, o motina Domicelė Dindaitė. Dvarapievyje Antanas praleido visą savo jaunystę. Tėvai paprasti bemoksliai valstiečiai, aišku, negalėjo Antano iš mažens pramokyti skaityti ir rašyti bei įskiepyti jam tautinio susipratimo. Tačiau išūgdė jame darbštų, pavyzdingą ūkininką, mylintį savo kalbą ir papročius. Kaipo vyriausias sūnus paaugęs turėjo labai daug darbo ir todėl negalėjo lankyti jokios mokyklos. Skaityti ir rašyti išmoko jau turėdamas apie 16 metų. Pramokė jį sesuo Julė. Mokinosi daugiausia naktimis. Bet stipri valia, tvirtas pasiryžimas nugalėjo visas kliūtis. Antanas vėliau mokėjo pakankamai rusiškai ir lietuviškai skaityti ir rašyti.

Antano jaunystės laikotarpis sutampa su tamsiausiu mūsų krašto laikotarpiu. Lietuvių tautinio judėjimo bangos, kurios skardžiai plovė Didžiosios Lietuvos pakraščius, mūsų kraštą vos tik ką pradėjo liesti. Labai pamažu ima rodytis mūsų krašte lietuvybės pragiedruliai. Tuo maždaug laiku pradeda veikti kun. Silvestras Gimžauskas Vidiškėse, kiek vėliau kun. Jonas Burba Daugėliškyje. Kun. J. Burbos pamokslai dažnai skamba ne tik Daugėliškio, bet ir Ceikinių bažnyčioje, (čia atskiro klebono nebuvo). Ceikiniuosna kun. Burbos pamokslų klausyti traukia minios žmonių iš aplinkinių parapijų. Lietuviškų pamokslų paklausyti dažnai atvažiuodavo ir Antanas Juršėnas.

Čia Antanas susipažino su kun. J. Burba, kuris jį įtraukė į knygnešių eiles. Pradėjo knygas nešti turėdamas apie 18 metų. Knygas imdavo dažniausiai iš Rizgūnų sodž., Daugėliškio val., kur buvęs knygnešių centras. Dažniausiai važiuotas, rečiau pėsčias, vykdavo pas savo dėdes Rizgūnuosna, o iš ten, pamygęs po pasėste krovinį, dumdavo namo. Skleidžiamos buvo daugiausia maldaknygės, elementoriai, kalendoriai ir pan. knygos. Imdavo pinigus tik už maldaknyges. Gaudavo Antanas knygų ir iš Adutiškio kleb. kun. J. Mirono ir iš Švenčionių vikaro kun. Maželio (taip pasakojo knygnešio sesuo Julė).

Adutiškyje išmoko Antanas lietuviškų giesmių. Paskiau, turėdamas gražų balsą, vaikščiodavo laidotuvėsna ir giedojo lietuviškai. Buvo tai nemaža Mielagėnų apylinkėje naujiena. Kun. J. Burbos patariamas, Antanas rašo prašymą Vilniaus vyskupui, kad duotų Mielagėnuosna lietuvį kunigą. Negavęs atsakymo bene du kart važinėja į Vilnių (Pas. Julė jo sesuo). Nežinia, ar ten Antano prašymas ir važinėjimai ką paveikė, bet netrukus Mielagėnuosna buvo paskirtas kun. Placidas Šarkauskas, garsus lietuvybės žadintojas Švenčionių parapijoje.

Tas Antano lietuviškų knygų platinimas, prašymų pas vyskupą rašymas, aišku, ne visiems galėjo patikti. Prasideda prieš Antaną akcija. Skleidžiama apie jį gandai, būk Antanas esąs didelis revoliucijonierius, turįs paslėpęs šautuvų, šovinių ir net kulkosvaidžių; gąsdinąs savo kaimynus rusus, grąsydamas juos išpiauti. Bet tos paskalos ir klebono pyktis neatbaidė Antano nuo lietuviško darbo. Šitos paskalos pradžioje ir jam nė kiek nepakenkė.

Atvažiavus kun. Placidui Šarkauskui Melagėnuosna, visoje apylinkėje prasidejo nauja budinimo gadynė. Naujasis klebonas visų pirma atkreipia domę į didelį parapijiečių moralinį susmukimą. Mat, jo pirmtakūnams valdant Mielagėnų parapiją, kortavimas, girtuokliavimas, muštynės, „šeptūnavimas" buvo kasdieniniai dalykai. Viskas pasikeičia atvažiavus Šarkauskui. Žmones pradeda veikti lietuviški, visiems suprantami pamokslai. Blogi įpročiai pradeda nykti. Iš pirmos dienos parapijiečiai kun. Šarkauską pamilsta. Įgavęs didelį parapijonų pasitikėjimą, per vienerius me-

GIMTINĖS KAMPELIS

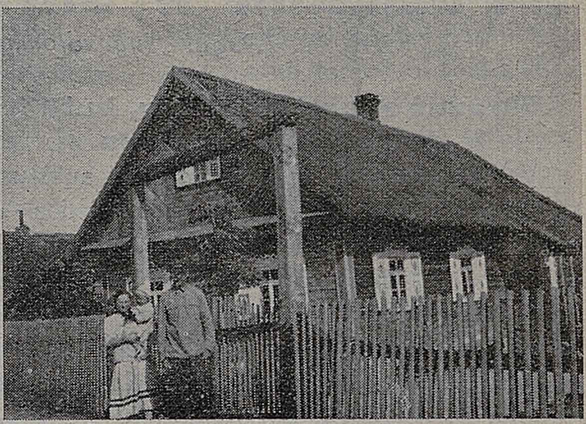
Gražus mūsų krašto vaizdelis — tai vilingos Žeimenos pakrantės.

tus įstengia atnaujinti ir apdengti bažnyčią, nuperka gražias Kristaus kančios stotis, kurios ir šiandien puošia šią bažnyčią. Maža to, iš pat pradžių klebonas imasi organizuoti liet. bažnytinį chorą. Visur ir visada jam padeda Antanas Juršėnas, kuris savaime tampa artimiausiu kun. Šarkausko padėjėju.

Nevisiems toks kun. Šarkausko lietuviškas veikimas patiko. Iš pirmųjų dienų prasideda prašymų rašinėjimas, skundimas rusų valdžiai. Bet tuo tarpu be pasėkų. Tų skundų pasėkos pasirodė 1905 m. Tai garsūs metai. Revoliucijos srovė sukrėtė visą Rusiją. Revoliucinis judėjimas pasiekė ir mūsų kraštą. Kyla judėjimas Daugėliškyje, Ceikiniuose, Mielagėnuose, Tverečiuj ir kt. Šis judėjimas Mielagėnuose prasideda 1905 m. gruodžio mėn. pabaigoje. Jo organizatoriumi buvo kun. Placidas Šarkauskas: sekmadienyje pasišaukia pas save Antaną Juršėną ir, įteikęs ryšulį lietuviškų proklamacijų, liepia išdalinti žmonėms. Antanas tai atlieka su didžiausiu uolumu· Vieną proklamaciją, stovėdamas ant akmens, balsiai visiems perskaito ir paaiškina jos turinį. Po to su keletu karštesnių klausytojų vyksta Antanas į valsčiaus raštinę ir pareikalauja, kad sekretorius nuimtų caro paveikslą. Sekretoriui nepaklausius, Antanas stvėrė paveikslą nuo sienos ir suplėšė.

Apie Mielagėnų įvykius greit buvo pranešta „pristavui". Netrukus atvyko iš Švenčionių pats „pristavas" su keliolika „stražnikų" kun. Šarkausko suimti. Tai sužinoję parapijiečiai nutarė neduoti savo klebono išvežti. Susirinko iš visos parapijos būrys vyrų su kirviais, šakėmis bei kitais įrankiais ir per 3 dienas ir naktis saugojo kleboniją. „Pristavas", matydamas įniršusią minią, pabugo. Per pasiuntinį pranešė susirinkusiems, kad išrinktų iš savo tarpo 3-jų žmonių delegaciją ir pasiųstų pas jį. Delegacija greit buvo išrinkta. Delegacijos vadu buvo ir Antanas. Delegatai, nuvykę pas „pristavą", parapijiečių vardu pareiškė: „Jei jūs atvažiavot mūsų klebono suimt, tai mes jo neduosime", apsisukę išėjo.

PAVYZDINGA SODYBA

Valkinyko padangėj gyvena susipratę lietuviai ir pavyzdingi ūkininkai. Vaizdely matome jų tvarkingą sodybą ir jos savininką.

„Pristavas", matydamas, kad be susirėmimo su minia klebono „nepaims", pradėjo kibti prie kunigo padėjėjo Antano Juršėno. Ir štai 1906 metų 1 dieną 10 val. naktį apsupamas Antano Juršėno namas. Prie kiekvieno lango pastatoma po 3 „stražnikus", o keturiuose su pristavu priešaky įžengė į vidų. Antanas jau avėsi kojas eiti gulti. Padarė tiksliausią kratą, bet nieko nerado. Antano laimei proklamacijos jau buvo išvežtos padaugėliškin. Po kratos išvežė Antaną pro Adutiškį į Švenčionis, kur buvo kalinamas iki Verbų sekmadienio. Verbų sekmadienį Antanas paleidžiamas už 5000 rb. kauciją. Apie Sekmines vėl suimamas ir išvežamas į Vilnių teisman. Antanas su savimi atsiveža 6 liudininkus. Liudininkai liudija Antano naudai. Teismas vis tiek nuteisia Antaną 6 savaitėms kalėjimo. Atsėdėjęs bausmę grįžta namo. Mirė jis 1919 m. gegužė 27 dieną smagenų uždegimu. Palaidotas Mielagėnų kapuose.

Žilv.

J. ŽIŽMAITIS

Jaunime!

Krūtinėse mūsų pavasaris žydi
Ir meilė tėvynės liepsnoja,
Į kovą už būvį kiekvienas teeina,
Prikelsime brolį — artoją.

Kol jaunos dar jėgos ir norai mūs platūs,
Laimėsime kovą, jaunime!...
Nuveiksime kliūtis ir eisim į tolį,
Vis puošime mielą tėvynę.

Pažinkim ir skruzdėlės gyvenimą

(Pagal „Jugendjournol“ Nr. 15 — 16, 1936).

Skruzdė rūpinasi maistu, butu ir draugėmis-sesutėmis.

Vaikščiodami miške galime rasti aukštus skujų kūgius. Tai rudųjų skruzdėlių lizdas — skruzdėlynas. Jie kartais buvo iki 15 metrų aukštumo, 10 metrų platumo, tik, žinoma, ne mūsų krašte. Pas mus jei skruzdėlynas pusantro metro, tai jau aukštas. O kai į juos prisižiūrėtum, pamatytum tūkstančius sutvėrimėlių, per juosmenį persmaugtų. Tai skruzdėlės darbininkės. Visos jos užimtos darbu, bėga, skuba. Vienos šeimyninkauna lizde, kitos keliauna toli nuo skruzdėlyno jų išmindytais keliais. Kartais skruzdė nukeliauna daugiau kaip 50 metrų nuo savo lizdo. Žiūrėk, viena neša eglės ar pušelės spyglį, 3 kart už save didesnį, tai sienojis jų namams, kita tempia žemės ar molio grumtelį,—tai jų cementas, sienoms sustiprinti. Kitos vėl įsikandusios kokius grūdelius, tai — riebios augalų sėklos. Jos tuos riebalus nuo grūdelių, kaip mes vyšnias, apgraužia, o kauliukus išmeta. Mes metam, kur pakliuvo, o skruzdėlytė nuneša apgraužtą grūdelį ir pakasa purion žemėn. Tokie grūdai paskui išsprogsta augaliukais. Iš jų ir žibuoklės ir mėlynažiedžiai ir plaukuotakočiai išauga. Vienas mokslininkas apskaičiavo, kad ruda skruzdėlytė tokiu būdu pasodina 36 tūkstančius augalų. Mes ir patys pastebėjom, kad kur yra daugiau skruzdėlynų, ten daugiau ir augalų ir žiedų. Taigi darbininkės rūpinasi daugiausia maistu. Reikia gi išmaitinti tokios šeimynos lizduose. Kitur keli šimtai tūkstančių skruzdėlių gyvena vienoje šeimynoje. Kartais vėl keliuose skruzdėlynuose gyvena ta pati šeimyna ir vienos pas kitas dažnai lankosi. Valgis jų — šaknelės, sultys, ypatingai vabzdžiai-vabalėliai, muselės, kurių tūkstančius jos kasdien išgaudo. Tokiu būdu per metus milijonai žūsta kenksmingiausių vabzdžių. Kartais matom skruzdėlytę lipant aukštai ar betykojant po lapu. Vis tai vabzdžius medžioja. Dabar bus suprantama, kodėl medžiai žaliuoja arti skruzdėlynų, o kodėl kitur, kur jų nėra, lapai nuėsti, augalai nuskurdę. Mažą vabzdelį skruzdė pati viena čia pat ir suėda, didesnį tempiasi namo. Va, sakysim, nukrito gylys, nusisukęs sparnelį. Tuoj kelios skruzdės jį sukabino, kanda, kiek gali, net neatsidusdamos, bet nenugali — jų dar permaža. Kitos sustoja ant tako ir laukia draugių. Toms einant, ūseliais daužo kitoms per galvą, duodamos ženklą, kad reikalinga jų pagalba. Visos pripuolusios pagaliau priveikia gylį. Dantim nieko nepadarė, tai šonan įleido nuodų — ir gylio nėra. Atitempė lizdan, supeščiojo gabaliukais ir išnešiojo į visus aukštus, padalijo kiekvienai po gabaliuką mėsos — savo porciją. O jeigu netenka porcijų, tai darbininkės savo maistu kitas peni. Regi, skruzdė, kaip karvė, turi du skilviu, vienas atsargai sulčių prikrautas, kai laiko turi, tai ir pati valgo ir draugėm iš to sandėlio sulčių duoda atrajodama. Savo burną prie kitos burnos prikiša ir pavalgydina, kaip motina vaiką. Visos darbininkės tik sutemus grįžta namo. Jos gerai mato, girdi, bet geriausiai suuodžia, savo jautrias ūseliais pajunta netik drėgmę, kietumą, bet ir betkokį pavojų.

Vakare skruzdės — sargai užkemša visus skruzdėlyno plyšiukus skujom, kad šaltis ir lietus naktį neįlystų. Skruzdėlyne būna šilumos apie 10 laipsnių. Užsidaro jos taip pat lietui užėjus taip, kad lietaus lašas, kaip akmenėlis, nurieda nuo riebių skujų žemėn.

Skruzdžių motinos jaunystė

Vasarą be skruzdžių darbininkių matome skraiduoles su permatomais sparnais. Tai tų pačių skruzdėlyčių būsimos motinos. Ne tik žmogus jaunystėj stiprus ir gražus, bet ta ir skruzdėlytė pažįsta jaunystės dienas nors labai trumpai ir tik kartą savo gyvenime. Skruzdės patelės ir patinėliai, įgavę sparnus, pulkuojas, džiaugsdamiesi saulės šiluma ir skrenda net ant medžio viršūnių; čia gyvunėliai susiranda savo poras. Bet ir medžiuose pavojaus daug. Čia paukščių daug, kurie juos lesa, patinka sparnuočiams skruzdėliena. O reikia žinoti, kad patinėliai —baisiai netikę: nei jie, kaip skruzdės patelės, nuodų turi atsiginti, nei žiaunų valgyti, juos turi patelės maitinti

ir ginti. Tokie lepšiai beveik visi žūsta. Patelės, kurios gyvos lieka, grįžta į savo skruzdėlynus. Darbininkės jas maloniai priima, sutikusios sparnelius nulaužo ir lizdo dugnan nuveda kiaušinėliams dėti. Jos jau daugiau saulutės niekuomet nebepamato; sudeda kiaušinius ir miršta.

Skruzdžių darbo pasiskirstymas

Darbo skruzdėlynuose yra nemaža. Vienos stiprina skruzdėlyno sienas, kad nesugriūtų, kitos kasa ir išnešioja užgriuvus žemėms, valo koridorius. Skruzdėlynas suskirstytas į keliolika aukštų. Visur skruzdžių pilna, visur darbas verda: virš žemės ir po žemėmis. Lizde svarbiausios skruzdės-globėjos. Jos rūpinasi motinomis ir naująja karta — skruzdėlytėm, kurios dar auga. Motinų būna ne viena, kaip pas bites, bet kartais kelios dešimtys. Jos nieko kito nedaro, tik kiaušinius deda. Gyvena kartais net 15 metų. Peni jas sultim darbininkės iš lūpų į lūpas. Iš kiaušinių išsirito kirmius, vikšrelis, leliukė ir tik paskui skruzdėlytė. Sudėtus kiaušinius darbininkės neša paviršiun, kur saulė labiau pašildo. Iš jų, prasikalus vikšreliam, vėl auklėm daug rūpesčio: reikia sultim penėti, žiūrėti, kad nenušaltų, nepersišaldytų; reik rūšiuoti; nuolat nešioti, mažesni su mažesniais, didesni prie didesnių, kitaip stipresni papliektų silpnesnius. Gerokai paaugę ir atsipenėję pagaliau vikšreliai užmiega šilko voratinkliais patys apsisupę. Tuos siūlus jie patys iš seilių ir susiverpė. Pamiegoję vikšreliai atsibunda, bet jau leliukėmis virtę. Va, visai panašus į pievos žiogelius. Leliukėm reikia dar daugiau šilumos. Ir tik iš jų pasidaro silpneliutės skruzdėlytės. Kol jos sustiprėja, laižo jas ir savo kūnais šildo skruzdės-auklės, maitina, nešioja. Taigi tik po 6 savaičių rūpesčių ir vargo skruzdės sulaukia iš kiaušinėlių sau naujų sesučių.

Juodosios skruzdės buitis

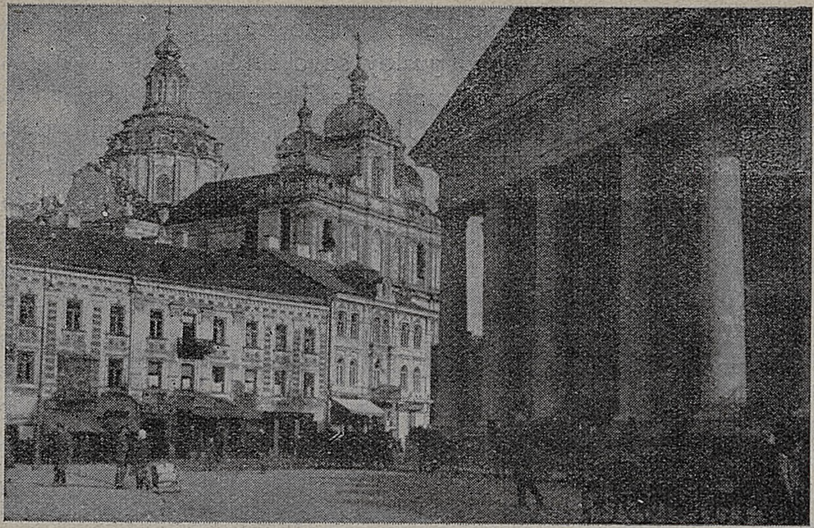
Visai kitokis juodosios skruzdės gyvenimas. Po vestuvių savo skruzdytei nukrenta sparnai ir ji pati viena, lyg vienuolė atranda sau vietą po akmeniu, išsikasa sau duobę ir būna ten kelias savaites. Akmuo, mat, saulės įšildytas, šildo ir skruzdės butą. Ji per kelis mėnesius beveik nieko nevalgo, nemiršta tik todėl, kad gurkly savo turėjo daug atsargos. Neišvengiamam pasnyke skruzdytė liesėja kas kart labiau. O čia dar alkdama kiaušinius dėk, pati vikšreliais rūpinkis. Ir pyktis gi ima. Todėl savo sudėtus kiaušinius ima ji ir valgo, žinoma, ne visus. Kuogi gyvens per 6 savaites? Taip pat iš kiaušinėlių vikšreliai būna, leliukės ir paskui silpnos skruzdėlytės. Jos jau pačios išsirausia iš po akmens ir eina pasaulin maisto ieškoti. Pirmosios skruzdės sesutėmis savo jau geriau rūpinasi, negu motina jomis: geriau ir dažniau maitina, todėl antrosios būna vis dvigubai stipresnės už pirmąsias. Jų lizdas, palyginti su rudųjų skruzdėlynu, labai kuklus. Mirus motinai, skruzdytės dar kartais kurį laiką gyvena pačios vienos, bet neilgai, galų gale išmiršta. Todėl darbininkės tokiu atveju būdi netoli savo lizdo.

Skruzdžių įnamiai — svečiai

Žinom, kad skruzdėlės pasiskirsto tarpusavy darbu. Apsaugotas nuo lietaus, vėjo, šalčio ir didelės kaitros gyvenimas skruzdėlynan vilioja daug visokių kviestų ir nekviestų svečių. Ten nėra nei alkanų, nei bedarbių — išsvajotas gyvenimas. Todėl vieni svečiai apsigyvena skruzdėlyne trumpam, kiti visam laikui. Yra tokia mažulytė skruzdytė 3 milimetrų didžio. Ji susisuks savo lizdą skruzdėlyno viduj ir visai nesiskaito su šeimyninkėm; vis dėlto gyvena santaikoj vienos kitoms nekliūdamos. Įkirūs ir kenksmingi „kvaterantai" ypač tokie vabalėliai. Jie suėda savo šeimyninkių kiaušinius, jeigu tik randa. Bet skruzdės jų nenaikina, nes jos tų vabalų pieną geria. Tai skruzdžių karvės, todėl netik vabalus, bet ir jų veislę jos maitina. Tačiau tas vabalų pienas joms labai nesveikas. Nuo jo jos užauga ligotos ir darbui netinkamos. Žodžiu kur tų vabalų atsiranda—skruzdės išmiršta.

Skruzdės turi daug ir kitų priešų, ypač geniai godžiai jas ryja. Bet nėr didesnio joms priešo, kaip išdykę vaikai, kurie ardo skruzdėlynus. O juk prisiminus, kad skruzdės tūkstančius sėklų išnešioja, vabzdžius naikina, tuo pačiu saugodamos mūsų krašto puošmeną—girias, yra jos vertos kiekvieno protingo žmogaus globos ir įvertinimo.

K.

Gražus ir įdomus senelis Vilnius. Vaizdely matome miesto rotušę ir šv. Kazimiero bažnyčią.

Vilniaus miesto rotušė

Daug kur miestuose yra išlikusios vadinamosios rotušės. Pats pavadinimas yra kilęs iš vokiečių kalbos. Jis reiškia namą mieste, kur buvo teismas ir miesto tarybos susirinkimai. Paprastai, rotušės buvo statomos turgavietės viduryje.

Vilniaus miesto rotušė taip pat stovi aikštės viduryje, kur buvo turgus. Dabar rotušės aikštė apjuosta Aušros Vartų, Didžiąja ir Vokiečių gatvėmis.

Seniau rotušėj spietėsi visas miesto gyvenimas. Yra išlikusi legenda, kad didžiojo Lietuvos kunigaikščio Algirdo laikais (XIV amžiuje) buvę čia nužudyti 7 pranciškonų vienuoliai, o kiti septyni buvę nukryžuoti ant Plikojo kalno (dabar Trijų Kryžių kalnas). Šiaip ar taip, šitoje vietoje pralieta daug kraujo. 1580 metais karaliaus Stepono Batoro įsakymu buvo nužudytas valstybės išdavikas ir pinigų klastotojas Grigalius Astikas. Tačiau jo sūnui nebuvo atimtos bajorų teisės.

Nelaimingi buvo 1655 metai. Vilnių užpuolė rusai, kunigaikščio Chovanskio vadovaujami. Miesto gyventojai, suorganizavę visas jėgas, mėgino jiems priešintis, bet nieko nepadarė: negailestingai buvo rusų išžudyti.

Po to praėjo daug metų, kol miestas išsivadavo. 1661 metais karaliaus Jono Kazimiero kariuomenė rusus iš Vilniaus išvijo. Netgi pavyko paimti nelaisvėn rusų kariuomenės vadą Danielių Mišeckį. Kadangi tas vadas okupacijos metu su miesto gyventojais labai žiauriai elgėsi, tai ir jis buvo nužudytas.

1794 metais vėl čia buvo smarkūs susirėmimai miesto gyventojų su rusų kariuomene. Abi pusės labai nukentėjo.

Tačiau, gal liūdniausį įspūdį darė prancūzų kareiviai, kurie 1812 metais bėgo nuo rusų. Apiplyšę, sušalę ir išbadėję jie visą rotušės aikštę savo lavonais nuklojo.

Po tų įvairių įvykių buvo rotušės aikštelė sutvarkyta, aptverta ir medeliais užsodinta. Dabar ir jų nebėra; jų vieta užsėta žolėmis ir pristatyta suolelių miesto gyventojams pasėdėti.

Iš senų laikų išliko senas paminklas—pati rotušė. Dideli tai dviejų aukštų namai. Viduje buvo posėdžių salė, pirklių ir teismo kambariai, miesto iždinė, ginklų sandėlis, kalėjimas ir t. t.

Čia būdavo svarstomos ir vykdomos įvairios bylos. Prieš rotušę buvo stulpas, vadinamas „pilotu", prie kurio buvo pririšami ir plakami nusikaltėliai. Galimas daiktas, kad čia buvo ir kartuvės; vėliau jos buvo įtaisytos už miesto, bent taip buvo nuo XVII amžiaus vidurio.

Buvo laikas, kad rotušei priklausė daug miesto namų; pavyzdžiui, 1715 metais buvo net 669 rotušės namai.

Šalia rotušės buvo bokštas, kuriame kabojo laikrodis ir varpai. Laikui bėgant, bokštas ėmė irti. Laikrodis ir varpai buvo nuimti ir pakabinti šv. Kazimiero bažnyčioje, esančioje netoli rotušės. Pagaliau 1781 metais bokštas su dideliu trenksmu griuvo, bet nieko neužmušė.

XVIII amžiaus pabaigoje garsus architektas Laurynas Gucevičius perstatė seną rotušę pagal naują stilių ir priešakyje pastatė gražų portiką su šešiomis kolonomis. Rotušės viduje buvo padaryta graži salė, kur miestiečiai pradėjo rengti įvairiais pramogas. Pagaliau, 1845 metais miesto magistratas įtaisė teatrą. 1918 ir 1919 metų pradžioje čia vaidino Vaičkaus lietuvių teatras. 1924 metais namas buvo uždarytas ir iki 1936 metų stovėjo nenaudojamas.

Tiktai šiais metais miesto magistratas pradėjo rotušės namą taisyti.

Taip atrodo, trumpai suglaudus, viena Vilniaus miesto kertelė. Kiti Vilniaus pastatai, stovėdami miesto sargyboje, taip pat matė ir pergyveno daug gražių, malonių ir nemalonių įvykių.

J. M.

SODO GEGUTĖ

Pasakyki, Vilniau!

Pasakyki, Vilniau,
Senas, didis mieste,
Kur tavo karžygiai,
Eisime jų kviesti.

Pasakyki, Vilniau,
Kas gi lanko pilį,
Kur amžiai užmigę,
Lyg nebyliai tyli.

Kopsiu aš į kalną,
Kelsiu Gediminą...
Kur laimė tėvynės,
Gal Neris mūs' žino.

Kalne rauda vėjas,
Neris tyliai plaukia,
Ir senuolių miestas
Saulėtekio laukia...

TIKYBA IR MOKSLAS

Kunigų, bažnyčios ir net tikėjimo priešai, beieškodami įvairių šiems priekaištų, išgalvoja nebūtų dalykų. Jie kartais tvirtina, kad mokslas esąs priešingas tikėjimui, o tikyba esanti kultūros stabdys. Tokių tvirtinimų, deja, tenka išgirsti ir iš kai kurių mūsų jaunuolių lūpų. Galvojantiems ir geros valios žmonėms reikėtų šie nepamatuoti priekaištai išsiaiškinti.

Tikrumoje tikėjimas ir mokslas—du gražiausiai suderinami dalykai. Mokslas yra stipriausias tikėjimo rėmėjas. Tikėjimas pareina iš Dievo Apreiškimo, mokslas gi yra žmogaus proto kūrybos vaisius. Bet, kaip žmogaus protas, taip ir mokslo tiesos pareina iš Dievo. Jei Dievas yra tikybos apreiškėjas, jei Dievas yra žmogaus proto, mokslinių tiesų ir viso pasaulio kūrėjas, tai suprantama, kad Dievas negali dviejų prieštaraujančių dalykų sutverti, nes tai priešintųsi Dievo išmintčiai.

Kad mokslas neprieštarauja tikėjimui, tai patvirtina ir garsiųjų mokslo vyrų nuomonės.

Prieš Didyjį karą protestantas Dennertas suskaičiavo didžiausius pasaulio mokslininkus: astronomus, gamtininkus, matematikus, fizikus, garsius išradėjus, muzikus, poetus ir t.t. Skaičiavimo daviniai buvo tokie: per 500 metų (nuo XV iki XIX šimtm.) iš 300 didžiausių mokslininkų 242 buvo tikintieji.

Ne kitaip yra ir dabartiniais laikais. Daugumas garsių mokslininkų ir išradėjų yra tikintieji. Kai kurie mokslininkai, savo mokslinių tyrinėjimų dėka, grįžo į Kat. Bažnyčią, pav.: Milano univ. steigėjas ir jo rektorius, garsus filologas *Džemeli*, garsus italų rašytojas *G. Papini* ir kiti. Garsiausias šių laikų

fizikas, išradėjas *Markoni, dr.. Pasteuras* ir daug kitų yra tikintieji. Pasteuras yra pasakęs: „Daug tyrinėjau ir tapau tikintis, kaip bretonas, o jei dar daugiau tyrinėčiau, tapčiau tikintis, kaip bretonė".

Kad mokslas neprieštarauja tikėjimui, liudija ir tai, jog Bažnyčia nuo pirmųjų savo atsiradimo dienų iki šių laikų rėmė ir teberemia mokslą. Bažnyčia buvo pirmoji universitetų steigėja. Iki 1400 metų visoj Europoj buvo 45 popiežių įsteigti ir medžiaginiai remiami universitetai. Didžiausieji ir garsiausieji universitetai taip pat yra tikinčių žmonių įsteigti. Pavyzdžiui, pirmojo universiteto, XI šimt. įsteigto Paryžiuje, dabar vadinamo Sorbonos universitetu, įsteigėjas yra kun. Sorbona. Garsūs Liuveno (Belgijoj), Dublino (Anglijoj), Frieburgo (Šveicarijoj), Vašingtono (Amerikoj) universitetai yra tikinčių ir mokslo žmonių įsteigti.

Tad, jei mokslas būtų priešingas tikėjimui, argi Kat. Bažnyčia ir tikintieji mokslininkai rūpintųsi mokslo ir mokyklų reikalais?

Šios trumpos pastabos aiškiai sako, kad Kat. Bažnyčia visuomet buvo mokslo ir šviesos skleidėja, net tikrasis mokslas tikėjimą remia ir jį stiprina.

Tačiau kyla klausimas, kodėl gi atsiranda žmonių, baigusių aukštąjį mokslą, kurie nuo tikėjimo atšalę?

Nuo tikėjimo atstoja tie, kurie nesirūpina jo gerai pažinti. Tokie žmonės gali daug žinių turėti iš įvairių pasaulio mokslų, gali būti geri advokatai, daktarai, inžinieriai, bet visai silpnai nusimano tikėjimo dalykuose. Tikėjimą silpnina dorinis žmonių pakrikimas. Žmonės, pasidavę įvairioms ydoms, ypač kūniškiems geiduliams, tikybos neapkenčia. Mat, ji nemaloni todėl, kad draudžia blogai daryti ir įsako pasitaisyti.

„Jei religija reikalautų tik tikėti, — sako žymus vokiečių jaunuomenės auklėtojas dr. T. Toth—tada visam pasauly nebūtų nė vieno netikinčio. Bet religijos tiesos reikalauja vengti nuodėmės, nugalėti blogus savo palinkimus, pyktį, išdidumą, savimeilę, puikybę; reikalauja mylėti savo artimą ir jam pagelbėti. Todėl dabar galima suprasti, kodėl kai kurie nenori tikėti. Jie nenori tikėti dėl to, kad jiems reikėtų pakeisti savo gyvenimas".

Žmogus, nenorėdamas taisytis, pradeda neapkęsti tikybos. Jis norėtų, kad jos visai nebūtų. Tuomet būtų galima pateisinti blogus darbus, už kuriuos prieš nieką nereikėtų atsakyti.

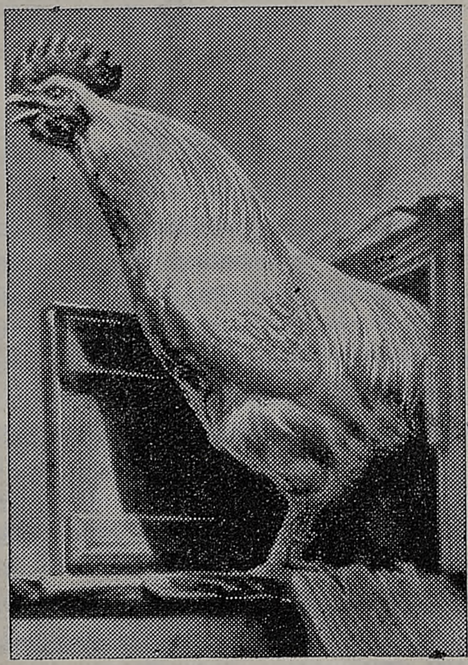
Iš to seka, kad būti netikinčiu jau šiame pasauly nesudaro jokios garbės, nes rodo žmogaus vengimą tam tikrų pareigų, žmogaus nepastovumą, stiprų pasiryžimą ir ištvermės stoką.

„Žmogus be tikėjimo — sako anglų filosofas Hume — tai žemė be saulės, naktis be žvaigždžių, keleivis be tikslo, žmogus be tėvynės, kūdikis be tėvų".

Tikėjimas yra žmogui įgimtas dalykas. Jei atsiranda žmonių, kurie nuo tikėjimo atkrenta, tai yra tik nesveikos išimtys. Teisingiausiai yra išsireiškęs apie mokslo su tikyba santykį mokslininkas Bakonas Verulamietis: „Paviršutiniškas mokslas, gal būt, tolina nuo tikėjimo, bet pagrindinis mokslinis pažinimas artina prie tikybos ir prie paties Dievo".

Teol.

SENIAUSIAS LAIKRODIS

Mūsų seneliai, proseniai irgi turėjo amžinąjį laikrodį, jis netaisomas, tol budino, kol gyveno. Dar daug kur ir šiandie šis laikrodis neišėjo iš mados.

Didžiosios ir mažosios valstybės

Didžiosiomis valstybėmis vadiname tas valstybes, kurios yra didelės ne tiek užimamu žemės plotu, kiek savo galybe. Mažosios gi valstybės — tai silpnesni politiniai vienetai, kurių ir pajėgumas ir reikšmė tarptautinėje plotmėje yra žymiai mažesni, negu didžiųjų valstybių, nors teisiškai visos be skirtumo valstybės lygios.

Naudodamosios ta faktiškąja savo persvara, didžiosios valstybės tvarko tarptautinį gyvenimą taip, kaip joms patinka. Į mažųjų gi valstybių reikalavimus ir interesus nedaug teatsižvelgia, nebent tik tiek, kiek liečia jų pačių, didžvalstybių reikalus.

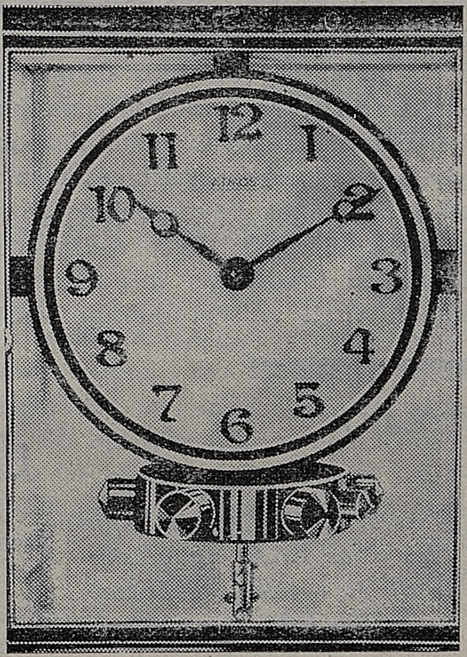
Imkime Tautų Sąjungą. Juk iš tikrųjų ji turėtų ginti visų savo narių reikalus lygiai, be jokio skirtumo. Be to, kadangi Tautų Sąjunga yra sutvarkyta demokratiško parlamentarizmo pagrindais, tai visi jos nariai, taip pat be jokio skirtumo, turėtų naudotis lygiai tiek, teisiškomis, tiek faktiškomis garantijomis. Tuo tarpu Tautų Sąjunga, kuriai jau artinasi visiškas galas, gynė tiktai didžiųjų valstybių reikalus. Ir tik didžiosios valstybės turi tenai lemiamą balsą. Dar daugiau. Iš pat pradžių Tautų sąjunga yra virtusi didžiųjų valstybių politikos įrankiu. Tik jų reikalai Sąjungoje karščiausiai svarstomi. Pirmiausia sprendžiamąjį balsą Tautų Sąjungoje turėjo Anglija, Prancūzija, Italija ir Japonija. Vėliau šių valstybių tarpan būvo priimta Vokietija. Pasitraukus iš Sąjungos Japonijai ir Vokietijai, viską sprendžia dabar Anglija, Prancūzija ir Italija. Vadinas, tik trys valstybės, tuo tarpu, kai iš viso Tautų Sąjungoje yra per 50 narių valstybių.

Dabar keisčiau dalykai atrodys, jeigu prisiminsime, kad visi svarbesni Tautų Sąjungos nutarimai priimami tiktai vienbalsiai. Tiesa, čia imama domėn tik dalyvaujančios posėdžiuose valstybės, bet vistiek paprastam žmogui nesuprantama yra, kaip nutariami reikalavimai didžiųjų valstybių, tuo tarpu, kai mažųjų valstybių (kurios sudaro Sąjungoje absoliutinę daugumą) reikalavimai dažniausiai atmetami, o jeigu ir nutariami, tai taip, kaip didžvalstybės nori. Didžvalstybių reikalavimai ar pasiūlymai nepraeina dažnai tik dėl jų pačių nesutarimo.

Didžiųjų valstybių viešpatavimas Tautų Sąjungoje remiasi taip pat jų faktiškąja persvara tarptautiniame gyvenime. Jų įtakoje ar globoje yra daug smulkesniųjų valstybių. Jos ir palaiko Tautų Sąjungoje savo „globėjas". Be to, didžvalstybės daro spaudimą, kartais labai aplinkiniu diplomatiniu būdu, ir į tas mažesniąsias valstybes, kurios daugiau ar mažiau veda nepriklausomą užsienio politiką.

Steigiant Tautų Sąjungą, atrodė, kad ji bus geriausia mažųjų valstybių nepriklausomybės saugotoja. Bet labai nusivilta. Tautų Sąjunga turi tiktai taikos saugotojos vardą, bet iš tikrųjų ji nė kiek neprisideda prie taikos palaikymo. Dėl to negali užtikrinti ir mažųjų valstybių nepriklausomybės. Kol taika pati savaime dar šiaip taip laikosi, tai dar gerai,

NAUJAUSIAS LAIKRODIS

Paskutiniu metu švedų inžinierius pagamino tokią laikrodžio mašineriją, kuri kartą pasukta veikia visą laiką. Tai savo rūšies „perpetuum mobile" — amžinai veikianti mašina.

kai tik kur nors kyla karas ir padaroma kuriai nors valstybei skriauda — Tautų Sąjunga yra bejėgė. O kodėl bejėgė? Nes ten sėdi ir turi sprendžiąmąjį balsą tie patys, kurie neteisėtai skriaudą daro! Ir tie, kurie dėl tokių ar kitokių savanaudiškų sumetimų arba pritaria skriaudėjui, arba, po ilgų kalbų ir tuščių bereikšmių purkštavimų, jam nusileidžia ir su viskuo sutinka. Taip, kaip nieko ir nebuvo.

Yra labai daug faktų Tautų Sąjungos bejėgumui įrodyti. Paskutinis gi — Abisinijos nukariavimas—yra ryškiausias. Nekitaip būtų, jeigu ir Europoje kas nors panašaus būtų įvykę. Būtų susirinkusi Tautų Sąjungos Taryba ar pilnumos posėdis, būtų daug kalbėta, galėtų būti nutartos ir sankcijos, bet jeigu duotasis įvykis skaudžiai nepaliestų kitų didžvalstybių interesų, tai užpultoji valstybė tikriausiai būtų netekusi savo nepriklausomybės.

Nėra abejonės, kad ir ateityje Tautų Sąjunga neįstengs užtikrinti nei savo narių, nei šiaip jau kitų valstybių nepriklausomybės, nors ir bus pertvarkyta. Nesunku įspėti, kad ir naujoji Tautų Sąjunga, taip pat gins ir rūpinsis tiktai didžvalstybių reikalais.

Musolini jau seniai siūlo pertvarkyti Tautų Sąjungą diktatūros pagrindais. Šiam sumanymui pritaria ir Vokietijos diktatorius — Hitleris. Vadinas, ir teisiškai norima pavesti tvarkyti Europos reikalus tiktai didžiosioms valstybėms. Mažosios gi valstybės tada visiškai būtų nustumtos Tautų Sąjungoje į paskutinę vietą.

Aišku, kad mažosioms valstybėms, jeigu jos nenori virsti visiškai didžiųjų valstybių įrankiu, tenka savo tarpe labiau suartėti ir abipusiškai remti savo reikalavimus. Antai tuojau po karo susiorganizavo Rumunija, Čekoslovakija ir Jugoslavija į vadinamąją Mažąją santarvę. Tuo pačiu didžiosios valstybės buvo priverstos jau labiau skaitytis su šiąja santarve. Balkanų valstybės taip pat turi sudariusios vadinamąją Balkanų santarvę. Šitoji santarvė yra tuo reikšminga, kad iš vienos pusės sušvelnino Balkanų valstybių tarpusavio trynimąsi, iš kitos gi pusės pakėlė šių valstybių politinį lyginamąjį svorį Europoje.

Labai didelės reikšmės taip pat yra sudarytoji prieš keletą metų Pabaltės valstybių santarvė. Tiesa, šioji santarvė yra mažiausia, nes apima mažesnes valstybes, negu anksčiau minėtos dvi santarvės, bet vis tiek Pabaltės valstybės, susidėjusios vienybėn, daug daugiau įstengia tarptautinėj politikoj, negu veiktų kiekviena valstybė atskirai. Štai Pabaltės santarvė nuo pat įsisteigimo pradžios reikalavo, kad būtų įsileista Tautų Sąjungos Tarybon Lietuvos, Latvijos ir Estijos bendras atstovas. Tiesa sakant, savo reikalavimo Pabaltės santarvė dar nepravedė, bet užtat išrinktoji atstovu Tarybon Latvija pasižadėjo ginti Taryboje ir kitų Pabaltės valstybių reikalus.

Ištikus karui, mažesniųjų valstybių santarvės taip pat turės labai didelės reikšmės. Galimas dalykas, kad ateityje atskiros mažesniųjų valstybių santarvės sudarys vieną bendrą santarvę savo reikalams ginti.

Alm.

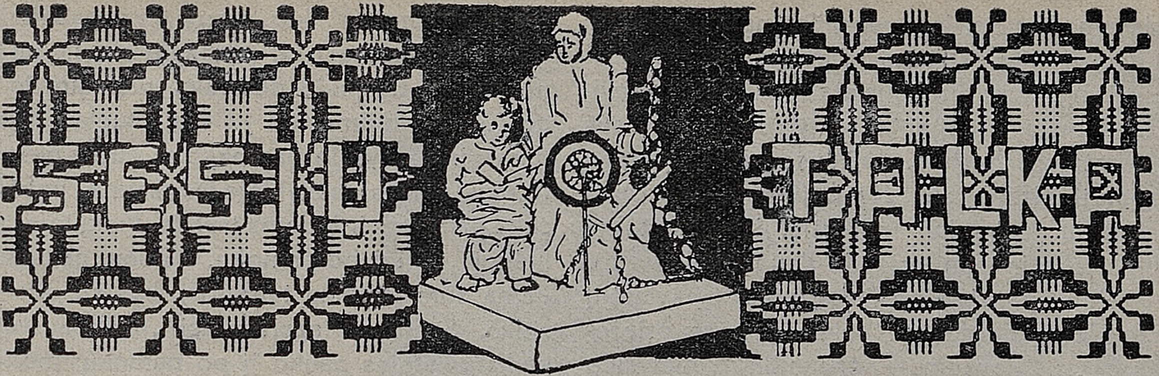
V. KUOLAITIS

Laimėsime!

Drąsiai didžius vargus pamynę,
Mes visas kliūtis nugalėsim
Ir tik su rytmečio aušryne
Laimužėn kelią sau nutiesim.

Skausmuose jėgos mūs' išaugo —
Mokėsim audroms atsispirti;
Tarp mūsų vietos lai neranda,
Kuris prarado jauną viltį.

Mūs' darbas vaisių turi duoti,
Mes pasiryžę tik laimėti,
Mūs' siekiai platūs, neriboti.
Mes ilgimės dienų saulėtų.

MOTERIS — ŠEIMOS ŠIRDIS

Sakoma, kad vyras yra šeimos galva, moteris gi — šeimos širdis. Nuo moters pareina, kokia bus šeima. Nuo motinos priklauso, ar vaikai bus dori, teisingi žmonės, mylį savo kraštą, kalbą, ar jie bus, sakytum, menkos vertės žmonės, kurie nieko negerbia, nebrangina: šiandien jie yra lietuviai, ryt gal jau gudai, po kiek laiko vėl dangstosi kitos tautybės skraiste. Nei tautybė, nei gimtoji kalba jiems nėra brangus, neatskiriamas dalykas. Į visą jie žiūri pro pirštus. Šiuo atveju kalta jų motina, kuri neugdė, nesaugojo savo šeimos dvasios, nesirūpino įskiepyti savo vaikams tikros savo tautai meilės.

Šiuo laiku daugelio tautų moterys—motinos nuo senai jau supranta, kokios svarbios ir atsakingos jų pareigos yra šeimoje. Jos žino, kad, auklėdamos savo vaikus, privalo rūpintis ne tik jų maistu, rūbais ir švara, bet taip pat atitinkamu jų dvasios ugdymu. Gerai auklėdamos vaikus, jos auklėja žmones, naudingus savo tautai ir visuomenei.

Ir mūsų, šio krašto lietuvės motinos, pirmoji pareiga auklėti savo šeimoje katalikiškai — lietuvišką dvasią. Kokiu būdu ji atliktų šį savo uždavinį, nekartą jau mes šioje vietoje kalbėjome, bet prisiminkime ir šiuo kartu.

Visų pirma motina turi stengtis, kad gimtoji-lietuviška kalba visuomet skambėtų jos šeimoje. Nesupratinga bus toji motina, kuri visai nekreips domės, kaip jos vaikai kalba savo tarpe: gudiška ar kita sudarkyta kalba. Lyg tai jai būtų visai nesvarbu. Yra ir tokių motinų, kurios, išgirdusios savo vaikus šveپluojančius nelietuviškai, pagiria juos, esą tuo būdu jie pramoksią svetimos kalbos. Žinoma, ir svetimoji kalba yra reikalinga, bet kada išrauname iš savo širdžių meilę ir pagarbą savajai kalbai, kada jos išsižadame, virstame išgamomis, sielos paliegėliais, kurie vargiai ar sugebės būti teisingais ir naudingais žmonėmis. Lietuvė motina taip pat privalėtų rūpintis, kad jos vaikai mokėtų skaityti ir rašyti lietuviškai, kad jie gerbtų ir brangintų savąją spaudą, kuri visuomet bus teisingu kelrodžiu. Skaudu, kai mūsų motutės visai nesirūpina, kad mokykloje vaikai girdėtų savąją—lietuvišką kalbą ir jos mokytųsi, kai nesistengia, kad pirmuosius maldos žodžius jie išmoktų sava, jiems suprantama kalba. Taigi lietuve motina, tavo rankose šeimos dvasia, globok ją ir auklėk, kad ji būtų garbinga, lietuviška, o tikrai visi prieš tave su pagarba nusilenksime!

m—s.

SVARBIOS PAREIGOS

Seniau, kada sodžiuose maža kur buvo mokyklų, vaikų auklėjimu rūpinosi tik tėvai, daugiausia motina. Tas auklėjimas negalėjo būti vispusiškas ir nuodugnus, nes moteris be to turėjo daugybę kitų pareigų. Žvilkterkim į šio laikraščio „Sesių talkos“ vinietę, kuri vaizduoja anų laikų mokyklą. Motina suka ratelį ir mokina savo vaiką tarti „ABC“. Dabar dalį tos pareigos nuo tėvų pečių nuėmė mokykla, kuri išmokina vaikus netik skaityti, bet daug ir kitų dalykų. Neretas atsitikimas, kad vaikas skaito laikraštį, mokinas iš ten eilučių, pasakų, sužino daug dalykų apie platųjį pasaulį, kai tuo tarpu jų tėvai dar maža tuo domisi. Tenka vistik tvirtinti, kad sodžiaus kultūra sparčiai pažengė

pirmyn, bet dar jame pasiliko nemaža ir tamsumo, ir kitų švietimo trūkumų.

Pažvelkime pirmiausiai į sodžiuje gyvenančio lietuvio inteligento santykius su sodžiaus gyventojais. Kartais sodžiaus švietėjui tenka nugirsti visokių šmeižtų ir pletkų nuo savo tautiečių. Išgirs kur moterėlė, kad jų mokytojas toks ir toks, prideda daug nuo savęs ir išnešioja po visą apylinkę apie tų švietėjų negirdėtus, neregėtus dalykus. Nors priežodis sako: „Pavadino—nepagadino", bet šiuo atveju gali daug ir pagadinti. Vaikas, išgirdęs, kad jo tėvai blogai kalba apie švietėją, pradeda jo negerbti, pašiepti. Kitas neleistinas reiškinys yra liaudies švietėjo išnaudojimas materjialiai. Neša viena moterėlė inteligentui parduoti sviestą, o kita kaimynė susitikusi pataria jai: „Paimk desietku skatikų brangiau, inteligentų duona lingva, ne iš ko gi jį paimsi, kad ne iš liaudies švietėjo". Dėl poros skatikų, žinoma, pirkėjas nenukentės, bet toks pasakymas: „inteligento duona lingva" rodo, kad kai kurie mūsų tautiečiai nė kiek nesupranta liaudies švietėjo darbų ir jų neįvertina. Ir tokiam švietimo darbininkui, kuris, auklėdamas sodžiaus jaunimą ir vaikus, įdeda daug sielos, pasišventimo ir darbo daugiau, negu iš jo reikalauna tiesioginės jo pareigos. Panašus jų darbų vertinimas ir atsinešimas yra labai skaudus ir dažnai mažinąs norą dirbti.

Antra mūsų motinų yda—permažas susirūpinimas vaikų auklėjimu. Mokykla dalinasi su tėvais vaikų auklėjimo pareiga. Sodžiuje dažnai būna taip, kad vaikas, sulaukęs septynerių metų, pavedamas visiškai mokytojo žinion ir baigta. Kartais vaikas iš mokyklos grįžta keliomis valandomis vėliau, ką jis per tą laiką veikė, kur buvo, tėvams ne galvoj. Tėvai nepasiteirauja pas vaiką, ko jį toj mokykloj mokina ir ar daug jis išmoko. Užtenka vien tik to, kad jis į mokyklą vaikščioja. Todėl sodžiuje randam tokių vaikų, kurie 3—4 metus į mokyklą vaikščioję dar nemoka tinkamai parašyti savo vardo ir pavardės. Tėvai neprižiūri, ar vaikas namie mokinasi ar ne. Ko mokytojas mokina vaikus mokykloje, tėvai turi tą patikrinti ir prižiūrėti, kad vaikas elgtųsi pagal tą pamokymą. Pav., mokytojas liepia vaikams pavalgius padėkoti tėveliams: „ačiū už pusryčius, ačiū už pietus, už vakarienę". Vaikas, pirmą kart padėkojęs, atidžiai seks, ką į tai pasakys tėvai, jei jie nekreips į tai jokio dėmesio, nepagirs jo už gražų padėkojimą, tai jis jau daugiau to nedarys ir mokytojo pamokymas nueis niekais. Kartais vaikas mokykloje išdykauna, pats neseka pamokos ir kitiems trukdo. Mokytojas palieka jį už tai po pamokų. Motina, nesulaukdama sūnaus, eina teirautis, kas su juo atsitiko. Susitinka apsiverkusį „nuskriaustąjį", kad mokytojas paliko jį po pamokų; motina, vieton pamokyti, papeikti už blogą elgesį vaiką, bėga išbarti mokytoją, kaip, girdi, jis drįso jos vaiką palikti po pamokų, nepašykšti ir aštrių žodelių. Čia neišgalvotos pasakos, bet tikri nuotykiai, kurie rodo, kad mūsų motina ne tik atitinkamai nemoko savo vaiko, bet dažnai trukdo kitiems, kurie norėtų jų vaikus gražiai pamokinti ir tinkamai auklėti. Tad rūpinkimės tinkamu savo vaikų auklėjimu ir rodikime daugiau pagarbos mūsų liaudies švietėjams. *O-nė.*

BŪKIME MANDAGIOS

Gerai išauklėtą ir išlavintą žmogų pažįstame ne iš rūbų, bet iš jo pasielgimų. Dailus žmogaus elgesys visus žavi. Malonu yra pažinti ir bendrauti su tais žmonėmis, kurie visur ir visuomet moka tinkamai pasielgti. Žmonės, moką tinkamai elgtis, visuomet yra malonūs, gerbia kitų įsitikinimus, nieko neužgauna darbais ir žodžiais, nešmeižia kitų, daro tai, kas galėtų suteikti kitam džiaugsmą ir malonumą. Teisingai yra sakoma, kad mandagumas maža atsieina, o padeda labai daug. Jis švelnina žiaurius papročius, nugali kerštą, linksmina paniūrėlius, naikina ginčus ir barnius, žodžiu, puošia gyvenimą ir užtikrina pasisekimą.

Geras elgesys yra reikalingas kiekvienam žmogui, o ypatingai mergaitei—moterei. Daugumas tvirtina, jei visuomenės papročiai sugedę, kaltos moterys, nes jos turi daugiausia įtakos kitiems. Jeigu mes turime pareigos budėti savo papročių sargyboje, privalome būti pačios tam gerai pasiruošusios. Todėl pradėkime nuo pat jaunystės rūpintis išsidirbti gerą būdą, tinkamą ir švelnų elgesį,

Lietuvių amatininkių būrelis su savo globėja p-le U. Sekmukaite.

Uoliai imkimės darbo: kiekviename žingsnyje tikrinkime savo jausmus, kalbą, judėsius; stebėkime save ir kitus. Skaitykime atitinkamo turinio knygas ir laikraščius. Klausykime gerų patarimų ir pastabų.

Iš tikrųjų juokingai atrodytų mergaitė, nors ir gražiausiai išsipuošusi sulig paskutinės mados, jei ji nemokėtų tinkamai elgtis: kur eitų, ten užkliūtų, ką sakytų, tai vis nukalbėtų, ką mėgintų daryti, vis nepataikytų. Dažnai draugijoj ne tik jai pačiai, bet ir kitiems tektų dėl to raudonuoti.

Malonu yra pažiūrėti į kukliausią mergaitę, mokančią gražiai laikytis, dailiai kalbėti, lipšniai ir maloniai su kitais elgtis. Ji tikrai turės didesnę pagarbą ir pasisekimą gyvenime.

Pačio žmogaus laikymasis įvairiais atvejais yra labai svarbus dalykas. Jis daug pasako apie žmogų. Beveik kiekvienas judėsys parodo jo vidujinį nusistatymą.

Kūno laikymas turi būti laisvas, paprastas, natūralus ir tiesus. Visa, kas yra dirbtina, nenormalu, kaip perdidelis išsitempimas, susikuprinimas arba pasvirimas į kurią nors pusę, reiškia tuštumą ir daro žmogų juokingą. Netinka būti mergaitei suglebusiai ir ištižusiai. Tai rodo tingumą ir silpną valią. Bet nereikia vėl tiek judrumo ir išsiblaškymo, kad atrodytų kaip gyvasis sidabras.

Galva, kaip ir kūnas, reikia laikyti laisvai ir tiesiai. Nelaikyti jos nejudinant, kaip prikaltos ir nekraipyti perdaug į šalis. Plaukai turi būti tvarkingai ir gražiai sušukuoti.

Geriausiu žmogaus dvasios ir inteligentiškumo veidrodžiu yra veidas. Veide atsispindi džiaugsmas ir nuliūdimas, meilė ir kerštas, pasitenkinimas ir nusivylimas, malonumas ir neapykanta. Norėdami pažinti žmogų ir šį tą apie jį spręsti, pirmiausia pasižiūrime į jo veidą. Susiraukęs ir paniūręs iš pykčio ar liūdėsio veidas nemaloniai matomas ir atstumia kitus nuo savęs. Todėl reikia stengtis turėti malonią ir rimtą išvaizdą, tinkančią aplinkybėms, vengti garsaus ir dažno juoko, nes tai parodo blogą žmogaus išauklėjimą. Juoktis pridera tuomet, kai tikrai yra kas juokinga ir tam tinka bendra nuotaika. Atsiradusi linksmoj draugystėj negali būti viena paniūrusi. Avirkščiai, negalima juoktis ir džiaugtis iš kieno nors nelaimės, arba ten, kur vyrauja liūdna nuotaika. Tokiais atvejais reikia būti rimtai ir pareikšti užuojautos liūstantiems ir nukentėjusiems.

Labai daug pasako apie žmogaus būdą ir išauklėjimą jo akys. Visi dvasios pergyvenimai atsispindi akyse. Tad daug dėmesio reikia kreipti į akis ir stengtis jas tinkamai laikyti. Žvilgsnis turi būti atviras, laisvas, kuklus, drąsus ir gyvas. Kalbant su kuo nors, negalima nukreipti žvilgsnio į šalį arba laikyti visą laiką nuleidus akis. Tai parodo žmogaus nedrąsumą, neatvirumą arba nusikaltimą, žodžiu, nemokėjimą elgtis. Kalbamam žmogui reikia

malonial ir laisvai žiūrėti į akis. Reikia parodyti, kad atsidėjus klausai jo kalbos, supranti ją ir tinkamai reaguoji. Reikia vengti turėti ilgai įbedus akis į vieną vietą, arba perdaug žingeidautis kokiais nors daiktais, švaistytis į visas puses, kas kur randasi ir kas ką daro. Ypatingai stengtis nematyti to, kur pastebi, kad tavo žvilgsnis yra nepageidaujamas. Negražu yra vartyti akis—baltakiuoti ir skersakiuoti, tai blogo būdo požymis.

Iš laikymo burnos irgi galima spręsti apie žmogaus išauklėjimą. Labai negražu ir nesveika būti išsižiojus. Lūpas reikia laikyti uždengtas, bet neužspaustas. Nereikia jų nei kramtyti, nei laižyti. Kiek galima reikia laikytis nuo žiovavimo. Tai yra nuovargio ir nuobodžiavimo ženklas. Labai negražu yra žiovauti balsu, rąžuojantis. Jei atsitinka netikėtai sužiovauti, reikia pridengti burną ranka ar nosine, kad nepasibiaurėtų kiti tavo perdideliu išsižiojimu. Sužiovavus netikėtai kokioj nors draugystėj, reikia atsiprašyti.

Sunkiausias dalykas išmokti tinkamai rankas valdyti. Kol žmogus dirba, nejunta apsunkinimo jomis, bet kai turi laisvą valandėlę, jis nežino, kur jas padėti. Kartais susikiša į kišenes, kartais daro įvairiausius judėsius: krapštinėja ką nors, gniaužo, vadžioja aplink burną, trina akis, krapšto nosį ar ausis, kokiu nors dalyku barškina. Tai yra blogo išauklėjimo ir vaikiškumo požymis. Atsiranda ir tokių, kurie kalbėdami su kitais mėgsta suduoti per petį, glostyti arba padėti ranką kitam ant peties. Kad tai būtų ir nuoširdžiausi santykiai, vis tiek yra nemandagu viešai liesti kitą asmenį savo rankomis. Kalbant su kuo nors, neleistina yra sunerti rankas užpakalyje, susidėti už galvos arba įsiremti į šonus.

Jei rankos yra tuščios, reikia laikyti jas laisvai ir natūraliai. Stovint reikia jas laikyti nuleidus žemyn, arba sudėjus žemiau krūtinės; sėdint turėti ant kelių. Kalbant reikia vengti didelių mosavimų, gestų.

Giedrė.

Nieko nera negalima; yra kelių, kuriais gali nueiti, kur tik nori. Reikia tik pakankamai valios, o priemonių visada pakaks.

LA ROCHEFOUEAULD.

Tarutis moko savo žmoną

(Ištrauka iš P. Cvirkos veikalo „Žemė maitintoja").

Prasidėjo ilgosios naktys, ir prie spinksulės Taručių viduje ėjo mokslas. Monika jau kelintas vakaras zulino alkūnėmis stalą prisiglaudusi prie vyro, kuris dešinės smiliumi vedžiojo knygoje. Retkarčiais buvo girdėt čia pat miegančio vaiko ramus šnirpštimas, o kartais atsiliepdavo ir svirplys, bet visus tuos garsus nustelbė šnypštimas ir šniokštimas iš užstalės. Mokslo pyragas moteriškei buvo neperskaniausias, ir ji mielu noru verčiau būtų verpusi, kiaurą naktį kūlusi, negu kimšusi į galvą tuos negyvus ženklus, iš kurių ilgainiui turėjo išeiti žodžiai ir mintys, ko gero dar gražiausios istorijos. Juo daugiau Moniką skatino vyras, juo jai pikčiau buvo.

— A-a-a-a... — tęsėsi garsas, kaip lopšio daina. Dar vieną kartą, dar, jau, rodosi, ji išmokusi, savanoris atsikvepia, jie padaro mažą pertrauką, vyras įpila į lempą žibalo, jie šipsosi vienas kitam, rodosi, viskas gerai.

Bet Monikai reikia pakartoti, ji vėl užmiršo kelias raides, jos sumaišė, ir žiūri į vyrą, lyg norėdama jas atsiminti, lyg susigėdusi, ir staiga joje kyla nusivylimas, pyktis:

— Nenoriu. Užsimanei, kaip mažas. Nei man čia reikia, nei aš skaitysiu kada. Tokia molio galva — niekad neišmoksiu.

— Birbia, kaip avis į uodegą įkirpta. Juk dantys dėl to neišbyrės. Sakyk, kaip šita vadinasi? Na, ar žiaunos užšalo?

— Man jos visos vienodos. Užmušk neatskirsiu. Eik, sumanei mano durną galvą varginti, eitum miegoti, kaip žmonės...

— Pastatysiu į kertę! — nuduodamas mokytoją, riktelėjo Juras, savo ranka paėmė jos ranką ir su juoku, gražniuoju ją vertė kartoti garsus. Monika tik pradėjo raidę „m", kai vyras neiškentė nesikvatojęs.—Tu geriau už avį, me-mel—raitėsi jis.—Gerai, varyk. Jau ledas smegenyse tirpsta, varyk!

Monika tikrai nusišluostė kaktoje iššokusios prakaito lašius. Nežinojo, ar drauge juoktis, ar pykti. Ji senu įpratimu vyrui uždavė į nugarą.

— Šaiposi jis! Rodos galva pusiau pliš. Nežinau šitos, nežinau, nežinau! — skyrėsi

Moniką ir vyrui tos valandėlę ji pasirodė jauna, mažiutė. Abiejų akys sustojo ties nauju ženklu ir, rodos, kalnu pavirto, taip sunku moteriškei buvo per jį perlipti.

Monika pastūmė knygą ir nubėgo į lovą, bet vyras ją sugavo ir buvo girdėt kampe vėl abiejų žodžiai: — Ar iš proto kraustaisi? Atsitrauk, vaikui miegot neduodame!

Jis skubėjo pro galvą nusimauti sijoną, kad tik greičiau į lovą, bet vyras ją suėmė glėbin ir nešė besispardančią prie stalo, dainuodamas ir pamėgdžiodamas jos balsą:

Gir-gir-gir, gar-gar-gar
į mokyklėlę...

Vyras sodino klykiančią žąselę už stalo ir vaišino mokslo skanėsiais, nuo kurių, pagal savanorį, turėjo ne tik jo namuose, bet ir visame kaime šviesiau pasidaryti. Juodu gražiuoju susitarė, kad išmoks dar raidę ir eis miegoti. Raidę pavyko perkąsti, kaip kietą riešutą, ir jie galėjo užpūsti spinksulę.

Daug mokslo vakarų Taručiams buvo sutrukdę kūlės, linaminiu talkos, bet vyras savo užsispyrimu nepakeitė. Būdavo, sėdės prie knygos, kartos raides, o iš lovos ar aslos įsiklausęs į abėcėlę, Kazys taip pat varys bū-bū, mū-mū...

— Ar negėda? Anksčiau už tave tas vabalas išmoks. Na, kaip čia parašyta? Ar liežuvį nurijai?!..

Jei savanorio pamokų metu sulodavo suo, Monika mesdavo viską— ir už krosnies. Gėda jai buvo žmonių, kad tokiais darbais užsiima, kad kaime kalbos nepaplistų, bilojo.

— Kailį iškaršti tau reiktų. Gėda atrodo. Dar šaiposi, kaip šuo į lašinius. Greičiau už stalo!

Iš lėto, Monika negalėjo gėdą ir baimę, nebepurkštavo, kad kaime jau ir plepėjo, jog savanoris pačią į ministerius ruošia, ištirpo galvoje ledas, ir drauge su sūnumi ji pradėjo pirmuosius žodžius.

Staiga jai lengva ir linksma pasidarė žiūrėti į knygą. Paveikslai, kurie galėjo dominti tik vaiką, Monikos akyse pasidarė judą, gyvi. Juras pirštu vedė palei ženklus, o ji snibždėjo sau ir po trumpos valandėlės skaitė be mažiausios klaidos.

Ir anksčiau ji žinojo, kad po paveikslėliu parašyta — „vilkas“, po musės— „musė“, ji taip sakė, bet nebuvo tada džiaugsmo, nes ji sau ir Jurui melavo.

Bet netikėtai sąmonė išgiedrėjo, lyg koks sunkumas nukrito, raidės nebeatrodė daiktais, visai jos išnyko, ji juokiančiomis akimis žiūrėjo, skaitė „vil-kas“ ji jautė, kad nemeluoja, nes pati girdėjo skiemenis, skaitė kitus žodžius, daugiau ir daugiau ir su kiekvienu perskaityti pilnėjo džiaugsmas krūtinėj.

Mokytojas nemažiau džiaugėsi, nespėdamas rodyti Monikai žodžių, atvertė tyčia iš galo knygos — ir ten paskaitė. Nebylė prakalbėjo. Smagenys apsivertė. Stebuklas įvyko. Monikos širdis plakė, šnervėmis ir burna ji gaudė orą, juokėsi ir skaitė, vis naujus žodžius, kažkokiu skambiu, Jurui dar negirdėtu, virpančiu balsu, panašiu į vaiko, pirmą kart ištarusio ma-ma. Ji pačiupo vyro rankas, prisidėjo jas prie veido, bučiavo, o akyse triškėjo ašaros.

LINKSMA LIETUVAITĖ

Joks vargas nebaisus, kai jaunos lūpos moka linksmai šypsotis ..

* * *

Ar jis žino, kad dėl jo
smėliu taką nubarsčiau
ir iš mylimo darželio
vieną žiedą nuraškiau?
Ar jis žino?..

Ar jis žino, kad dėl jo
taip skubėjau šiandien aust,
kad galėčiau pasigirt
ir šypsodama paklaust
— ar gražu?

Bet, kad laukiau jo nuo ryto,
kad nemyliu nieko kito,
nesakysiu, jei neklaus...
Jei ir klaustų, nesakysiu...

Ar jis nesužinos
ir iš šypsančios tylos...

MOTERYS VEIKIA

VILNIUJE

Lietuvės studentės, prasidėjus mokslo metams, padarė jau du savo sekcijos susirinkimus, kuriuose buvo paskaitytos paskaitos. Be to, pasipasakota atostogų įspūdžiai ir numatytas tolimesnis veikimas.

Mergaičių amatininkių „Birutės" bendrabučio kuopelė įsikūrė peraitais metais. Jos tikslu yra savitarpis lavinimasis. Kuopelė dažnai daro susirinkimus. Šio mėnesio 22 d. ši kuopelė surengė pas save lietuviškos dainos vakarą, kurį atidarė kuopelės pirmin. Survilaitė. Programoje buvo dvi paskaitos: „Daina ir Lietuvos praeitis" — skaitė L. Tunkūnaitė, „Vydūnas—dainos mėgėjas" — skaitė R. Šlenytė. Be to, buvo gražiai padeklamuota. Programą užbaigė mergaičių choras. Į vakarą buvo atsilankę kai kurie mūsų visuomenės vyresnieji atstovai. Jie pasidžiaugė ne tik gražia ir įdomia programa, bet taip pat ir gražiu salės papuošimu. Ant sienų kabojo lietuviški kilimai ir parašai: „Skambėk lietuviškoji daina", „Pamilk lietuvišką dainą" ir kiti.

LIETUVOS VALSTYBĖJE

— Lietuvos moterų Taryba, norėdama pagerbti lietuvę motiną, skelbia konkursą scenos veikalui parašyti. Už geriausį veikalą skiriama premija — 1000 litų. Komisijos spaudimas būsiąs paskelbtas 1937 m. sausio mėn. 30 dieną. Jury Komisijoj sutiko dalyvauti: p. Biržiškienė, Solomėja Neris, viceministeris Masiliūnas, režiserius Glinskis ir Lietuvos moterų tarybos pirmininkė p. Lozoraitienė.

— Lietuvos skautės jau ruošiasi didžiajai 1938 m. tautinei stovyklai. Tos stovyklos metu skautės parodys Lietuvos visuomenei, kaip jos moka ir sugeba dirbti pasirinktąjį darbą. Šioje stovykloje žada dalyvauti visų tautų ir valstybių skaučių atstovės. Per tuos dvejus metus Lietuvos skautės pasiryžo įgyvendinti šiuos šūkius: skautėjimas, darbštumas, vieningumas.

— Antroje šio mėnesio pusėje buvo Moterų Tarybos posėdis, kuriame tarybos pirmininkė p. Lozoraitienė padarė pranešimą apie įvykusį rugsėjo mėnesį Jugoslavijoj tarptautinį moterų susivažiavimą. Pastarasis moterų kongresas pasisakė prieš karą, o jos dalyvės pasižadėjo grįžusios į savo valstybes auklėti taikos dvasią ir rūpintis, kad būtų sudaromos šeimos, kuriose viešpatautų taikos ir žmoniškumo dvasia.

— Paskutiniu metu Lietuvos moterų organizacijos pagyvino savo veikimą. Švietimo, kultūros ir visuomenės gyvenime ryškiausiai pasirodo Kunigaikštienės Birutės Karininkų šeimų moterų draugija ir Moterų Katalikių draugija. Birutės draugija šalia aktyvaus dalyvavimo visuomeniniame gyvenime dabar ruošia spaudai knygą apie Lietuvos moteris. Moterų Katalikių draugija lapkričio 12 d. buvo surengusi Kaune akademiją, kurios programa buvo paskirta apibūdinti moterį moderniame gyvenime. Buvo skaitomos paskaitos temomis: „Moteris ir religija", „Moteris visuomeniniame gyvenime" ir „Moteris ir kasdiena". Be to, buvo koncertinė dalis, kurioje dainavo amerikietė Drangelienė ir kaunietės: Jonuškaitė - Zaunienė, Kardelienė, Rymaitė ir skambino Smilgaitė - Varionaitė.

— Lapkričio mėn. 15 d. Dariaus ir Girėno sporto kuopos ping-pong sekcijos rūpesniu įvyko ping-pong rungtynės tarp V.D.G. ir Prekybos mokyklos mokinių. Rungtynės pasibaigė lygiomis 5:5. Iš mūsiškių žaidė: J. Karlonas, A. Pakula ir Ed. Kudaba. Šiose rungtynėse geriausiai žaidė E. Kudaba.

— Lapkričio mėn. 17 d. sporto kuopos, ping-pong sekcijos rūpesniu prasidėjo ping-pong'o turnyras tarp gimnazijos mokinių. Turnyre dalyvauja 14 mokinių.

— Lapkričio mėn. 17 d. V.D G. prie Dariaus ir Girėno sporto kuopos įsisteigė mergaičių ping-pong sekcija, kuriai vadovauja V. Demsytė.

— Vilniaus Lietuvių Sportų Klūbas jau pradėjo žiemos sezoną: gimnastikos sekcija—vyrų grupė daro pratimus antradieniais ir penktadieniais V. Didž. Gimnaz. salėje. Organizuojasi ir mergaičių grupė, kuri netrukus, mokyt-J. Kazlauskaitei vadovaujant, pradės mankštybos pratimus.

— Artinantis žiemai, pradeda gyvėti ledo hockejaus sezonas. Sporto spaudoje nuolat judinamas kanadiečių klausimas. Mat, Anglija, parsigabenusi iš Kanados geriausius žaidikus, laimėjo pasaulio pirmenybę. Jų pavyzdžiu eina Vokietija ir kitos Europos šalys. Jei tokiu tempu eis toliau kanadiečių žaidikų pirkimas, greitu laiku visos valstybinės hockey komandos bus vien iš kanadiečių sudarytos ir tarptautinės hockey rungtynės pavirs į kanadiečių, gyvenančių Anglijoje, Vokietijoje ir kitur varžytinės.

— Žymus Vokietijos automobilistas lenktininkas Rudolfas Caracciola sumušė pasaulinį greičio rekordą, pasiekdamas virš 370 kilm. greitį į valandą. Šis rekordas pažymėtinas tuo, kad toks greitis pasiekta važiuojant autostrada, o ne specialiu lenktynėms skirtu keliu.

— Tarpvalstybinės Vokietijos ir Italijos futbolo rungtynės Berlyne baigėsi santykiu 2:2. Italijos komanda buvo ta pati, kuri šių metų Berlyno Olimpijadėje laimėjo pasaulinę futbalo pirmenybę.

— Belgija remia sportą. Belgijos vyriausybė 1937 m. sąmatoje paskyrė sporto reikalams 100 mil. belgų frankų (apie 19 mil. auks.)

— Kaune įvyko Lietuvos bokso ir sunkumų kilnojimo rungtynės dėl pirmenybės. Sunkiajam svoryje laimėjo Bagdanavičius, pussunkiame—Seikentas, vidutiniame—Bendikas, pusvidut. — Jacunskas, lengv. svoryje Cypa ir plunksnos sv. Kaplanas. Lietuvos boksininkai uoliai ruošiasi tarpvalstybinėms tarp Pabaltės valstybių rungtynėms, kurios įvyks šių metų gruodžio 2—4 d. Estijos sostinėje Taline.

— Garsusis anglų tenisistas Fred Perry, kuris trejus metus buvo pasaulio meisteriu, Vimkledono turnyre laimėdamas triskart I vietą, šiemet tapo profesonalu ir perėjo „Tildeno tenisininkų cirkan". Už tai jis per metus gaus 100 tūkst. dol. Perėjus Perry į profesonalus Anglija neteks stipriausio ramščio ir, beabejo, šiais metais pralaimės Davis taurę, kurią paveržė iš Prancūzijos.

— Garsus sunkiojo svorio boksininkas Joe Lonis per vieną dieną laimėjo dvejas rungtynes nokautu: su Wiliamu — II runde ir P. Johns — III runde.

— Perry rungsis su kitu garsiuoju tenisistu amerikiečiu Vines 40 kartų įvairiuose Amerikos miestuose.

— Stoke City mieste įvyko tarptautinės futbolo rungtynės tarp Anglijos ir Airijos. Laimėjo anglai santykiu 3:1.

— Vengrai smarkiai ruošiasi futbalo rungtynėms su anglais. Rugtynės įvyks Londone gruodžio mėn.

— Japonijoje, Tokio mieste, įvyko lengvosios atletikos rugtynės. Jos pasauliui naujų rekordų neatnešė. Bėgimuose laimėjo garsusis Murakoso, kuris ir Berlyno olimpijadėje pasižymėjo. 100 metrų bėg. — Kin per 10,9 sek. 400 metr. — Morimachi 49,6 sek. 800 metr. — Kinoshita 1:59,5; 1500 metr. — Irabuchi 4:09,6; 5000 mtr.— Murakoso 15:05,4, 10.000 mtr. — Murakoso 31:19,6; ėjime Kazama, maratono bėgyje Isamu Susuki, šokis į aukštį—Kashima 1,96 mtr., į tolį Harado—7,26 mtr.

— Lenkijos valstybės Prezidento taurę, skirtą geriausiai futbalo komandai, laimėjo Krokuvos rinktinė, sumušdama Poznanės rinktinę komandą santykiu 2:0.

PASIJUOKTI SVEIKA

PAMINĖJO JUBILIEJŲ

(*Feljetonas*)

Valsčiaus gydytojas daktaras Gurklys užsimanė paminėti savo gydytojavimo dešimties metų jubiliejų. Ką gi, sako, mini kiti, o kodėlgi negaliu aš?

Sumanyta — padaryta.

Jubiliejui paminėti Gurklienė paruošė įvairiausių valgių ir gėralų, o Gurklys prisiprašė svečių: vietos kleboną, vaitą, raštvedį, pašto viršininką, policijos komendantą, vaistininką, mokytoją, pienininką, sekvestratorių, gimines ir kūmus.

Į jubiliejaus paminėjimą suėjo visi. Nepasivėlino nė vienas. Daugelis atsivedė žmonas, o kai kurie dar ir vaikus...

Iškilmingas jubiliejaus minėjimas prasidėjo tuomet, kai svečiai susėdo prie stalo ir pradėjo valgyti. Tai buvo nepaprasta valanda. Visų nuotaika buvo ramiausia. Jokio triukšmo. Kalbėjo tik peiliai, šakutės, lėkštės ir stiklai.

Bet taip buvo neilgai. Kai stalas jau buvo gerokai nutuštintas ir silkių, kumpių, dešrų ir svaiginamųjų gėralų jau visai nebeliko, — svečiai užsimanė pakalbėti apie Gurklio jubiliejų ir iškelti aikštėn visus jo nuopelnus.

Pirmas prabilo klebonas. Jis pasakė šitaip:

„Gerbiamosios ir Gerbiamieji! Štai jau suėjo lygiai 10 metų, kai mūsų malonusis daktaras Gurklys dirba nepaprastai rimtą, sunkų ir atsakomingą darbą. Man malonu tai pabrėžti todėl, kad per visą laiką mes dirbome beveik kartu. Jis gydė žmonių kūnus, o aš— jų sielas. Ir labai dažnai atsitikdavo, kad vienas kitam dar ir padėdavome. Kai jis neišgydydavo, aš tuos žmones palydėdavau į kapus. Ką gi, reikia. Nieko nepadarysi... Taigi lai gyvuoja mūsų malonusis Jubiliatas!"

— Lai gyvuoja! Valio!—šaukė visi ir kartu plojo delnais.

Antras atsistojo kalbėti valsčiaus galva — vaitas. Jis atsikosėjo ir sako:

„Aš Gerbiamąjį Jubiliatą pažįstu nuo jo jaunų dienų. Pirmą kartą jis man krito į akis tuomet, kai dar būdamas gimnazijoje vieną vasarą vedžiojosi su kažkokia panele. Tais metais aš išvažiavau Rusijon. Buvau Maskvoje, Peterburke, Kryme, Kijeve, Minske ir Lydoje. Kai sugrįžau namo, prasidėjo karas. Mane paėmė kariauti. Bet aš, nenorėdamas už svetimą Rusiją pralieti kraujo, pasidaviau germanams į nelaisvę. Ten bebūdamas vos badu nepamiriau. Sukritau, sudžiūvau, kaip šakalys. Po karo sugrįžęs namo susiradau žmoną, ariau žemę ir kartu deginau plytas. Pernai, kai buvo vaito rinkimai, pasisukau — ir išrinko. Dabar bevaitaudamas, bedirbdamas viso valsčiaus visokiariopai gerovei, aš Gerbiamąjį Jubiliatą pamatau beveik kasdien. Taigi, tegu jis neišnyksta iš mūsų akių ilgiausius metus!"

— Valio!—pritarė kiti.

Trečias prabilo vaistininkas. Jis taip kalbėjo:

„Nesigirdamas pasakysiu, kad aš, kaipo aptiekorius, Gerbiamąjį Jubiliatą geriau pažįstu, negu kiti, todėl ir jo nuopelnai man geriau yra žinomi, negu kitiems. Kodėl? — Todėl, kad mus riša tiesioginės pareigos. Mes vienas kitam labai reikalingi: aš duodu vaistus, o jis gydo, jis duoda receptus, o aš iš to gyvenu. Maža to. Gerbiamąjį Jubiliatą aš pažįstu nuo tų laikų, kai jis pradėjo studijuoti daktarystę, o aš — aptiekorystę. Tuomet aš dirbau Maskvoje. Gyvenimo sąlygos buvo sunkios. Iš namų paramos neturėjau jokios. Tad padėdavau rusų vaikams mokytis. O buvo nelengva. Mat, rusų valdininkų vaikai buvo labai išlepinti ir negabūs. Kali, kali, bruki, bruki galvon, o ten kaip nelenda, taip nelenda. Na, bet vis dėlto užsikrutėdavau. Ir

butą apmokėdavau ir pramisdavau. Pragyvenimas tuomet Maskvoje buvo nebrangus: duonos svaras — 2 kapeikos, cukraus — 10 kap., mėsos 3 kap., silkių, druskos ir pipirų kainos jau nebeatmenu. A... (*susilaiko*), ką gi aš čia dar norėjau pasakyti?.. Na, tai ir bus gana. Lai gyvuoja Jubiliatas!"

— Lai gyvuoja! — pritarė ir tie, kurie šios kalbos metu buvo suglaudę akis...

Paskutinis paprašė balso vienas iš kūmų. Jis šitaip pradėjo:

„Čia Gerbiamas Ponas Aptiekorius pasakė, kad jis Gerbiamąjį Jubiliatą pažįsta geriau, negu kiti. Ot ir netiesa. Jeigu jau kalbama apie pažintį, tai aš galiu pasakyti, kad aš jį pažįstu taip, kaip savo penkius pirštus. Kad norite, galiu ir faktais išrodyti. Pavyzdžiui, kaip jis gavo mūsų valsčiuje daktarystės vietą ir apsiženijęs netrukus susilaukė vaiko, pirmiausia atėjo ne kur kitur, bet pas mane ir sako: „Aš tamstą gerbiu, kaip vieną iš rimčiausių ir protingiausių vietos gyventojų ir kaipo su tokiu norėčiau sueiti į giminystę. Būk, sako, geras ir pakrikštink mano vaiką". Aš ir neatsisakiau. Mat, aš labai minkštas žmogus. Jeigu kas manęs ko nors paprašo, dievaži, negaliu atsisakyti. Ot ir vakar atėjo viena moteriškė paskolinti rėčio. Mano žmona ir susiraukė. Tada aš jai padaviau ne vien rėtį, bet dar pasiūliau ir keptuvę. Taigi aš labai minkštos širdies žmogus. Nekietas, rodos, ir Jubiliatas. Sakysime, pas jį ateina ligonis, kuris neturi nė skatiko. Jubiliatas ir neprasivaro. Vietoj pinigų paima kumpį, sviesto, sūrį, vištą ar ką kita. Ir aš taip darau. Ką gi, sunkūs laikai. Dėl to žmogus kartais turi pasitenkinti net ir kopūstų galvele... Vadinas, mudu esame minkšti žmonės. Duok, Dieve, kad mes nesukietėtumėm niekuomet. Valio Gerasis mūsų Jubiliatas".

— Valio! — karščiausiai pritarė visi.

Kai jau nebebuvo daugiau norinčiųjų kalbėti ir svečiai, nutuštinę stalą, ėmė žiovauti, Jubiliatas atsistojo, paskambino šaukštu į lėkštę ir pasakė:

„Gerbiamosios viešnios ir gerbiamieji svečiai. Tariu visoms ir visiems ačiū, kad nesipuikinote, ir mano jubiliejaus proga, atėjote pavalgyti.

Urbulis.

TRUPINIAI

P a s a k a. Tėvas turėjo du sūnus: vienas buvo kvailas, kitas durnas. Jie iškeliavo. Vienas išėjo į pietus, kitas į priešingą šiaurei pusę. Beidami vienas pamatė kiškį, kitas zuikį. Vienas buvo alkanas, o kitas labai norėjo valgyti. Todėl vienas zuikį užmušė, o kitas nukovė. Vienas nulupo kailį, o kitas zuikį nubielijo. Liko tik išvirti. Bet vienas neturėjo degtukų, o kitas zapalkų. Tada vienas trynė šaką į šaką, o kitas pagalį į pagalį, kad gavus ugnies. Užsidegė. Reikėjo vandens. Vienas nuėjo į griovį, kitas į ravą. Vienas vandenį nešė ąsočiu, kitas uzbonu. Išsivirė. Pavalgė. Kiškio mėsa buvo nesveika, o zuikio apkrėsta apkrečiama liga... Todėl vienas brolis apsirgo, o kitas gavo ligą. Vienas sirgo ilgai, o kitas netrumpai. Vienas sirgo smarkiai, o kitas — labai. Galop vienas brolis numirė, o kitas gavo galą...

Vienas skolininkas parašė savo skolintojui tokį laišką: „Gerbiamasis! Deja, žadėtos pinigų sumos šią savaitę atsiųsti negalėsiu. Bet aš tamstą užtikrinau, kad kito mėnesio pradžjoje sumokėsiu tamstai du kart daugiau negu šią savaitę...

Universiteto profesorius, baigdamas skaityti paskaitą, pažymėjo: „Taigi, turint galvoje aklosios žarnos uždegimą, reikia neduoti ligoniui valgyti...

Ponia Adomienė kalba savo kaimynei apie savo jaunystės dienas:

—... Tuomet man Adomas šitaip pasakė: Jeigu tu nesutiksi būti mano žmona, tai aš mirsiu.

— Na, ir ką, pamirė?

— Taip, pamirė... Po 30 metų.

T a r d y t o j a s. — Radai piniginę su pinigais?

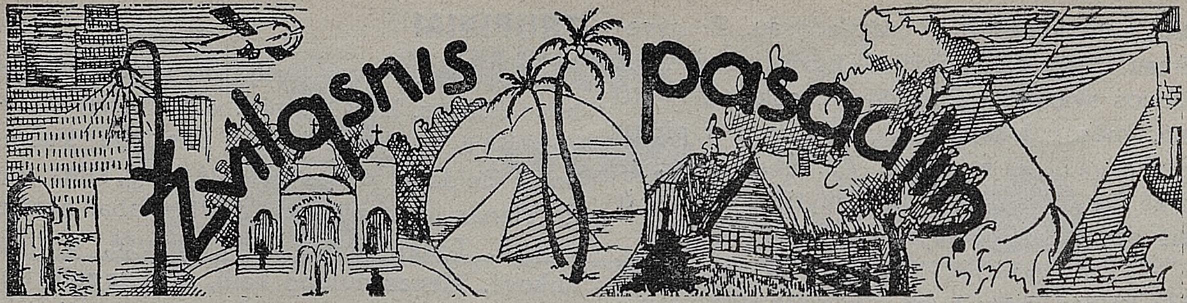
K a l t i n i n k a s. — Radau.

T a r d. — Kodėl neatidavei, kam pridera?

K a l t. — Mat, jau buvo vėlus vakaras.

T a r d. — Tai galėjai atiduoti rytojaus dieną.

K a l t. — Rytojaus dieną piniginėj jau nieko nebebuvo...

FAŠIZMAS AR BOLŠEVIZMAS?

Fašizmas ir bolševizmas—tai du kraštutiniai priešingumai, nors tiek ekonominiu, tiek politiniu atžvilgiu turi daug panašumo. Šios dvi srovės yra dabartiniu metu stipriausios, labiausiai pasireiškusios. Yra, be abejonės, ir tam tikrų tarpinių politinių bei socialinių srovių, bet jos reiškiasi arba daug silpniau, arba pergyvena krizį, kaip, sakysime, demokratija.

Tarp fašizmo ir bolševizmo, kaip tarp priešingų srovių, vyksta atkaklios varžytinės. Stačiai vedamos žūtbūtinės kovos. Tos kovos vyksta visose šalyse — vienur slaptos, kitur viešos, bet be kraujo praliejimo, trečiur gi vedamos atviros kraujingos kovos. Kiekvienas permano, kad paskutiniuoju atveju turima galvoje

Gaisru patvinusi Ispanija.

Ten, būtent, fašizmas ir komunizmas išėjo priešais save į atvirą kovą. Tenlink pakrypo taip pat visos Europos akys, nes Ispanijos karas, tai ne vien tik ispanų reikalas. Tai visos Europos reikalas. Nenuostabu tad, kad daugelis valstybių ryžosi įsikišti į Ispanijos vidaus karus. Galima sakyti, kad visa Europa yra susiskirščiusi į dvi puses: vienos valstybės daugiau ar mažiau simpatizuoja sukilėliams, kitos — vyriausybininkams, nekalbant jau apie tas valstybes, kurios teikia pagalbą vienai arba antrai kovojančių pusei.

Ispanijos įvykiai turi lemiamos reikšmės visai Europai.

Tą lemiamą reikšmę mes čia suprantame, žinoma, nešališkai. Kalbame tiktai apie tai, kas bus, jeigu laimės fašizmas arba bolševizmas. Aišku, kad laimėjus fašistams, visur ne abejojamai įsigalės fašizmas, lygiai taip pat būtų, jeigu laimėtų komunistai. Sprendžiant tačiau iš visos Ispanijos įvykių eigos, atrodo, kad sukilėliai turės laimėti. Sovietų Rusija tada atsiras labai keblioj padėtyj. Iš vienos pusės tada atsistos prieš Sovietus Vokietija ir Italija su visu savo fašistiniu valstybių bloku, iš antros gi pusės pavojingesnė galės būti Sovietams ir Japonija, kurioje taip pat viešpatauja fašizmas. Juo blogiau Sovietams galės būti, kad Japonija yra geruose santykiuose su Vokietija.

Būtų kebliau ir Prancūzijai.

Dabar Prancūziją valdo kairieji gaivalai. Tai dar yra, galima sakyti, demokratinis kraštas, bet pradeda jau ir tenai augti fašizmas. Labai įdomu, kad lygiai, kaip Musolini, kaip Hitleris, taip ir Prancūzijos fašizmo vadas Dariot išėjo iš kairiųjų tarpo. Dariot'o partija užmegsta dar neseniai, bet jau turi apie šimtą tūkstančių narių. Laimėjus Ispanijoje sukilėliams, Prancūzija būtų iš trijų pusių apsupta fašistinių valstybių — Vokietijos, Italijos ir Ispanijos.

Didelio įspūdžio padarė Prancūzijos vidaus reikalų ministerio Salengro nušižudymas. Tai buvo kairiųjų pažiūrų žmogus. Ministeris nusižudęs, esą, dėl to, kad jį smarkiai pradėję pulti parlamente ir spaudoje dešiniojo sparno žmonės. Ryšium su min. Salengro nusižudymu Prancūzijos kairieji buvo surengę keletą didelių manifestacijų prieš dešiniuosius.

Sukilėliai dar tebeima Madridą

Jau kelinta savaitė Madrido gatvėse vyksta kruvini mūšiai tarp sukilėlių ir vyriausybininkų. Tačiau aiškios persvaros dar nėra. Kai kuriuose priemiesčiuose sukilėliai yra

gerai įsitvirtinę. Miesto centras betgi tebėr dar vyriausybininkų rankose.

Barcelonos blokada.

Barcelona yra dar, kaip žinia, vyriausybininkų rankose. Šis didžiulis miestas yra rytų Ispanijos pakraštėje. Todėl strateginiu atžvilgiu didelės reikšmės. Į šį miestą sukilėliai nori nukreipti dabar savo veikimą. Neseniai gen. Franko vyriausybė paskelbė, kad sukilėliai žadą šį miestą užblokuoti, t. y. apstatyti savo laivais ir neįleisti į jį vyriausybininkų laivų. Kitų valstybių laivai turį būti kontroliuojami. Po to Barcelona turinti būti bombarduojama. Dėl sumanytojo blokados žygio gen. Franko perspėjo Prancūziją ir Angliją. Tačiau Prancūzijos vyriausybė pareiškė, nepripažįstanti jokios blokados. Anglija iki šiol nedavė aiškaus atsakymo, bet atrodo, kad ir ji nepripažins skelbiamos blokados. Atvirkščiai, ryšium su skelbiama blokada, Ispanijos uostan Alicante atplaukė iš maltos keliolika anglų karo la vų, kurie turės teikti apsaugą Anglijos prekybos laivams Ispanijos vandenyse.

Italija ir Vokietija pripažino gen. Franko vyriausybę.

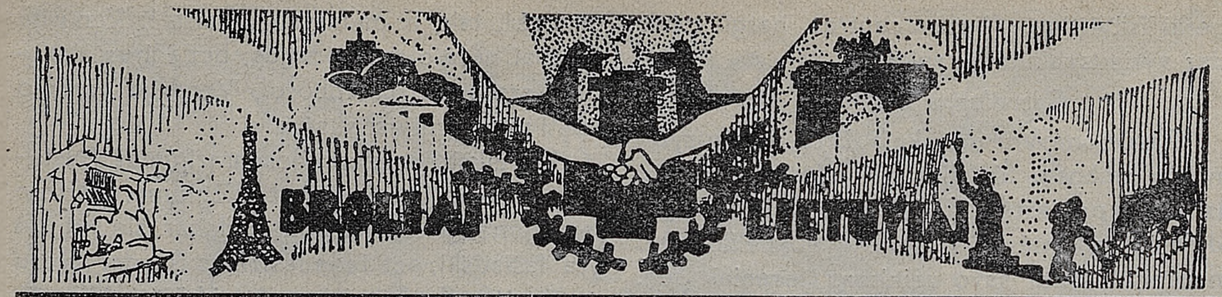
Jau esame rašę, kad pirmoji sukilėlių vyriausybę pripažino Portugalija. Vokietija gi ir Italija turėjusios sukilėlių vyriausybę pripažinti po Madrido paėmimo. Pasirodo tačiau, kad abi valstybės padarė tai anksčiau, nelaukdamos, kol Madridas bus paimtas.

Habsburgų dinastijos grąžinimas Austrijoj ir Vengrijoj.

Italijos užsienio reikalų ministeris Ciano, kuris lankėsi Berlyne, apsilankė taip pat ir Vienoje ir Budapešte. Čia tarp kita ko buvo kalbėtasi, kaip galima būtų šiose valstybėse grąžinti monarchija. Tuo pačiu reikalu tarėsi taip pat Austrijos politikai su Musoliniu. Mat, Musoliniui svarbu, kad Austrija ir Vengrija padaryti labiau nepriklausomas nuo kitų valstybių. Habsburgų dinastijos grąžinimas jau seniai Italijos buvo keliamas, bet kitos valstybės — Prancūzija ir Mažoji Santarvė tam visą laiką priešinasi. Dabar gi Musolini yra tvirtai pasiryžęs savo sumanymą įvykdyti. Jis sako, kad Habsburgų dinastijos grąžinimo klausimas yra tiktai Austrijos ir Vengrijos vidaus reikalas, todėl, esą, kaip šios valstybės panorės, taip ir padarys. Kadaise ir Vengrija nelabai norėjo monarchijos, bet mirus Vengrijos premjerui Giombošui, Vengrija pradėjo linkti monarchijos pusėn.

Ką reikštų monarchijos grąžinimas Austrijoje ir Vengrijoje? Reikštų, žinoma, fašizmo laimėjimą. Tiesa sakant, ir dabar šie kraštai yra fašistiški, bet tada fašizmas čia dar labiau sustiprėtų. Apskritai imant, tai būtų trečias didelis fašizmo laimėjimas tarptautine prasme. Pirmas laimėjimas — tai Abisinija. Musoliniui laimėjus ir fašizmas pašoko aukštyn, ėmė labiau visur plisti. Sakoma taip pat, kad fašizmas turėtų žlugti, jeigu Ispanijos sukilėliai pralaimėtų karą. Atrodo tačiau, kad sukilėliai nepralaimės. Fašizmas vėl pakils vienu laipsniu aukščiau. Grąžinus gi monarchiją Vengrijoje, fašizmas dar labiau triumfuotų. Tada fašistinių valstybių blokas, susidedąs iš Italijos, Vokietijos, Austrijos, Vengrijos, Ispanijos, Portugalijos ir kitų giminingų valstybių, galės turėti lemiamą balsą Europoje. Sakysime, kad ir tas pats sukilimas Ispanijoje buvo greičiausia Musolinio ir Hitlerio suplanuotas. Taip manyti duoda pagrindo tas faktas, kad sukilimas kaip tik prasidėjo tuojau po to, kai Italija ir Vokietija suėjo į artimesnius santykius. Kitaip sakant, kai buvo sudarytas bendras prieškomunistinis frontas. Tas frontas, kaip sakyta, dabar vis labiau stiprėja. Charakteringa taip pat, kad Ispanijos karuose kitos valstybės ne tiek dalyvauja (žinia, slaptai), kaip valstybė prieš valstybę, bet kaip šalininkės tam tikrų idėjų, tam tikrų socialinių ir politinių srovių. Niekas neabejoja, kad yra čia ir kitokių sumetimų, bet pirmoj eilėj Ispanijos karas yra dviejų ideologijų — fašizmo ir bolševizmo karas.

Sprendžiant iš viso to, kas dabar vyksta tarptautinėj plotmėj, galima sakyti, kad fašizmas paims viršų. Kai kas netgi įžiūri, kad ir Sovietų komunizmas, pametęs savo senąjį pagrindą, pasuko fašizmo link, t. y. nusidažė fašistiškai. Esą, dabartinis Sovietų komunizmas nėra tikrasis komunizmas, bet kažkoks komunizmo ir buržuazinio fašizmo mišinys. Tai, esą, visa padaręs Stalinas, kuris, neva atsisakęs nuo visuotinės revoliucijos, pradėjo labiau rūpintis Sovietų valstybės reikalais, pradėjo ugdyti sovietišką nacionalizmą ir panašiai.

LIETUVOS VALSTYBĖJE

— Lapkričio 18 d. Latvija minėjo savo tautos nepriklausomybės paskelbimo šventę. Ši šventė iškilmingai buvo minima ir Lietuvos Valstybėje. Tą dieną Kaune buvo laikomos latvių kalba pamaldos ir iškilmingai sveikinama Latvijos atstovybė. Vakare valstybės teatre buvo surengtas latvių dainos ir muzikos koncertas. Į koncertą buvo atsilankęs Lietuvos Valstybės Prezidentas, ministeriai, kariuomenės vadovybė ir daug įvairių įstaigų ir organizacijų atstovų.

— Šiomis dienomis tautiškosios studentijos „Neo-Lituanijos" korporacija Kaune minėjo savo 14 metų veikimo sukaktuves. Į paminėjimo iškilmes buvo atvykęs Valstybės Prezidentas A. Smetona, kuris pasakė studentams pritaikintą kalbą.

— Lietuvoje išleistas įstatymas, pagal kurį nuo kitų mokslo metų pradžios nelietuviškų gimnazijų abiturijentai, įstodami į universitetą, turės laikyti tam tikrai komisijai išplėstus lietuvių kalbos egzaminus.

— Nesenai buvo paskelbtas Vytauto Didžiojo Muziejaus įstatymo projektas. Įstatymą paskelbus, Švietimo ministerija paskyrė muziejaus vadovybę: Muziejaus direktoriumi paskirtas Paulius Galaunė, muziejaus priešistorinio skyriaus vedėju — A. Rūkštelė, Kultūros paminklų saugotoju—Vl. Pryšmantas, muziejaus istorinio skyriaus vedėju — dr. A. Račkus.

— Šiemet Lietuvoje žymiai padidėjo spausdinių skaičius. Per šių metų 10 mėnesių visoje Lietuvos Valstybėje buvo išleista 28 neperiodiniai leidiniai. Pernai per tą patį laikotarpį buvo išleista 781 leidinys.

— Žinomas Lietuvos lakūnas Pyragius ketina skristi sklandytuvu net į Japonijos sostinę Tokio.

— Šiemet Klaipėdos uoste buvo didelis laivų judėjimas. Iki šio mėnesio 10 d. į uostą buvo įplaukę 1225 laivai.

— Lapkričio mėn. 23 d. Lietuvos kariuomenė iškilmingai šventė savo metinę šventę.

— Nauju Čekoslovakijos karo attache Lietuvai ir kitoms Baltijos valstybėms paskirtas pulk. ltn. Farsky.

SUOMIJOJE

— Šio mėn. 14 d. Suomių Lietuvių Vienybės D-ja Helsinkyje surengė savo nariams ir bičiuliams lietuvišką vakarą. Lietuvos konsulato sekretorė Egzempliovoraitė skaitė paskaitą apie Lietuvos operos dainininką Kiprą Petrauską. Prelegentė vaizdžiai ir išsemiamai nupasakojo dainininko per 25 metus nuveiktus darbus ir jo nuopelnus lietuvių tautai. Po to draugijos pirmininkas, Suomijos geležinkelių direktorius, inž. E Soeldermas papasakojo savo įspūdžius, kuriuos patyrė šių metų vasarą, bekeliaudamas po Lietuvą.

LATVIJOJE

— Latvijos lietuviai, gyveną Rygoje, gražiai sutartinai veikia, iš anksto nustatydami savo darbo programą. Latvijos lietuvių laikraštis „Lietuvių Balsas" rašo, kad rengiama visa eilė įdomių ir naudingų pramogų: Kalėdų pirmą dieną I Pagrindinė mokykla rengia eglutę, Kalėdų antrą dieną panašią eglutę rengia II Pagrindinė mokykla, Trijų Karalių dieną eglutę-vakarą ruošia III pagr. mokykla. Sausio 10 d. ruošia vakarą lietuviai skautai ir t. t.

Š. A. JUNGT. VALSTYBĖSE

— 1939 metais Amerikoje manoma surengti pasaulinė paroda. Amerikos lietuviai jau dabar susirūpino ta paroda. Jie mano toje parodoje įrengti lietuvišką pavilioną.

ANGLIJOJE

— Anglijoje, ypač Londone gyvena nemažas lietuvių skaičius. Jie turi savo organizacijas, kur apsvarsto savo reikalus ir susirinkę panagrinėja mūsų tautos gyvybinius klausimus. Anglijos lietuviai žada aplankyti Lietuvą, ypač uoliai rengiasi jaunieji sportininkai

ARGENTINOJE

— Šiemet sukanka 10 metų, kai Buenos Airės mieste veikia lietuvių draugija „Lietuva". Be to, čia veikia seniau įsteigtos lietuvių draugijos, kaip „Aušros Žvaigždė", „Susivienijimas Liet. Argentinoje", „Vargdienis", „Neptūnas" ir kt.

VILNIUJE

Mūsų idėjos Draugui Romuviečiui Romualdui Bagdonui, susituokusiam su panele Maryte Ulozaite, linkime daug šeimyniškos laimės.
„Romuvos“ Klūbo Valdyba.

Iš moksleivių gyvenimo. Lapkričio mėn. 15 d. buvo „Eucharistininkų“ kuopos susirinkimas, kuriame Ad. Sabaitis skaitė referatą: „Tikslingumas prigimtyje“. Po to J. Glaudelis nupasakojo katal. spaudos parodą Vatikane. Baigiant susirinkimą gražiai padeklamavo B. Pacenkaitė ir Al. Valeišytė. Koncertinėje dalyje J. Žilinskaitė paskambino fortepijonu.

— Lapkričio mėn. 22 d. buvo „Rambyno“ kuopos narių susirinkimas. Susirinkime Alg. Bielinis ir M. Keršis skaitė puikiai parašytus referatus. Laisvuose klausimuose ir sumanymuose buvo paliesta Saulės mūšio sukaktuvių paminėjimo klausimas.

Meno D-jos susirinkimas. Šio mėn. 25 d. Viln. Liet. Stud. Sąj. salėje buvo Viln. Lietuvių Meno ir Literatūros D-jos metinis narių susirinkimas, kuriam pirmininkavo Vl. Narbutas, o sekretoriavo J. Maceika. D-jos pirmininkas kun. šamb. A. Viskantas padarė pranešimą apie draugijos veikimą, iš kurio paaiškėjo, kad draugijos nemaža nuveikta. Po gyvų diskusijų buvo išrinkta nauja šiems metams valdyba, kuri pareigomis pasiskirstė šitaip: pirmininkas — kun. šamb. A. Viskatas, vicepirm.—rašyt. R. Mackevičius, sekr.— stud. J. Cicėnas, iždin.— stud. O. Miciūtė ir knyg.—dramat. J. Kanopka. Kandidatais: liter. S. Urbonavičius, dail. V. Drėma ir stud. A. Žukauskas. Revizijos komisijon: prov. Vl. Narbutas, red. J. Latvys ir stud. J. Karosas.

Akademikai pagerbė kuratorių. Šiomis dienomis suėjo 10 metų, kai Vilniaus universiteto senatas Lietuvių Studentų Sąjungai globoti paskyrė prof. J. Rudnickį. Lietuvių Studentų Sąjunga šio mėnesio 21 d. šias sukaktuves paminėjo — surengė arbatėlę, kurios metu valdybos narys Br. Račinskas pasveikino Kuratorių ir padėkojo už ligšiolinę globą ir įteikė dovaną—Lietuvos kryžių albumą. Po to Kuratorius nuoširdžiai padėkojo už surengtas vaišes. Arbatėlėje, be studentų, dalyvavo ir šiaip lietuvių visuomenės atstovai.

Sulaikyta, uždaryta... Liet. Šv. Kazimiero D-jos centro valdyba gavo Švenčionių apskrities storastijos pranešimą, kad ji sulaikanti ir uždaranti D-jos skyrius šiose vietose:

Švenčionyse, Pošiūnuose, Petrašiūnuose, Galalauky, Kudabiškėje, Kalninėje, Berniūnuose, Vasiūnuose, Kackonyse ir Svirkose.

Be to, Švenčionių storastija pranešė, kad ji uždaranti šios D-jos skaityklą Švenčionyse.

Kratos. Šio mėn. 23 d. buvo padaryta krata Tautinio Vilniaus Lietuvių Komiteto pirmininko p. K. Stašio gyvenamajame bute. Lapkričio 25 d. naktį buvo darytos kratos Tautiniame Vilniaus Lietuvių Komitete, Lietuvių Mokslo Draugijoje, „Ryto“ Draugijoje, Liet. Šv. Kazimiero D-joje, Liet. Mokytojų Sąjungoje ir pas šiuos asmenis bei jų gyvenamuose butuose: „Ryto“ D-jos pirmininką kun. K. Čibirą, Liet. Šv. Kazimiero D-jos pirmin. kun. V. Taškūną, Labdarybės D-jos pirm. kun. Pr. Bieliauską, Tautinio Komit. narį mokyt. V. Budrevičių, T. Kom. sekretorių magr. J. Maceiką, Liet. Mokslo D-jos sekret. advok. A. Juknevičių, Vyt. Didž. gimnaz. direktorių M. Šikšnį, kun. K. Stašio bendr. vedėją A. Cicėną, „Jaunimo Draugo“ redaktorių Aug. Buroką, Liet. Mokyt. S-gos pirm. agr. J. Jankauską, „Kultūros“ D-jos pirmin. mokyt. A. Krutulį, Viln. Liet. Stud. Sąj. pirmin. P. Viščinį ir vicepirm. Br. Račinską.

Be to, daryta kratos ir Švenčionyse: Liet. gimnazijos raštinėj, Švenč. „Ryto“ D-joj ir pas dir. A. Mačionį, p. Maldžiūną ir mokyk. B. Cicėną.

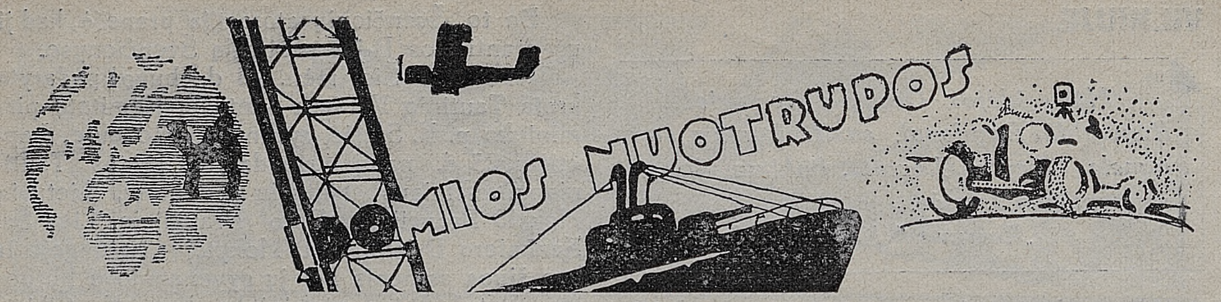
VISAME KRAŠTE

Erzvėtas, Tverečiaus vals., Švenč. apskr. Vėlinių dieną erzvėtiečiai aplankė kapus. Jaunimas sudarė savo atskirą kuopą ir organizuotai nuėjo aplankyti mirusio savo draugo Juozo Martinėno kapo. Kapą papuošė vainikais su tautiškais kaspinais. Čia susirinko daug vyresnių žmonių, kurie gražu jaunimo darbu buvo labai patenkinti. *Ičė.*

Magūnai, Rimšės vals., Brėslaujos apskr. Šių met. vasar. mėn. 21 d. Magūnų lietuviškos skaityklos vedėja E. Jurkevičiūtė buvo nuėjusi į ūkininko A. Sabaliausko laidotuves. Čia p. vedėja su būreliu vietos jaunimo pagiedojo keletą lietuviškų giesmių. Apie tai sužinojo policija ir surašė protokolą. Apskrities storasta p. E. Jurkevičiūtę nubaudė 100 auks. arba 2 savaitėm arešto. Vedėja buvo nubausta už tai, kad neva per tas laidotuves parodžiusi neapykantos lenkų kalbai.

P. E. Jurkevičiūtė apeliavo į Apygardos Teismą. Čia spalių mėn 24 d. buvo išteisinta. *A.*

Padėka. Pareiškusiems man užuojautos, mano brangiai motutei mirus, nuoširdžiai dėkoju. *Juozas Maceika.*

AMERIKOS PREZIDENTO KILMĖ

Flandrijos miestelio Lanoi meras, kuris labai mėgsta raustis po archyvus, surado, kad dabartinis Jungtinių Valstybių prezidentas yra prancūzas. Esą Franklino Roosevelto motina Sara Delanau yra La Noi šeimos ainė. La Noi šeima 1600 metais emigravo į Olandiją, o iš ten į Ameriką. Šeima emigravo dėl tuometinių religinių konfliktų. La Noi šeima buvusi protestantų tikėjimo. Pasak merą, ši šeima Prancūzijai davusi net kelis maršalus ir 16 riterių. Iš šios šeimos kilęs ir Pavijos kautynių nugalėtojas Karolius La Noi, kuris iš karaliaus Pranciškaus gavęs asmeniškai kalaviją ir 1525 metais buvęs paskirtas Neapolio karalium. Miestelio meras Rooseveltui pasiuntė tokio turinio telegramą:

„Pone Prezidente, ne be pasididžiavimo mes sutikome jūsų laimėjimą. Man ypač malonu jus pasveikinti, nes mano miestelyje dar tegyvena jūsų keli giminės. Savo gyventojų ir savivaldybės vardu nuoširdžiausiai sveikinu".

DIPLOMATŲ ATSILANKYMAS

Jau nuo seniausių laikų yra paprotys lankytis vieni pas kitus. Taip daro ir valstybių valdovai ar paskiri atsakingi ministeriai.

Visi girdėjome, kad nesenai į Čekoslovakiją buvo atvykęs Rumunijos karalius Karolis. Jo atvykimas turėjo ne tiktai politinės, bet ir ekonominės reikšmės, pirmoje eilėje Prahai, Čekoslovakijos sostinei.

Karaliaus Karolio Prahoje buvimo metu į miestą suplaukė apie 100.000 žmonių iš provincijos. Per dvi dienas visi jie paliko mažiausia du su puse milijonus kronų. Atvykę į sostinę apie 1.000 vyrų užsisakė naujus frakus ir kit. Iš viso tiems pirkimams jie išleido apie milijoną kronų. Antrą milijoną išleido drabužiams ponios, dalyvaujančios ruošiamuose karaliaus garbei pokyliuose.

Prahos telefonas ir telegrafas konstatuoja padidėjusį pasikalbėjimą su užsieniu. Jis davė 20.000 kronų. Apartamentų paruošimas kaštavo apie 80.000 kronų.

Prahos teatras paskyrė 150.000 kronų dekoracijoms. Daug išlaidų teko padaryti naujiems 70 orkestrantams aprengti ir 50 teatro tarnautojų uniformoms.

Vilsono pilies, kur Karolis sustojo su savo palydavais, apšvietimas kaštavo 100.000 kronų. Reikėjo išdekoruoti 270 namų tose gatvėse ir aikštėse, kur turėjo praeiti iškilminga eisena. Tam miesto savivaldybė paskyrė 30.000 kronų gatvėms sutvarkyti, išvalyti. Iliuminacijos per 4 dienas kaštavo apie 250.000 kronų. Buvo įrengta 1000 prožektorių, kiekvienas po 1000 žvakių stiprumo.

Čia dar nesuminėta, kiek kaštavo patys pokiliai ir priėmimai, suruošti karaliaus garbei. Aišku, jie siekė tūkstančius kronų.

MUZIEJAUS RŪMAI

Žemaičių sostinėje Telšiuose, ant Mąščio ežero kranto, kur prieš amžius stovėjo didžiųjų Lietuvos kunigaikščių Telšių dvaras, o vėliau Lietuvos didikų kunigaikščių Sapiehų rūmai, žemaičių visuomenė statosi žemaičių muziejaus rūmus.

Jis skiriamas sukrauti ir apsaugoti nuo sunykimo žemaičių krašto istoriniems, etnografiniems ir liaudies meno turtams, žemaičių krašto senovės, jos didingos praeities buičiai atvaizduoti. Tai bus monumentalus pastatas, išpuoštas freskomis ir vitražais.

Žemaičių kraštas turtingas vertingais senovės turtais. Neapsakomos vertybės yra išgabentos svetur, tačiau jų dar kol kas yra labai daug ir šiaudinėje pastogėje. Dabar ryžtamasi žemaičių krašte sukurti kultūros židiniai ir kaip galint daugiau tų turtų surinkti ir apsaugoti ateičiai.

Muziejaus statybos protektorius yra min. Tonkūnas.

NEUJORKAS

Ar žinote, kas tai yra Neujorkas? O gi tai Amerikos miestas, kuriame gyvena 8 milijonai 600 tūkstančių žmonių; pusė jų yra svetimšaliai. Neujorke gyvena italų daugiau, negu Ryme airių daugiau, negu Dubline. Dešimtoji visų žydų dalis ten gyvena. Tame mieste telefonų, yra daugiau kaip Londone, Paryžiuje, Berlyne,

Petrapilyje ir Ryme kartu. Neujorke yra apie 2000 teatrų ir kinų, o įvairiausių bažnyčių — 1500. Kasdien miestan atvyksta 300.000 lankytojų. Kiekvienas 52 sekundes ateina traukinys. Kiekvienas 13 minučių įvyksta sutuoktuvės, kas 6 minutės gimsta vaikas, kas 10 minučių įsikuria nauja prekybos įstaiga, kas 52 minutės pastatomas naujas namas. Tai bent miestas.

TECHNIKA PRIEŠ 2000 METŲ

Šiandien mes esame įpratę didžiuotis savo technika. Ne kartą pagalvojam, ką pasakytų senovės graikai arba romėnai, jeigu jie pamatytų mūsų dienų stebuklus. Argi iš tikrųjų senovėje taip maža technikos išradimų buvo? Visai ne. Pradėkime nuo automatų. Juos žinojo ne tik graikai, bet, rodos, taip pat ir senieji indai bei egiptiečiai. Pav., jeigu įeidamas į bažnyčią įmetei pinigą, tai iš stovinčio gaidžio pradėdavo bėgti šventas vanduo... Jo kiekis priklausydavo nuo pinigo dydžio. Kai kuriose bažnyčiose durys pačios atsidarydavo, kai suliepsnodavo šventoji ugnis...

Labai modernišku išradimu mes šiandien laikome kulkosvaidį. Pasirodo, jis jau buvo žinomas prieš 2000 metų. Matematikas Heronas ir romėnas Vitruvius pasakoja, kad tais laikais buvo vartojami mašinos—lankai, kurie per minutę išmesdavo 100—120 vilyčių. Šis išradimas vėliau buvo užmirštas.

Tas pats Vitruvus pasakoja, kad romėnų vežikai vartodavo taksometrus. Kai pravažiuodavo mylią, tuojau iškrisdavo rutuliukas. Nežinome tik, kokia tada buvo taksa už vieną mylią...

Pasirodo, kad ir parakas buvo išrastas seniai prieš Bert. Schwarcą. Graikai mums yra net palikę savo parako receptą. „Graikiška ugnis" buvo vartojama apgulant tvirtoves.

Graikų filosofas Platonas mėgo naudotis laikrodžiu, kuris jį pažadindavo iš miego. Mat, į tam tikrą prietaisą per nustatytą laiką prisirinkdavo tiek vandens, kad jo spaudimas pagamindavo garsą, kuris miegantį nustatytą valandą prikeldavo.

Didžiuojames mes savo statyba ir tuneliais. Prieš 2500 m. taip pat pastatytas tunelis, kuris ir šiandien gali imponuoti. Jis buvo skiriamas miestui vandeniu aprūpinti. O kasamas jis buvo taip pat iš abiejų galų, kaip ir šiandien. Tiesa, jis nėra visiškai tiesus, bet vis dėlto kasamo tunelio susidūrime skirtumas išėjo vos viena pėda. Vadinas, senovės inžinieriai su savo žiniomis tikrai galėjo didžiuotis.

ŠIS TAS APIE METEORUS

Kiekvienas mūsų esame matę krintančias žvaigždes. Senovės žmonės manė, kad kiekvienas žmogus turi savo žvaigždelę ir prieš mirt ta žvaigždelė krintanti. Šitos krintančios žvaigždės mokslo vadinamos meteorais. Jie atsiranda maždaug šiaip:

Nuo kurios nors žvaigždės nutrūksta gabalas žemės, metalo ar akmens, ir tas varomas jėgos, kurios suka tą žvaigždę apie save, lekia į erdves. Jis atlekia į tą sritį, kur žemė traukia į save. Lėkdamas per erdvę taip smarkiai trinasi ore, kad jis įkaista ir mes matome skaisčią krintančią žvaigždę. Meteorų yra visokių. Juos mokslininkai surenka į tam tikrus muziejus. Jų yra įvairaus didumo ir svorio.

ŠIRDIES DARBAS

Širdis yra gana nedidelis organas. Jos didumas beveik atitinka kumščio didumą, bet atliekamo darbo kiekiu žymiai nuo kitų organų skiriasi.

Yra apskaičiuota, kad širdis per dieną padaro 19000 kilogramometrų darbo, t. y. atlieka tokį darbą, kuriuo 1 kilogramas būtų galima iškelti 19000 metrų aukščio.

Jei širdies jėga būtų galima sunaudoti lipti į kalnus, tai žmogaus širdies veikimo dėka dienos metu pasikeltų į kalnus 271 metrų aukščio.

APIE SVIESTĄ

Senovės graikai nežinojo sviesto, o rymėnai sviestą vartojo ne kaip maistą, bet kaip vaistą. Egiptiečiai III amžiuje degindavo sviestą lempoj, vietoj aliejaus. Afrikoj auga medžiai, iš kurių želmenų gamindavo sviestą; jis yra riebesnis už pieno sviestą. Kaip matome, sviestas jau senas maisto produktas ir neišeina iš vartojimo, kaip ir duona.

IR GYVULIAI PUOŠIASI

Kai kas mano, kad tik žmogus pažįsta grožį ir mėgsta švarą. Tokia nuomonė yra klaidinga. Pav., antis, kaip gražiai savo plačiuoju snapu supurena, paskui padailina plunksnas. Laikas nuo laiko ji iš vienos savo kūno dalies snapu paima panašių į taukus tepalų ir jais sutepa plunksnas. Po sutepimo, kad ir ilgiausiai lytų, jos plunksnos neperšlampa. Taip daro ir kiti paukščiai. Na, o vištos, kurias dažnai matome voliojantis smiltyse, taip pat puošiasi. Kiti gyvuliai, pav.: šunys, katės, karvės ir kit. puošiasi, liežuviu laižydami. Daug paukščių maudosi vandenyje. Bendrai, visi gyvuliai kokiu nors būdu puošiasi, net ir kiaulės savotiškai besivoliodamos purvyne. Mat, jų toks grožio supratimas.

1. UŽDAVINYS

Surasti, kur yra namų šeimininkas.

Laimutis 3 t.

2. KOVA SU MIRTIMI

Tai buvo Kinijoj. Gyveno ten liaudžiai palankus ir jos mylimas gubernatorius, kurio labai nemėgo didikai. Įvairiais būdais stengėsi jo nusikratyti, pagaliau buvo jam sudaryta teismo byla ir gubernatorius buvo nuteistas mirti. Tačiau didikai, nenorėdami imti sau už tai atsakomybės, pareiškė, kad gubernatoriaus likimą jie pavedą jam pačiam. Parašę vienoj kortelėj žodį „mirti", o kitoj žodį „gyventi", liepė vieną traukti. Girdi, katrą ištrauksiąs, taip ir bus.

Vienas gubernatoriaus draugų, sužinojęs, kad abiejose kortelėse buvo parašyta „mirti", pasiūlė gubernatoriui tokią klastą iškelti viešumon, bet gubernatorius su tuo pasiūlymu nesutiko. Jis priėjo prie dėžutės, kur buvo dvi kortelės, vieną ištraukė ir... liko laisvas.

Kokiu būdu jam tas pavyko padaryti?

Antanas 2 t.

3. ŠARADA

Esu daiktas aš mažytis,
Baisiai piktas, kaip šunytis.
Mano vardo skiemens trys:
Pradžioj „p", o gale — „s".

Be manęs apseit negali.
Kepant žąsį ar paršelį,
Reikia ir manęs pridėt.
Kas esu — lengva įspėt!

V. Kuolaitis 2 t.

4. UŽDAVINYS

Jei į padėtą ant stalo tuščią degtukų dėžutę papūsime, tai ji nuo mūsų nutols.

Kas padaryti, kad, pučiant į dežutę, ji artintųsi prie pučiančiojo.

Povilionis 2 t.

5. MĮSLĖS

a) Galiu neskriaust tavęs, žmogau, tik vieno vandens aš bijau.

V. Juknevičius 1 t.

b) Girių mergelė, žalčio panelė, gražiai siūbuoja, tarp draugių linguoja.

G. Bindoraitė 1 t.

c) Sulopinėtas, sukirpinėtas; įmestas vandenin — neskęsta.

X. 1 t.

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA: VILNIUS, DOMBROVSKIO G-VĖ 5 — 1.
Redaktorius ir leidėjas AUGUSTINAS BUROKAS. „RUCH" spaustuvė Vilniuje.

TURINYS

Viršelį piešė J. Kazlauskas.
Vinietes — Z. Urbonavičiūtė ir J. Kazlauskas.

Przesyłka opłacona ryczałtem.

Prenumeratos kaina:

Mūsų krašte metams . . 2 auks.

„ „ pusmečiui . 1 auks.

Lietuvos Valstybėje ir kitur

metams . . . . . 1 dol.

Kaina 20 sk.